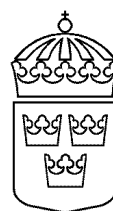

Riksdagens protokoll

2001/02:96

Tisdagen den 16 april

Protokoll
2001/02:96

Kl. 14.00 – 16.30
18.00 – 20.50

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 april.

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2001/02:357

Till riksdagen

Interpellation 2001/02:357 av Margareta Viklund (kd) om norra Irak

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 13 maj 2002.

Skälet till dröjsmålet är resor och arbetsmöten.

Stockholm den 12 april 2002

Utrikesdepartementet

Jan O Karlsson

3 § Svar på interpellation 2001/02:347 om beredskapen vid oljekatastrofer i Östersjön

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat mig vilken beredskap Sverige har för att möta den ökade risken för en stor oljekatastrof i Östersjön och vilka åtgärder jag avser att vidta för att Sverige ska kunna hantera större utsläpp av råolja. Interpellanten har vidare frågat vilka åtgärder jag tillsammans med övriga Östersjöländer avser att vidta för att förbättra beredskapen för oljebekämpning.

I Sverige är Kustbevakningen den myndighet som har ansvar för att bekämpa utsläpp av t.ex. råolja till sjöss. Myndigheten ska, som interpellanten skriver, ha en beredskap att kunna bekämpa utsläpp på upp till 5 000 ton olja. Detta riktvärde är satt mot bakgrund av den riskanalys som ett antal myndigheter på regeringens uppdrag redovisat i rapporten *Det svenska marina oljeskadeskyddet inför 2000-talet*. Det utgör en rimlig operativ målsättning för den marina bekämpningsförmågan.

Min bedömning är att Sverige har en förhållandevis välutrustad miljöskyddsflotta. Den har ytterligare förstärkts genom att Kustbevakningen under 2001 fått två s.k. kombinationsfartyg. Sverige har således en rimlig förmåga att bekämpa utsläpp till sjöss.

Regeringen anser också att övervakningsfrågorna har hög prioritet. I propositionen *Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier* (prop. 2000/01:130) har föreslagits att Kustbevakningen ska tillföras ytterligare ca 50 miljoner kronor per år fr.o.m. 2004 för att skärpa övervakningen till havs och öka satellitspaningen.

Det bästa sättet att stärka beredskapen är att minska sårbarheten, t.ex. genom att minska risken för och konsekvenserna av ett totalhaveri av en större oljetanker.

Inom EU pågår sedan ett par år ett arbete med att skärpa lagstiftningen inom gemenskapen i syfte att öka säkerheten vid oljetransporter till sjöss, de s.k. Erikapaketen. Förslagen omfattar bl.a. utökad kontroll av undermåliga fartyg i europeiska farvatten. Rådet och Europaparlamentet har genom den nyligen antagna förordningen, EG, nr 417/2002 påskyndat införande av krav på dubbelskrov eller likvärdig konstruktion för oljetankfartyg med enkelskrov.

Erikapaketen omfattar även ett direktivförslag om skärpt övervakning av sjötrafiken. Detta kommer att ge medlemsländerna ökade möjligheter att övervaka fartyg som trafikerar deras vatten. Därmed kan utsläpp från fartyg bättre förhindras och möjligheterna att ingripa vid eventuella olyckor förbättras.

Vid ett extraordinärt ministermöte i Helsingforskommissionen, Helcom, den 10 september förra året enades ministrarna i Östersjöstaterna också om ett antal åtgärder för att ytterligare stärka sjösäkerheten i Östersjön. En viktig punkt i denna deklaration är att Östersjöländerna enats om att inte utnyttja några som helst undantag när det gäller utfasning av enkelskroviga oljetankfartyg. Det innebär att denna fartygstyp härmed kommer att förbjudas att trafikera Östersjön fr.o.m. år 2015.

När det gäller resurser för sjögående brandbekämpning och tyngre nödbogsering så finns vissa resurser att tillgå i Östersjöområdet.

Skulle det ske en större olycka i vårt närområde kan Sverige i enlighet med internationella överenskommelser räkna med hjälp från våra grannländer. Inom ramen för Helsingforskonventionen bedrivs sedan länge ett väl etablerat samarbete. Det syftar till att skydda Östersjöområdets marina miljö. Samarbetet är operativt inriktat. Ansvariga myndigheter får på egen hand begära och lämna operativ assistans. Östersjöstaterna har i rekommendationer bl.a. enats om vilken som ska vara den lägsta nivån för staternas operativa förmåga.

Anf. 2 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Försvarsministerns interpellationssvar väcker faktiskt fler frågor än det ger svar.

Skälet till min interpellation är att det nyligen har öppnats en hamn, Primorsk, som ligger i Ryssland, söder om Viborg i Finska viken. Den kommer att trafikeras av ganska stora fartyg som kommer att rymma 100 000–150 000 ton olja. Till en början blir det kanske ungefär hundra fartyg om året, men så småningom kommer det att bli så många som ett fartyg som går i Östersjön varje dag året runt. Som boende i en skär-

gårdskommun, Haninge, här i Stockholm är det klart att jag blir ganska orolig.

Vi vet att huvudanledningen till fartygsolyckor – i alla fall tio år bakåt – har varit kollisioner och grundstötningar. Alldeles nyligen upptäckte man ett nytt grund söder om Gotland, så sjökorten är ju inte så helt säkra.

Antalet fartyg som trafikerar Östersjön ökar, och de går på både längden och tvären, vilket naturligtvis ökar risken för olyckor. Av de 251 olyckor som skedde under perioden 1989–1999 resulterade en femtedel i oljeutsläpp. Det är faktiskt ganska mycket. Östersjön är ett ganska ekologiskt ömtåligt område, och även små mängder olja kan förorsaka ganska stora problem om utsläppen sker vid en tidpunkt då mycket sjöfågel vistas i området, och det gör de väldigt ofta i Östersjön. Man tror att ungefär 9 miljoner sjöfåglar av ett 30-tal arter övervintrar i Östersjön.

Som jag sade har trafiken intensifierats i Östersjön, och nu när Primorsk har öppnats blir det ännu fler fartyg. Därför har jag ytterligare några frågor till försvarsministern, för som jag sade tycker jag att svaret öppnar för många nya frågor.

Min första fråga är: Kan försvarsministern definiera vad som är en rimlig förmåga att bekämpa utsläpp till sjöss?

Försvarsministern säger att det bästa sättet att förstärka beredskapen är att minska sårbarheten. Då undrar jag: På vilket sätt minskar regeringen sårbarheten?

Sedan hänvisar försvarsministern i sitt svar till att om det skulle hända något kan vi räkna med hjälp från våra grannländer. Har försvarsministern något grepp om vilka resurser våra grannländer har? Har de resurser så att de kan hjälpa oss? Det verkar faktiskt inte så eftersom man i Finland verkar väldigt orolig. Ministrarna där sitter och diskuterar hur de ska hantera den här situationen.

Försvarsministern säger i sitt svar, vilket gör mig väldigt konfunderad: "När det gäller resurser för sjögående brandbekämpning och tyngre nödbogsering så finns vissa resurser att tillgå i Östersjöområdet." Om han då menar våra egna resurser som Kustbevakningen har, kan jag bara konstatera att de klarar kanske att hantera fartyg som har mycket mindre oljelast än de stora som kommer nu. Jag tror att de klarar 5 000 ton olja. Skulle det hända en olycka med de fartyg som nu kommer att trafikera Östersjön, står sig Kustbevakningens fartyg slätt.

Jag tycker att mycket av försvarsministerns svar handlar om övervakning och att fartyg släpper ut olja olovligt. Det händer också, men vad jag talar om är stora olyckor. Konsekvensen må kanske bli densamma för miljön, men det är ju lite andra saker vi talar om. Det gäller inte bara att bevaka, utan det gäller att bekämpa en olycka. Vad jag är ute efter är ett besked om vilken beredskap Sverige har.

Anser försvarsministern att vi i Sverige har en bra beredskap eller inte för att ta hand om stora oljeolyckor i Östersjön?

Anf. 3 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Man får vara ödmjuk när det gäller möjligheterna att förutspå och planera mot stora olyckor i vårt samhälle. Man kan aldrig, tror jag, och bör inte, ställa i utsikt att vi har perfekta förebyggande system

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

eller räddningsresurser. Men det finns en stor uppmärksamhet på de frågeställningar som interpellanten tar upp.

Det här bygger också på internationellt samarbete. Det är helt omöjligt att tänka sig att ha egna, nationella regler utan koordination med grannarna och med sjöfartens FN-reglerade regelverk över huvud taget. Det är naturligtvis också omöjligt för alla länder, även de största skulle jag tro, att ha helt egna nationella resurser för mycket stora olyckor. Det är ju en av anledningarna till att vi vill ha ett internationellt samarbete.

Vi är väl medvetna om vad Ryssland avser att göra och att de redan har kommit i gång med sin nya oljehamn i Primorsk. Det är vår förhoppning att de åtgärder som vi vidtar ska vara tillräckliga också för den typen av tonnage.

Jag fick några frågor som jag vill svara på. Den praktiska bekämpningskapaciteten i Sverige när det gäller olja till sjöss beräknas vara väsentligt högre än de 5 000 ton som är det mål som vi har. Det målet är satt från den kapacitet som det bedöms vara möjligt att få fram operativt, dvs. i en akut situation. Men svaret på den frågan är att vårt system är inriktat på att definitionen är att kunna bekämpa utsläpp på upp till 5 000 ton.

När det gäller att minska sårbarheten finns det mer att rapportera från den överläggning som var den 10 september inom Helcom. Man enades på ministernivå om att bl.a. dra nya rutter och farleder för fartygstrafiken i Östersjön, få en bättre tillämpning av sjösäkerhetsreglerna och få förbättrade nödfallsåtgärder. Därtill ska man undersöka möjligheterna att klassa vissa delar av Östersjön som extra känsliga områden, förbättra övervakningen av fartygsrörelser och inom vissa områden öka användningen av lotsning.

Jag har redan antytt, både i svaret och här nu, att ett internationellt samarbete är nödvändigt om det sker en olycka. Det gäller själva oljeutsläppet. Det gäller för tyngre nedbogsering och sjögående brandbekämpning. Läget är där att Helcomkonventionen ger oss möjlighet att vid behov begära hjälp från övriga kontraktslutande parter. Det är myndigheternas bedömning att det är få länder om något som ensamt har tillgång till nödvändiga resurser. Det är därför samarbetet vid behov omedelbart ska kunna äga rum länderna emellan.

Anf. 4 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Vi kan vara överens om en sak; att inget land klarar detta självt, försvarsministern. Men jag fick verkligen inte svar på frågan: Vad har de andra länderna runt Östersjön för resurser för att klara en större oljekatastrof i Östersjön? Vi har det ju inte själva, det är vi också överens om. Kustbevakningen säger själva att de får klara dessa 5 000 ton, men förutsättningarna har faktiskt förändrats sedan hamnen i Primorsk öppnades.

I Sverige kan vi inte hantera det här om det blir ett utsläpp i storleksordningen 20 000 eller 40 000 ton. Det finns alltså inga bogserbåtar, ingen brandbekämpning, ingen möjlighet att pumpa över oljan eller något sådant. Därför anser Kustbevakningen att de skulle behöva båtar som kan hantera större mängder olja än i dag.

Om vi alltså inte kan hantera detta i Sverige hänvisar försvarsministern till de andra länderna. Jag har, återigen, inte fått svar på vad de

andra länderna har för resurser som vi ska kunna luta oss mot. Man kan titta på Finland, på hur Finland och Finlands olika ministrar har reagerat. Jag upplever det som att de är mycket mer oroad än vad jag upplever att försvarsministern är här i dag. Visst ska man vara ödmjuk. Det är en sak. Men man kan inte vara så ödmjuk att man inte gör någonting.

I Finland har, i februari i år vad jag förstår, ett antal ministrar från olika partier haft ett möte där man konstaterat att Finlands beredskap för oljebekämpning är bristfällig. Det säger de själva. De erkänner att den är bristfällig, de gör i alla fall det erkännandet. De säger att visst kan de försöka renovera ett fartyg som de har, men de inser att det inte kommer att räcka. De behöver förmodligen köpa in ett större och mer mångsidigt fartyg. Det är så de uttrycker sig.

Därmed kan jag konstatera att jag inte vet vem det är vi ska luta oss mot. Jag tror inte att det är Ryssland vi ska luta oss mot, eller Estland, Lettland och Litauen. Det är nog inte de länderna försvarsministern menar, utan det är nog närmast Finland som skulle hjälpa oss. Om då Finland inte har något som de kan hjälpa oss med står vi ju där själva utan att ha tillräcklig beredskap och tillräckliga resurser för att kunna ta hand om en större oljeolycka i Östersjön.

Då hänvisar försvarsministern till Helcom, där man har kommit överens om olika saker. Då blir jag faktiskt ännu mer orolig. Det sägs att 2015, då ska man inte få trafikera Östersjön med fartyg som inte har dubbla bottnar. En dubbel botten är i och för sig ingen garanti för att det inte inträffar en olycka, för det kan ändå läcka ut. Men det är i alla fall bättre. 2015, försvarsministern! Det är 13 år till 2015, tills man vidtar den åtgärden!

Det här gör mig otroligt oroad, måste jag säga. Vi har inga egna resurser. Finlands regering är oroad och vet inte riktigt hur den ska hantera situationen. År 2015 kan vi möjligtvis få säkrare fartyg som trafikerar Östersjön. Det är ödmjukt – ja. Men försvarsministern borde vara väldigt oroad, tycker jag.

Anf. 5 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Om man ska nå framgångar i det internationella miljö-samarbetet måste man ha med alla länder, i det här fallet alla de länder som trafikerar hamnar i Östersjön. Den bedömning som jag har fått mig förmedlad är att först till 2015 finns det möjligheter att få med sig alla länder på de åtgärder som det här handlar om.

Sveriges egna resurser är inte tillräckliga för att vi själva ska kunna hantera en stor katastrof – även om man naturligtvis inte på förhand kan bedöma hur ett stort haveri kommer att falla ut när det gäller miljöpåverkan. Det beror på räddningsoperationerna, men naturligtvis också på väderförhållandena. Jag kan säga att myndigheterna, framför allt Kustbevakningen eller miljömyndigheterna, inte har framfört till mig att det finns ett omedelbart, akut behov av förbättringar när det gäller resurskapacitet. Däremot har vi i beredning i Regeringskansliet frågan om Kustbevakningens framtida investeringar. Vi genomför en mycket ordentlig och sorgfällig granskning av investeringsbehovet. I det sammanhanget har också möjligheten och behovet av att kunna ha större fartyg för mer mångsidiga uppgifter uppmärksamats. Jag har inställningen att

vi ska vara beredda att ta de grepp som kan behövas i ljuset av det nya trafiksystem som håller på att växa fram i Östersjön.

Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att 2015 ligger 13 år framåt i tiden, och det betyder att vi redan i dag måste göra något mer själva här i Sverige. Försvarsministern har fortfarande inte talat om det här för mig. Hela svaret, och hela den debatt vi har haft, bygger egentligen på att det är internationellt vi ska lösa det här. Vi ska lita till andra, inte bara till oss själva. Men försvarsministern har fortfarande inte svarat på vad det är för resurser som de här andra länderna har, dem som vi ska kontakta om det sker en större olycka. Det svaret har jag inte fått. Då blir jag väldigt oroad. Allt bygger på att man ska lita på andra. Man ska fundera på om man ska göra något själv. Men dessa fartyg från Primorsk går redan nu.

Som jag sade i början är Östersjön ett väldigt känsligt område. Man hittar nya grund, så sjökorten är inte säkra. Risken för en olycka är därför tyvärr väldigt stor.

Om jag vore försvarsminister – nu är jag inte det, och jag har nog aldrig tänkt att bli just försvarsminister – skulle jag vara otroligt oroad över detta och inte sätta mig ned och fundera alldeles för länge utan ganska raskt se över om vi ska tillföra resurser i Sverige. Om inte skulle jag se till att få garantier för att vi från länderna runt Östersjön tillsammans har tillräckliga resurser. Så mycket är Östersjön nämligen värd. Vi vet vad en katastrof innebär och hur lång tid det tar att reparera detta. Det tar otroligt många år.

Anf. 7 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Jag ska självklart orientera mig om vilka resurser som de andra länderna har rent konkret. Det är naturligtvis en viktig information att ha och som får vägas mot vad vi bör göra för ansträngningar själva när det gäller vårt miljöskydd och vår sjöräddning.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2001/02:353 om uppföljning av arbetsmiljölagen och skolan

Anf. 8 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att utvärdera om arbetsmiljöarbetet i grundskolorna bedrivs i enlighet med arbetsmiljölagstiftningen samt om jag avser att utreda möjligheten till arbetsmiljölagstiftning också för förskolan.

Sedan tio år tillbaka omfattas alla elever av arbetsmiljölagens bestämmelser om att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. Statens skolverk redovisade under 2000 ett uppdrag om att effektivisera sitt samarbete med dåvarande Arbetarskyddsverket, som numera heter Arbetsmiljöverket, när det gäller skolornas fysiska och psykosociala arbetsmiljö. Skolverket konstaterade att det finns skillnader i synsätt hos de

båda myndigheterna. Uppdraget har resulterat i riktlinjer för samverkan och ett informationsutbyte.

Skolverket har nyligen genomfört en undersökning för att få en beskrivning av hur elevskyddsombudens medverkan fungerar. De flesta skolor, ca 90 %, har någon form av elevskyddsombudsverksamhet. I grundskolan är det lättare att få representanter från varje årskurs, medan det är svårare att få en heltäckande organisation med representanter från varje program i gymnasieskolorna. Elevskyddsombuden deltar främst i arbetet med den fysiska arbetsmiljön. De vill också vara med och påverka den psykosociala miljön, men anser att de har fått ett svagt gensvar för detta.

Propositionen *Hälsa, lärande och trygghet* (2001/02:14) behandlar bl.a. elevernas arbetsmiljö. Regeringen uttrycker där att elevernas roll och deltagande i arbetsmiljöarbetet behöver förtydligas och stärkas. Skolan som elevernas arbetsmiljö bör bli föremål för särskild uppmärksamhet genom följande åtgärder. Vid en översyn av arbetsmiljölagen kommer frågan att tas upp om att förtydliga elevernas inflytande över arbetsmiljön i skolan. För tillsyn av frågor som rör elevernas miljö och hälsa finns tre myndigheter med delvis olika uppdrag och utgångspunkter, nämligen Statens skolverk, Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen. Översynen bör också gälla berörda myndigheters tillsyn i syfte att åstadkomma en ökad samsyn och samordning.

I propositionen tas även förslagen upp från Barnombudsmannen. BO:s förslag innebär bl.a. att bestämmelserna i arbetsmiljölagen bör utvidgas till att också gälla barn i förskola och fritidshem, att elevskyddsombuden bör ges en starkare ställning och att nationella riktlinjer bör utfärdas för deras utbildning. BO föreslår också att vuxna "barnskyddsombud" införs från förskoleklass t.o.m. årskurs 6. Barnskyddsombuden ska enligt BO:s förslag representera barnen och ges samma ställning som skyddsombud. Vidare föreslår BO att Skolverket och Arbetsmiljöverket bör åläggas att följa arbetsmiljön ur ett elev- och barnperspektiv. BO:s förslag kommer att övervägas i den översyn som ska göras av arbetsmiljölagen.

Av direktiven till 1999 års skollagskommitté (dir. 1999:15) framgår att de ska överväga om förskolan ska bli en egen skolform inom skolväsendet. Om kommitténs förslag leder till en utvidgning av utbildningsbegreppet som innebär att förskolan blir en egen skolform, bör även eventuella följdändringar i arbetsmiljölagen beaktas vid översynen av arbetsmiljölagen.

Skolverket har enligt regeringens uttalande i propositionen *Hälsa, lärande och trygghet* fått i uppdrag att i samverkan med Arbetsmiljöverket se över elevskyddsombudens utbildning och medverkan i arbetsmiljöarbetet.

Skolverket ska även i samverkan med Arbetsmiljöverket utreda och ge förslag till utformning av statistikuppföljningar av flickors och pojkars ohälsa och arbetsmiljö inom skolväsendet. Skolverkets uppdrag ska redovisas senast i november 2002.

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 9 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Att alla elever sedan tio år tillbaka omfattas av arbetsmiljölagens bestämmelser om att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet är hittills relativt okänt. Det är viktigt att också förskolan omfattas.

Mina frågor till utbildningsminister Thomas Östros gäller vilka åtgärder utbildningsministern vidtar för att utvärdera om arbetsmiljöarbetet i grundskolorna bedrivs i enlighet med arbetsmiljölagen och hur han avser att i högre grad se till att lagen uppmärksammas. Sedan maxtaxan införts och lett till att grupperna i förskolan blivit större, är det hög tid att också här diskutera om inte förskolan bör omfattas av samma arbetsmiljölagstiftning.

Fortfarande har många barn sin dagliga verksamhet i ohälsosamma lokaler. Det finns mycket att önska vad gäller ergonomi. Flickor avstår från att besöka skolans toaletter osv. Arbetspassen är långa, inte minst för de allra minsta barnen i förskolan. Maxtaxan borde kompletteras med en maxtid för små barn. Barnomsorgsveckan i förskolan är för många barn mer än en 40-timmars arbetsvecka.

Luft-, ljud- och ljusförhållanden är några faktorer som är en självklarhet att de fungerar tillfredsställande, men som inte diskuteras i kommunala skolplaner eller av skolpolitiker i tillräcklig grad. Läromedelssituationen är under all kritik. Endast 505 kr per elev och år avsätts i dag för läromedel. Läroböckerna måste vara så fräscha att de är arbetsverktyg som ger lust att lära.

Fru talman! Jag har påpekat och redovisat de lagrum som gäller i min interpellation, så det ska jag inte upprepa. Åtgärderna har varit väldigt sena. Först 1998 i regleringsbrevet till Skolverket har frågan på allvar redovisats. För förskolan har de över huvud taget inte nämnts. Utbildningsminister Thomas Östros ger en del svar, men fortfarande vaga. Skolverket har konstaterat att det finns skillnader i synsätt mellan Arbetsmiljöverket och Skolverket. Det hade jag kunnat konstatera direkt utan utredning.

10 % av skolorna saknar över huvud taget någon form av elevskyddsombud. Gymnasieskolan har större svårigheter än grundskolan. Hur, utbildningsministern, ska vi skola våra barn och ungdomar till att klara elevinflytande och demokrati om vi inte klarar att få en heltäckande elevombudsverksamhet i landet? Har ministern läst kommunernas skolplaner i denna fråga? Kommer ministern att utvärdera vad skolplanerna innehåller om arbetsmiljöfrågorna? En sådan fråga är faktiskt också läroböckerna. De är arbetsverktyg för eleverna. De kostar, som jag tidigare sade, 505 kr per elev och år. Det är hälften av en årsprenumeration av Kalle Anka. Ministern, gör något!

Anf. 10 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är glad över att Ulla-Britt Hagström noterar att regeringen arbetar hårt och engagerat med arbetsmiljöfrågorna i skolan. Vi har nu framför oss ett antal arbeten som ska resultera i en förstärkt ställning för eleverna när det gäller att också kunna driva och förändra sin arbetsmiljö. Det tror jag är väldigt viktigt. Då gäller det att se över arbetsmiljölagen som är en viktig sådan komponent. Det gäller att se till att myndigheterna också arbetar bättre tillsammans och i den anda som en förstärkt arbetsmiljö ska präglas av. Det handlar naturligtvis om att se

över elevskyddsombudens utbildningsmöjligheter. Också det är en nyckelfråga.

Men när Ulla-Britt Hagström tar in maxtaxan och sin oro för kvaliteten i förskolan blir jag mer fundersam eftersom jag tror att vi kanske har en liknande utgångspunkt när det gäller arbetsmiljöfrågorna generellt.

Kristdemokraterna är det parti i riksdagen som verkligen har utmärkt sig för att icke vara anhängare av förskolan. Nu driver man en politisk debatt där man vill låta påskina att man vill satsa mer pengar på förskolan. Så måste det ju tolkas när ni driver krav om mindre grupper i förskolan. Jag har tidigare här i riksdagen verkligen välkomnat det engagemanget från Kristdemokraterna.

Är det verkligen så att Ulla-Britt Hagström här och nu kan lova att Kristdemokraterna är beredda att satsa mer pengar på förskolan, dvs. mer än de drygt 5 miljarder som regeringen har fått riksdagens stöd för att dels satsa på maxtaxans genomförande, dels göra rena kvalitetssatsningar på ytterligare en halv miljard? Det är en intressant diskussion som vi gärna för med Kristdemokraterna om man nu vill satsa mer skattemedel på att förbättra kvaliteten och minska barngrupperna i förskolan. Det är klart att det är en viktig miljöfråga.

Vi kan notera den kvalitetssänkning som har varit i förskolan. Det är riktigt att det skedde under saneringsåren på 90-talet – med utökade barngrupper. Under de senaste två åren ser vi tvärtom egentligen en liten ökning av antalet lärare per barn i förskolan.

Jag välkomnar verkligen om vi nu ser ett historiskt skifte när Kristdemokraterna driver detta med offentliga satsningar på förskolan, för därmed kommer vi under de kommande åren att kunna samverka både i kommuner och i rikspolitiken.

Detsamma gäller skolan. Också där blir jag lite förvånad. Jag tror att vi, som jag sagt, har liknande utgångspunkter när det gäller själva arbetsmiljön. Ulla-Britt Hagström tar också upp skolan och satsningar där. Kristdemokraterna har konsekvent vägrat att öronmärka pengar till skolan. Regeringen har lagt fram förslag om 5 miljarder öronmärkta till skolan, men Kristdemokraterna har sagt nej varje gång vi har debatterat. Men kanske är också här ett skifte på gång – dvs. att Kristdemokraterna och Ulla-Britt Hagström här och nu säger att man är beredd att öronmärka satsningar på skolan. Jag tror också att det är väldigt viktigt med resurser till skolan för att få en bra miljö för barnen.

Det ser alltså lovande ut inför kommande mandatperiod, om det verkligen är så att Kristdemokraterna är beredda att satsa lika mycket som regeringen och att stötta regeringen i arbetet med mer pengar till förskolan och skolan.

Anf. 11 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka Thomas Östros för den starka tron på Kristdemokraterna och på att det blir bra. Vad Kristdemokraterna eftersträvar är alltså valfrihet. Vi har mer pengar till kommunerna i påsen än vad regeringen har, men vi tror på våra kommunpolitiker. Eftersom det är en otrolig skillnad mellan hur mycket eleverna kostar i de olika kommunerna vill vi inte vara så stelbenta som regeringen när det gäller att märka exakt, utan vi tror, som sagt, på våra kommunpolitiker. Vi vill att resurserna ska gå dit där de bäst behövs.

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Thomas Östros går sedan tillbaka i tiden och anklagar oss för att ha dragit bort resurser. Men det har försvunnit 30 miljarder i förhållande till OECD från regeringen här och nu, så i det fallet är nog ingen bättre än den andre.

Jag är i alla fall glad över att Skolverket i november kommer att lämna förslag till utformning av statistikuppföljningar av flickors och pojkars ohälsa och av arbetsmiljön inom skolväsendet. Tyvärr blir det nog inte en positiv läsning, och egentligen kan vi inte vänta till november med att ta tag i frågorna.

Det är positivt att Skolverket har fått i uppdrag att i samverkan med Arbetsmiljöverket meddela föreskrifter om utbildning och medverkan i arbetsmiljöarbetet för elevskyddsombud. Det tackar jag Thomas Östros för.

Den viktigaste uppgiften som Skolverket har fått är att fördjupa kommunernas och skolornas kunskap om samband mellan lärande, värdegrund och hälsa. Här behöver våra skolpolitiker också en duvning.

Det finns fortfarande skollokaler utan fönster mot dagsljus. Bland de 220 skolbyggnader som man i Sveriges Provnings- och Forskningsinstituts skadeutredningar för några år sedan undersökt vad gäller förskolor och skolor fann man slarvigt uppförda byggnader med dåligt underhåll och dålig skötsel.

Utbildningsministern, våra barn och ungdomar ska ha våra bästa byggnader! Är ministern beredd att gå ut och säga det? De ska vara estetiskt tilltalande och ändamålsenliga. Undervisningslokaler behöver bakgrundsnivåer ned till 25 decibel för att taluppfattbarheten ska vara godtagbar för känsliga grupper.

Fru talman! I en avhandling, *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt – en studie av hur grundskoleelevers arbetsmiljö skapas-förändras-förblir som den är*, pekar Jan-Olof Hellsten på att intresset för just elevernas arbetsmiljö är litet. Han menar att allergiska elever får massmedial uppmärksamhet en liten tid. Ventilation och mobbning är de miljöproblem som ofta diskuteras. Hans analys är att orsaken antagligen är att diskussionen ofta bärs upp mer av massmediala nyhetsintressen än av miljömedvetenhet i skolans vardag. Det skrivs sällan om skoltoaletter trots att det finns många som inte vågar gå på toaletten under rasterna, och under lektionerna blir man ofta förbjuden att göra det. Vidare påpekar Jan-Olof Hellsten att eleverna i dag sitter på nästan samma slags stolar som användes för 40 år sedan.

Fru talman! Barnombudsmannen anser att bestämmelserna i arbetsmiljölagen bör utvidgas till att också gälla barn i förskola och fritidshem. Barnombudsmannen föreslår också vuxna "barnskyddsombud" från förskoleplats t.o.m. årskurs 6, vilket ministern har talat om här.

Utbildningsministern kopplar dessa direktiv till Skollagskommittén och till förskolan som en egen skolform inom skolväsendet och menar att det i så fall skulle handla om följdändringar. Jag kan inte se det som nödvändigt för att införa arbetsmiljölagen i förskolan. Utbildningsministern hänvisar till propositionen *Hälsa, lärande och trygghet*, men jag vill fråga: Vilka metoder för implementering och utvärdering följer propositionen?

Anf. 12 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Skolverket har regeringens uppdrag att driva implementeringen och har fått 10 miljoner avsatta för detta. Dessutom ska man rapportera tillbaka.

Jag tycker att Barnombudsmannen har lagt fram flera mycket intressanta förslag. Vi vill att de förslagen ska ingå i arbetet när vi nu ser över arbetsmiljölagen. Grundidén är att förtydliga elevens inflytande över arbetsmiljön i skolan. Där har man också möjlighet att överväga just Barnombudsmannens intressanta förslag – kopplat till att vi också arbetar med skollagsfrågorna. Förskolan som en eventuell skolform gör att vi med de underlag som kommer ur dessa utredningar kommer att kunna ta ytterligare steg för att stärka elevernas rätt i arbetsmiljöarbetet. Till detta är också utbildningsfrågorna kopplade. Utbildningen av elevskyddsbuden tror jag är väldigt viktig för att vi ska få en riktigt bra drivkraft i detta arbete. I de här frågorna tror jag att vi är överens.

Jag vill ändå återkomma till den boll som Ulla-Britt Hagström själv satte i rullning genom att säga att maxtaxan i dessa sammanhang är ett problem. Det är utifrån svaret från Ulla-Britt Hagström tydligt att det från Kristdemokraternas sida handlar om att dra undan resurser från förskolan – så tolkar jag definitivt det svar som Ulla-Britt Hagström gav – snarare än om att tillföra förskolan resurser.

I det tal om valfrihet som Ulla-Britt Hagström lyfte fram anar jag att ett vårdnadsbidrag ingår som på något sätt antagligen ska finansieras med maxtaxans resurser och med de kvalitetspengar som går till förskolan. Det är tråkigt att det inte verkar vara fråga om det skifte som jag hade hoppats på.

För övrigt tror jag att det är väldigt viktigt att vi när det gäller arbetsmiljön i förskolan nu fullföljer den kvalitetsvändning som sker. Tio år av besparingar måste nu förändras till ett antal fina år då kvaliteten utvecklas. Det finns en grund för det. Det är nu färre barn än då maxtaxans kostnader en gång beräknades – det är 20 000 färre barn i förskolan nu. Det innebär att vi med de små barnkullar som nu finns har en möjlighet att också satsa på att varaktigt utveckla kvaliteten i vår förskola.

Anf. 13 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag spelar gärna boll här med Thomas Östros. Vi kommer faktiskt inte att ta bort maxtaxan. Vi är inte lika trångsynta som när regeringen tog bort vårdnadsbidraget och när 70 % av dem som hade rätt till det använde det och blev besvikna. Givetvis kommer vi att följa upp detta. Men vi vill att resurser fördelas rättvist, och vi vill ha valfrihet. Vi anser att regeringen här har styrt familjer och kommuner in i en fälla, något som egentligen inte är regeringens uppgift att göra.

Vi vill myndigförklara föräldrar och familjer. Så där får vi fortsätta att spela boll.

Jag vill också förtydliga elevernas inflytande. Vi har unika möjligheter i Sverige att förbättra skolan, se skolan från ett folkhälsoperspektiv, få in det tänkandet. En unik möjlighet har vi här att ge föräldrarna medinflytande. Föräldrarna kan inte gå in i professionen och påverka, men de kan gå in i arbetsmiljön runtomkring och i själva skolan. Den möjligheten har vi inte utnyttjat. Visionen är en skola där elever och lärare finns i Sveriges bästa lokaler och där lärarna kan ägna sig åt professionen. Då

Prot. 2001/02:96

16 april

Svar på

interpellationer

får vi Europas bästa skola – ett uttryck som man faktiskt inte hör så ofta här nuförtiden.

Sedan vill jag också höja professionen inom skolan. En läkare kan ordinera specialinsatser, och det tas på allvar. En lärare kan inte ordinera specialinsatser. Trots att en lärare vet det bästa för eleven kan en lärare inte ens få egen handledning. Här har ministern mycket att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2001/02:354 om maxtaxans effekter

Anf. 14 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att garantera kvalitet och säkerhet i barnomsorgen samt öka antalet förskollärare.

I finansieringen av maxtaxan ligger dels den årliga ekonomiska kompensationen på 3,4 miljarder kronor som täcker det totala kommunala intäktsbortfallet av maxtaxan, dels de årliga medel på 500 miljoner kronor för kvalitetssäkring som ska användas för personalförstärkningar och kompetensutveckling av personal. Beräkningen av medlen är gjord på 1999 års siffror. Sedan dess har antalet barn i barnomsorgen minskat kraftigt – enligt ännu preliminära beräkningar med ca 23 000 barn, även om andelen inskrivna barn fortsätter att öka.

En första utbetalning har gjorts under mars månad. Enligt de rekvisitioner som kommunerna har lämnat till Statens skolverk avses 85 % av kvalitetssäkringsmedlen att användas för anställning av personal och 15 % för kompetensutveckling. Ca 1 150 förskollärare, 125 fritidspedagoger och 375 barnskötare anställs första året med maxtaxan, som en direkt följd av statens kvalitetssatsning.

Förutsatt att samma antal förskollärare och fritidspedagoger examineras i år som förra året kommer ca 1 700 förskollärare och fritidspedagoger att söka sig ut på arbetsmarknaden i vår. Det gäller för kommunerna att vara attraktiva som arbetsgivare och kunna erbjuda goda arbetsförhållanden.

Rapporter från olika håll har redan börjat nå oss när det gäller konsekvenser av maxtaxan. Svenska Kommunförbundet talar om fler barn och längre vistelsetider. I LO:s nyligen avlämnade rapport visas på motsatsen – vistelsetiderna har inte ökat nämnvärt. Deltidsarbetande låginkomsttagare är den grupp som gått upp i arbetstid. Rapporterna bygger på mycket olika typer av underlag. Bilden är än så länge långt ifrån entydig.

Den 1 mars 2003 kommer uppföljningen av maxtaxan och de övriga reformerna – förskoleverksamhet för arbetslösa och föräldraledigas barn samt den allmänna förskolan – att avrapporteras för första gången i kvantitativa, kvalitativa och ekonomiska avseenden av Skolverket. Denna rapport kommer att bygga på officiell statistik framtagna av bl.a. Statistiska centralbyrån. Regeringen finner ingen anledning att dessförinnan spekulera alltför mycket i frågan om maxtaxans konsekvenser.

Vad som dock är viktigt att konstatera är att det finns en avgörande skillnad mellan regeringens syn och Kristdemokraternas när det gäller barns deltagande i förskoleverksamheten. Inte bara maxtaxan, utan även

de övriga reformerna, syftar till att göra förskolan tillgänglig för alla barn. Ingen ska behöva avstå för att det är för dyrt eller på grund av ett hindrande regelsystem.

I finansieringsunderlaget för rätten för barn till arbetslösa och föräldralediga att få del av förskoleverksamheten samt den allmänna avgiftsfria förskolan för fyra- och femåringar har 45 000 fler barn beräknats få del av förskolan. Många av dessa barn kommer att ha utländsk bakgrund eller bo på landsbygd och i glesbygd, där förskolan hittills inte har byggts ut i samma utsträckning som i storstäderna. Denna volymökning är finansierad med sammanlagt 1,6 miljarder kronor i en varaktig höjning av det generella statsbidraget.

För regeringen är detta en positiv och nödvändig utveckling. Alla barn ska kunna få del av förskolan oavsett sociala, ekonomiska och geografiska förhållanden, och inga barn ska stängas ute. Förskolan ska vara barnens rättighet och föräldrarnas eget val för sina barn.

Kvaliteten i förskola och fritidshem är för regeringen ett högt prioriterat område. Förskolan står inför nya stora utmaningar, som måste mötas med respekt, både på nationell och på kommunal nivå. Tillräckligt med resurser måste garanteras förskolan för att den med goda förutsättningar ska kunna genomföra sitt uppdrag, så som det formuleras i förskolans läroplan.

Jag upprepar gärna det jag vid flera tidigare tillfällen redan framfört – jag välkomnar Kristdemokraternas nyväckta intresse i frågan.

Anf. 15 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag är aningen förvånad över utbildningsminister Thomas Östros svar. Det är ett svar som inte bara redogör för fakta i frågan utan som också recenserar den som har ställt frågan och innehåller påståenden som dessutom inte är sanna. Polemik brukar uppstå i de muntliga debattinläggen men knappast i det skriftliga frågesvaret. Interpellationen är ju ett redskap för oss riksdagsledamöter att få svar på frågor. Svaret bör vara sakligt och inte polemiskt.

Fru talman! Jag vill börja med att dementera påståendet att vi kristdemokrater skulle vara emot förskola. Det säger Thomas Östros i snart sagt varje debatt. Det är nonsens. Däremot pläderar vi för att det ska finnas olika alternativ; det ska finnas valmöjligheter.

Sedan kan jag säga till Thomas Östros att enhetstaxa är någonting som vi har pläderat för, som jag har i min egen kommun sedan många år tillbaka och som vi som en borgerligt styrd kommun har arbetat för.

Det finns alltså inget motstånd från Kristdemokraterna för förskola, men vi vill ha en förskola med kvalitet. Det är därför som jag har ställt den här interpellationen. Vi vill att all barnomsorg ska vara av god kvalitet. Vi tror att andra vårdgivare också kan ge barnomsorg av god kvalitet och att detta också gäller föräldrar. Det är där skiljelinjen går mellan socialdemokratisk och kristdemokratisk politik.

Thomas Östros har uttalat sig positivt om friskolor på skolsidan. Det innebär en valfrihet, en möjlighet att välja. Min fråga är snarast till Thomas Östros: Vad är skillnaden i förhållande till barnomsorgen för att även där kunna tillskapa den möjligheten? Det bör inte finnas någon ideologisk skiljelinje därvidlag mellan barnomsorg och skolväsende. Det skulle vara intressant att få det belyst av Thomas Östros här i dag.

Prot. 2001/02:96
16 april

*Svar på
interpellationer*

Fru talman! I utbildningsministerns svar hänvisas till att det finns olika rapporter som visar olika resultat över utfallet av maxtaxan. Svenska Kommunförbundet har gjort en utredning som visar att vistelsetiderna ökar och att fler barn kommer till omsorgerna. LO:s rapport visar på motsatsen. Eftersom utbildningsministern refererar till båda de här utredningarna vill jag ändå göra ett klarläggande i den här debatten, nämligen att man i LO:s rapport har tillfrågat 1 000 personer. Av dessa 1 000 personer var det 700 som hade barn i barnomsorgen och som alltså kunde svara på frågorna. Det är undersökningsunderlaget för LO:s rapport. Man drar stora växlar på det, men det är knappast statistiskt tillförlitligt. Men LO rycker självklart ut för att stödja regeringen under ett valår, inte bara med 60 miljoner kronor i direkt stöd utan också med opinionsbildande arbete. Det är vi vana vid.

I Svenska Kommunförbundets undersökning är alla kommuner tillfrågade, vilket ger ett helt annat underlag. Där bedömer nästan fyra av fem kommuner att barnen går längre på daghem och fritidshem. En betydande andel av kommunerna anser att fler barn har sökt sig till bägge verksamheterna. Av de kommuner som har fått en ökad efterfrågan genomför 62 % effektiviseringar, vilket kan innebära fler barn per anställd.

Är detta en positiv utveckling? Det är naturligtvis ett uppfyllande av socialdemokratisk politik, den har lyckats. Syftet med reformen var ju att öka arbetskraftsutbudet. Att det sedan drabbar barnen i form av längre arbetsdagar kanske är sekundärt för ministern. Det vore intressant att få svar på den frågan.

Anf. 16 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Det intressanta med skolministerns svar som han gav här är att han förnekar att det har skett någon förändring i vistelsetiderna. Det alla andra vet, möjligtvis med undantag för LO, är det faktum att barnen vistas längre tid på dagis eller inom förskolan.

När riksdagen var på besök i Stockholms stad i torsdags fick vi redovisat att 6 000 fler barn nu går full tid i förskolan. Det är ett väsentligt antal. Detta kommer självfallet att kosta pengar för kommunerna, för Stockholms stad och alla andra kommuner. Den redan sedan tidigare underfinansierade reformen blir än dyrare. Här skiljer det sig mellan kommunerna, men valet blir för de allra flesta att de tar in fler barn på dagis, och därmed blir kvaliteten sämre.

Förutom att det blev en dyr affär för kommunerna vill jag påstå att i slutändan är det barnen som är de stora förlorarna. För oss moderater är barnens bästa utgångspunkten, och den som bäst kan avgöra vad som är barnens bästa är självfallet barnens föräldrar. Rimligen är det på det sättet. Det som skulle ge mer tid för barnen har alltså inneburit mindre tid för barnen. Det är det allvarliga i detta sammanhang.

En annan effekt som har redovisats gäller de fristående skolorna och deras skolbarnomsorg, eller fritids som det ibland kallas för. När statens bidrag till kommunerna inte räcker blir följeffekten att kommunerna betalar ut ett lägre bidrag till de fristående skolornas skolbarnomsorg. För många fristående skolor är detta ett mycket stort problem, det har vi kunnat läsa om i tidningarna. En del befinner sig helt enkelt på randen till konkurs. Detta är någonting som jag inte tror att skolministern syftar till, utan jag inriktar mig på ett svar härvidlag.

Förra veckan fattade riksdagen ett beslut om s.k. sysselsättningsstöd till kommunerna på ca 3 miljarder kronor. Då sades det tydligt att dessa pengar skulle gå till kommunerna och inte till någonting annat. En effekt av detta är att man snedvrider konkurrensen kraftigt mellan kommunal verksamhet och privat verksamhet.

Jag skulle vilja veta hur skolministern ser på skolbarnomsorgen inom de fristående skolorna. Kommer ministern att agera så att även de fristående skolorna kan få ta del av de pengar som är avsedda att öka sysselsättningen?

Jag stötte på en annan fråga i lördags. Jag tillsammans med representanter från alla andra partier var nämligen inbjudna till Haros riksstämma i Solna. Det var en mycket trevlig tillställning med mycket folk. Alla partier var representerade utom regeringspartiet. Socialdemokraterna valde att inte komma till stämman, vilket upprörde deltagarna och jag kan förstå dem. Det visar på en stor nonchalans mot en grupp som tar fullt ansvar för sina egna barn.

Jag vill gärna repetera den fråga som skickades med: Har skolministern fortfarande samma inställning som statsministern hade 1998, att man är onyttig och inte bidrar till bruttonationalprodukten om man arbetar hemma med sina egna barn?

Anf. 17 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är väldigt stolt över den förskolepolitik som vi har möjlighet att bedriva för att öppna möjligheten för fler barn att komma till den pedagogiska miljö som förskolan utgör. Jag vill se de kommande åren som en kvalitetsperiod för förskolan där vi verkligen kommer ifrån 90-talets besparingar som har genomförts i stort sett i varje kommun här i landet. Nu går vi i stället in i en period där vi satsar mer på förskolan.

Och varför? Jo, förskolan i dag är ju oerhört viktig för barnens utveckling. Jag ser särskilt fram emot den 1 januari nästa år när vi inför en allmän förskola – gratis, tre timmar per dag, öppen för alla barn – med den pedagogiska idén att leken, stimulansen och samvaron i förskolan bidrar till utvecklingen av alla våra barn.

Som småbarnsförälder vill jag säga till Anders Sjölund: Menar Anders Sjölund att man bara tar sitt fulla ansvar för sina barn om man har barnen hemma och själv avstår från förvärvsarbete? Så känner inte jag det och inte heller de allra flesta föräldrar. Vi tar vårt fulla ansvar för våra barn, men vi ser förskolan som väldigt viktig för utvecklingen av våra barn.

Den svenska förskolan har en alldeles unik ställning bland medborgarna. Om man frågar föräldrarna vad de anser om förskolan får den ett mycket starkt stöd i alla undersökningar. Förskolan skiljer sig från alla andra verksamheter. Nu senast var det ett kvalitetsinstitut som noterade att 75 % av föräldrarna ansåg att förskolan var en mycket bra verksamhet. I vanliga fall brukar offentlig verksamhet som drivs av privata eller offentliga aktörer få ett lägre stöd. Det beror på att vi föräldrar ser förskolans möjligheter att bidra till att stimulera våra barns utveckling.

Kristdemokraterna har konsekvent gått emot denna utveckling. De har sagt nej till förskolans läroplan, sagt nej till allmän förskola, sagt nej till förskoleverksamhet för barn till arbetslösa, sagt nej till att barn till föräldralediga ska kunna gå i förskola och så kronan på verket: sagt nej

till maxtaxan. Det har man gjort ända tills Alf Svensson sade i TV: Man kan ju inte gå till val på att vara emot maxtaxan, så den kommer vi inte att avskaffa.

Det engagemanget verkar något grunt, och det är ju inte något för föräldrar att förlita sig till att man bara gör en valtaktisk bedömning att det inte går att säga till föräldrarna att man vill avskaffa maxtaxan. Så långt har man kommit. Så långt har läpparnas bekännelse kommit. Men vi vet ju från ert interna arbete bland de borgerliga partierna att det är svårt att lösa frågan.

Om ni inte vill avskaffa maxtaxan, om ni inte vill föra över resurser från maxtaxan till vårdnadsbidrag, då måste ni komma med ytterligare några miljarder utöver de drygt 5 miljarderna som regeringen satsar. Var ska de pengarna tas ifrån? Hur ska det gå ihop med Moderaterna mycket stora skattesänkningar? Inte undra på att det är slitningar i den familjepolitiska gruppen inom de borgerliga partierna.

Folkpartiet har sagt att man inte ska ta pengar från förvärvsarbete för föräldrar och ge till icke förvärvsarbete. Kristdemokraterna kräver att det måste gå mer resurser till de icke förvärvsarbete. Det finns naturligtvis en risk för att man lovar guld och gröna skogar, både nya pengar och stora skattesänkningar.

Förskolan innebär barnomsorg, men det finns också en pedagogisk idé bakom förskolan som har ett mycket starkt stöd bland föräldrarna i Sverige.

Anf. 18 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Utbildningsministern behöver inte stå här och försöka att övertyga oss om förskolans förträfflighet. Vi är redan frälsta.

Men vad som är viktigt att komma ihåg är – och jag hoppas att utbildningsministern lyssnar nu – att vi inte har sagt nej till någon av dessa reformer, vilket Ulla-Britt Hagström anförde i den förra interpellationsdebatten, av de skäl som utbildningsministern anger. Vi har sagt nej av det skälet att det är kommunpolitikerna som ska fatta beslut om rätten för arbetslösa och föräldralediga att utnyttja barnomsorg osv. Detta ska beslutas på kommunal nivå.

Därför ger vi betydligt mer pengar till kommunerna än vad regeringen gör. De ska ha resurser för att kunna fatta de beslut som passar in i den egna kommunen.

Det Socialdemokraterna gör är att de misstror sina egna kommunpolitiker när det gäller att fatta kloka beslut. Vi tilltror våra kommunpolitiker att göra det. Det är skillnaden mellan kristdemokrati och socialdemokrati.

Kvaliteten ska vara god, därom är vi överens. Jag noterar dock att jag inte fick något svar på min fråga till ministern om huruvida han kunde tänka sig en valfrihet inom barnomsorgen. Jag tror att det skulle öka kvaliteten, precis som det har gjort inom skolväsendet. Frågan hänger kvar i luften.

Kvalitet är beroende av ekonomiska resurser. Nu har regeringen sagt att man vill avvakta med beslut om finansieringsprincipen ska gälla, om det fortsatt behöver tillskjutas några ytterligare medel till dess att utvärderingen har gjorts av Skolverket, och den ska vara klar den 1 mars 2003. Man kan redan nu konstatera att reformen är underfinansierad, därom vittnar flera kommuner. De står där redan med kostnaderna. När kommer

beskedet till kommunerna om det kommer mera pengar? Signalerna har varit olika i olika tidningar.

Det är inte bara jag som är bekymrad över detta. Utbildningsministerns partikollega, Ilmar Reepalu, har skrivit ett öppet brev till utbildningsministern där han tar upp den här frågan. Kommunsektorn ligger på ett minus på 3,7 miljarder under åren 1996–2005. Med kravet på att tillhandahålla förskoleplatser finns det risk för att det blir ännu fler barn per grupp och ytterligare försämrad kvalitet.

Därför är jag bekymrad. Därför är Ilmar Reepalu bekymrad. Hur är det med ministern? Är han bekymrad över sakernas tillstånd? När kommer beskedet om hur mycket ytterligare pengar kommunerna får?

Jag frågade i min interpellation om personaltillgången och personalförsörjningen ute i kommunerna. Den frågan besvarades över huvudet taget inte i interpellationssvaret. Den skulle jag gärna vilja ha belyst. Anser ministern att det behövs ytterligare utbildningsplatser för exempelvis förskollärare och fritidspedagoger, eller är behovet tillfredsställt med nuvarande utbildningsnivå? Den frågan vill jag ha ett definitivt och absolut svar på.

I dag säger 78 % av de kommuner som lider brist på personal att de löser problemet genom att anställa okvalificerad utbildad personal. Det förbättrar knappast kvaliteten.

Om regeringen anser att det borde ha funnits fler platser borde man ha tänkt på det samtidigt som man beslutade om maxtaxan. Sådana beslut bör följas åt. Jag tolkar det som att regeringen anser att man inte behöver ytterligare platser. Det vore intressant att få höra något om det.

Jag skulle vilja ta upp ytterligare en sak, men jag väntar med det till nästa inlägg. Jag ser fram emot svaren på de frågor jag nu ställt.

Anf. 19 ANDERS SJÖLUND (m):

Fru talman! Låt mig först säga att den förskola vi har i Sverige helt riktigt är mycket bra. Den har fått internationellt erkännande. Visst är det på det sättet. Jag har själv haft mina fem barn där, så jag vet vad jag pratar om.

Det vi är oroade för är den utveckling vi nu ser framför oss. Fyra- och femåringar som ännu inte finns i systemet ska in i den allmänna förskolan. Hur blir det då? Kommunerna har inte ens råd att finansiera den förskola som man håller sig med i dag.

Vi är överens om att förskolan är bra på alla sätt och vis, men vår kritik går ut på att valet ändå måste vara föräldrarnas. De måste få välja när de vill sätta sina barn i förskola och gå ut i förvärvslivet eller om de vill stanna hemma lite längre, och de måste få välja hur länge de ska ha sina barn i förskolan varje dag. Det valet måste rimligen vara föräldrarnas. Det finns en poäng i det.

När föräldrarna har gjort det valet menar vi att det är alldeles självklart att samhällets stöd ska gå i lika stor omfattning till alla barn – det är ingen tvekan om det – oavsett var de finns någonstans.

Jag ställde två frågor. Den ena gällde hur det går med de fristående skolorna och skolbarnsomsorgen. Kommer de att kunna ta del av den uppräkning som regeringen tycker att man ska göra till kommunerna när det gäller sysselsättningsstödet eller inte? I dag har man problem på det området.

Slutligen undrar jag, fru talman, hur det var med Haro och de hemarbetande. Har skolministern samma uppfattning som statsministern, nämligen att de hemarbetande är onyttiga? Det vore bra, tror jag, om vi fick ett klarläggande härvidlag. Anser man att de som väljer att vara hemma inte bidrar till samhällets utveckling, eller kan de få ett erkännande av utbildningsministern? Det tror jag att man är intresserad av när man läser protokollet.

Anf. 20 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Självklart bidrar alla som bor i vårt land till vårt lands utveckling. Att anse något annat vore väldigt märkligt.

Låt mig ta upp några av de frågor som har ställts. Jag menar att det är väldigt positivt med alternativ och valfrihet i förskolan. Det är en utveckling som vi har sett under många år, och många olika aktörer finns med och ger sitt bidrag till utvecklingen av förskolan. Det gäller inte minst föräldrakooperativa lösningar. Jag har själv varit aktiv medlem i ett föräldrakooperativ i många år. Kooperativ tror jag är ett väldigt bra sätt att utveckla förskolan.

Finansieringen av maxtaxan och reformen om allmän förskola är beräknad utifrån tanken att det ska finnas resurser både till de kommunala och till de alternativa förskolorna.

Om vi involverar allmän förskola i den generella välfärdspolitiken är det maxtaxa som gäller för alla förskolor som vill ha offentlig finansiering. Man kan inte ta ut högre avgifter, som en del borgerliga kommuner har försökt. Det får inte ske. Det gäller även skolbarnsomsorg som bedrivs i privat regi. Det är maxtaxan som gäller, och avgifter utöver denna är naturligtvis inte möjligt om man vill ha offentlig finansiering.

Motsatsen vore att säga att man skulle kunna köpa sig ytterligare en lärare i skolan genom att lägga till någon tusenlapp. Vi har tyckt att det inte är rimligt om vi ska ha en gemensamt finansierad skola.

När det gäller vistelsetiderna på förskolan tror jag absolut att många föräldrar känner att stressen har minskat. Jag tycker att föräldrarna är de som är bäst på att avgöra vad som är deras barns bästa. Även om det går en kvart extra för att de inte rusar i väg till förskolan för att hinna innan klockan är slagen är det nog bra både för föräldern och för barnet.

Den kristdemokratiska representanten i förra interpellationsdebatten ville införa centralt reglerad maxtid på dagis. Är det också er uppfattning att vi i riksdagen ska bestämma oss för hur länge föräldrarna ska få ha sina barn på dagis och att föräldrarna inte själva förstår sina barns bästa?

I vår proposition har vi beskrivit väldigt tydligt för kommunerna att vi, när det första årets verksamhet är kartlagd, återupptar diskussionerna om huruvida finansieringsprincipen har genomförts eller inte.

Glöm inte att utgångsläget är att det är färre barn än vad vi trodde att det skulle vara när vi räknade på kostnaderna för reformen. Glöm inte heller att det när det gäller reformen om allmän förskola från den 1 januari – en stor och fin reform – inte finns några frågetecken hos kommunförbund eller regering när det gäller kostnaderna. Den är fullt finansierad om det antal barn som vi beräknat ska delta – 34 000 – deltar. Det finns finansiering för att anställa personal för att kunna bedriva en fin verksamhet för de barnen.

Det vi nu diskuterar är om vistelsetiderna har blivit längre i och med att föräldrarna hämtar något senare. Det är mycket möjligt, men ingen av oss vet ännu det exakta utfallet. Vi ska föra en seriös diskussion med Kommunförbundet när vi har fått en utvärdering och vet utfallet.

När det gäller kvaliteten i förskolan är utbildad personal naturligtvis en nyckelfråga. Det gäller bl.a. antalet anställda. Jag vill fråga kristdemokraterna om de är beredda att skjuta till mer offentliga medel än regeringen för att anställa mer personal i förskolan. Hur mycket mer vill ni lägga till av skattemedlen för att öka kvaliteten? Det är en väldigt intressant diskussion som vi är ivriga att föra med er.

Självklart ska våra lärarhögskolor öka antagningen också när det gäller utbildningar med inriktning mot de små barnen. Det är en jätteviktig framtidsfråga. Olika regeringar under 90-talet delar ansvaret. Unckel ledde stora neddragningar av förskollärarytbildningarna. Det är hög tid att reparera detta, och det sker också ute på våra lärarhögskolor.

Anf. 21 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag välkomnar ministerns svar att han vill ha en ökad valfrihet inom barnomsorgen. Det tycker jag var väldigt glädjande att höra. Min nästa fråga blir följdriktigt om den ökade valfriheten också innebär en möjlighet för föräldrar att få ekonomisk ersättning när de vårdar sina egna barn. Visst är också det en utvidgning av valfriheten?

Självklart är vi beredda att satsa mer pengar på förskolan. Det har vi redan gjort genom de 4 miljarder kronor ytterligare som vi tillför de närmaste tre åren. Det är fullt möjligt att använda dem för just detta ändamål. Men det är i kommunerna det avgörs, för där har man den bästa kunskapen om de lokala förhållandena.

Det är så; vi tror att det behövs mer resurser till äldreomsorg, skola och förskola. Vi ser att det finns kvalitetsbrister, och dem vill vi avhjälpa. Därför har vi år efter år avsatt mer pengar till kommunsektorn utan att öronmärka dem. Öronmärkning utgör i dag ett stort problem för kommunerna. I dagsläget är en femtedel av kommunpengarna öronmärkta, vilket gör det mycket svårare att planera den kommunala verksamheten. Detta tenderar att öka.

Jag konstaterar att jag inte har fått svar på en del av mina frågor. Ministern har ett inlägg på sig att klara av det.

Det finns en kvalitetsaspekt som gör mig orolig. Regeringen talar i budgetpropositionen om neddragningar av personal och att det finns för mycket personal i vissa kommuner och landsting. Då säger man alltså så här i budgetpropositionen: "För att komma till rätta med underskotten behöver flera kommuner och landsting genomföra omstruktureringar av verksamheten. Sådana åtgärder medför i regel att tillfälliga kostnader uppkommer, t.ex. åtgärder för att komma till rätta med personalöverskott."

Var finns de överskotten, och vilken personal är det som regeringen nu vill dra ned på?

Anf. 22 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! I debatt efter debatt kommer kristdemokratiska företrädare och påstår att de vill satsa mer offentliga medel på förskolan än regeringen. Ingen har hittills lyckats utröna hur det ska gå till, för det

syns inte i några av de förslag som är framlagda i riksdagen. Däremot vet vi att Kristdemokraterna vill införa någon typ av vårdnadsbidrag. Det kommer, som det har sett ut hittills, att tas från de resurser som nu förs till förskolan. Det kommer att tas från de föräldrar som förvärvsarbetar och deras barn och föras till de föräldrar som icke förvärvsarbetar.

Det är traditionell kristdemokratisk politik. Det är ingenting märkligt med det. Det är klart att det är viktigt att föräldrarna får göra det valet i höst. Men det går inte ihop med diskussionen om att man vill satsa på förskolan. Ändrar ni er och vill göra detta är det en intressant diskussion att ta. Jag tror nämligen inte heller att det räcker att man har höga ambitioner för förskolan. 90-talet innebar ju en lång tid av besparingar. Jag skulle vilja säga att vi nu har en vändning när det gäller kvaliteten i förskolan. Det har synts under de senaste två åren. Det är en något ökad personaltäthet och en något bättre kvalitet. Men detta behöver fortgå i flera år framöver.

Om Kristdemokraterna är beredda att satsa skattemedel på detta ska vi föra resonemang om det. Men jag är rädd för att det slutar i det gamla vanliga, att man erbjuder ett vårdnadsbidrag och tar de resurserna från maxtaxan, den allmänna förskolan och rätten för föräldralediga och arbetslösa att ha sina barn på förskola. Det är tråkigt men sannolikt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2001/02:356 om förutsättningarna för barnen i Ekeskolan

Anf. 23 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Sten Tolgfors har ställt en rad frågor till mig om utvecklingen av Ekeskolan och undervisningen av elever med synskada och ytterligare funktionshinder.

Jag anser det vara utomordentligt viktigt att situationen för alla elever och i synnerhet för elever med funktionshinder kontinuerligt förbättras.

När det gäller villkoren för elever med funktionshinder är det särskilt viktigt att alltid ha elevens bästa för ögonen. Därför anser jag det vara viktigt att verksamheten vid Resurscenter syn Örebro utvecklas. Resurscentret ska stödja elever och skolor runt om i landet och dessutom ta emot elever som behöver ha delar av eller hela sin skolgång förlagd till resurscentret. Skolverksamheten kommer alltså även i framtiden att finnas kvar.

Den enskilde elevens behov och önskningar måste stå i centrum för var han eller hon ska bedriva sin skolgång. Därför bör en visstidsplacering vid resurscentret även kunna innebära att elevens hela skolgång förläggs till resurscentret om elevens behov och förutsättningar så kräver. Barn och ungdomar med funktionshinder bör så långt som möjligt ges möjlighet att bo hemma med sina föräldrar och gå i skola i närheten av hemmet. Det är viktigt att den kompetens som finns vid Resurscenter syn Örebro kommer så många barn som möjligt till godo.

Som Sten Tolgfors säkert redan vet har regeringen nyligen beslutat att tillsätta en utredning med uppgift att bl.a. tydliggöra formerna för visstidsplaceringarna. Utredningen ska fokusera på den enskilde elevens

behov och bl.a. analysera huruvida initiativ till en placering vid resurscentret ska kunna tas av såväl elevens vårdnadshavare som kommunen och resurscentret. Utredningen ska också lämna förslag till hur garantier kan skapas för att de elever som behöver insatser från resurscentrets sida också får en plats vid resurscentret. Vidare ska utredaren se över möjligheterna att överklaga beslut om placering vid resurscentret.

Därutöver kommer jag snarast att ge Specialpedagogiska institutet i uppdrag att kartlägga kommunernas förutsättningar att ordna bra undervisning för elever med synskada och ytterligare funktionshinder. På detta sätt får vi de bästa förutsättningarna att utveckla resurscentrets verksamhet så att resurscentret på bästa sätt ska kunna tillgodose de behov och önskemål som elever med synskada och ytterligare funktionshinder har.

Anf. 24 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Ingenting finns kvar av Östros argumentation när det gäller Ekeskolan och en skola för barn med funktionshinder. Han bemöter inte den beskrivning som jag ger av situationen. Han försöker inte ens svara på de frågor som jag har ställt till honom i interpellationen. Och han försöker inte ens längre hävda att det ska finnas en fast skoldel vid Ekeskolans resurscenter.

Situationen i skolan för barn med funktionshinder, som borde engagera en skolminister i timmar, ägnade skolministern nu lite drygt två minuter. Sedan är det slut på tankar. Det är tyst. Det är tomt. Det är öde. Och det är ett ointresse.

Hur kan Thomas utan att rodna säga att den enskilde elevens behov och önskningar måste stå i centrum för var han eller hon ska bedriva sin skolgång och samtidigt stänga specialskolan i Ekeskolan, där vi vet att barnen vill gå? Det är värre att förstå och förneka, Thomas Östros, än att aldrig förstå. Vore det någon ruter i skolministern skulle han riva upp nedläggningsbeslutet, för nog inser han att det var fel. I praktiken innebär Östros agerande att han underkänner hela FUNKIS-utredningen och låter göra om den, om än styckevis och delat. Och när beslutsunderlaget underkänns vore det rimligt, och för barnen viktigt, att också underkänna det nedläggningsbeslut som kom som ett resultat av FUNKIS-utredningen.

I flera år har regeringen lagt dimridåer kring Ekeskolan. Man har spelat ett politiskt spel med landets mest behövande barn som insats och försökt dölja effekterna av sin politik. Nu verkar taktiken vara att man ska dämpa debatten över valet.

Regeringen skrev att den fasta skoldelen vid Ekeskolan skulle avvecklas till förmån för utökad resurscenterverksamhet samtidigt som en mindre skoldel för visstidsplaceringar skulle inrättas. Det här har Östros försökt omtolka till att vara detsamma som den tidigare specialskolan. Men som alla ser i riksdagsbeslutet är det inte samma sak. I dag försöker han inte ens upprätthålla det skenet längre, inte heller i utredningsdirektiven. Stängningen av Ekeskolans fasta skoldel, specialskolan i Ekeskolan, kvarstår i Östros förslag. Det var aldrig fråga om att rädda specialskolan. Jag tycker att det är ett skandalöst agerande.

Östros menar att barnets visstidsvistelser vid resurscentret ska kunna vara hela skoltiden. Smaka på det – visstidsvistelser i nio år, hela skoltiden! Regeringen sade sig en gång i tiden vilja stänga specialskolan för att barn med funktionshinder skulle gå integrerat i sina hemkommuner.

Resultatet blir alltså, när allting har snurrat färdigt, att alla barn i landet får gå i skola utom blinda barn med multifunktionshinder som får gå på ett resurscenter med visstidsvistelse i nio år. De får alltså inte ens gå i en skola. Det är sanningen bakom regeringens integration.

Ekeskolans resurscenter är avfört från det offentliga utbildningssystemet som grundskola genom riksdagsbeslut. Vad spelar det för roll att barnen formellt är inskrivna i hemkommunernas skolor, Thomas Östros, när det inte är där de går? Barn som kommer för visstidsvistelse kommer att vara där olika långa tidsperioder. Någon kommer att vara där en dag i veckan. Någon annan kommer att vara där en månad i sträck och sedan inte mer. Och en tredje kanske är där hela skoltiden.

Men om barn bara får komma för visstidsvistelser blir det ju inte klasser med stabilitet och social gemenskap. För många barn som aldrig har haft en kompis i sitt liv och som aldrig har varit inkluderade i den sociala gemenskapen har just klasskamraterna och att de har fått vara en i gänget på Ekeskolan haft en enorm betydelse. Detta uppnår man inte med visstidsvistelser, när barn ses som paket som kan flyttas från den ena skolan till den andra efter vuxnas tyckande.

Hur skulle Thomas Östros själv ha känt sig om han ständigt hade tvingats byta skola och social miljö? Varför vill Thomas Östros neka barn med multifunktionshinder rätten att gå i en skola tillsammans med klasskamrater? Vad vet Thomas Östros bättre om barnens bästa än barnen och föräldrarna själva? Varför ska han och inte de bedöma var barnen ska gå? Och varför måste Socialdemokraterna stänga specialskolor för att förmå att utveckla den kommunala kompetensen?

Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Mitt fokus i arbetet är barnens bästa. Jag är övertygad om att Ekeskolan spelar en viktig roll på många olika sätt. Vi talar om ganska många barn, och det är en väldigt liten andel av de barn som har den här typen av handikapp som i dag finns på Ekeskolan. Men Ekeskolan kommer att spela en viktig roll också i framtiden.

På Ekeskolan ska det finnas ett starkt resurscenter så att man bidrar till att kommunerna blir bättre på att erbjuda god utbildning i särskolor och träningsskolor. Den kompetens som finns på Ekeskolan behöver spridas till fler. Det ska också finnas en fast skoldel på Ekeskolan där barn naturligtvis kommer att finnas på olika villkor beroende på vilken typ av stöd, hjälp och skolgång de behöver. Det handlar om barn som kommer att finnas där tidvis, kanske återkommande, tillsammans med lärare från hemkommunen, föräldrar och kanske också annan personal som går vidareutbildning och som utvecklas i nära relation till Ekeskolan. Men det handlar också om barn som går hela sin skolgång på Ekeskolan.

Jag har förtroende för att personalen, de professionella, är de som bäst kan avgöra hur antagningen ska gå till, hur det ser ut och hur man ska se till att få bra grupper som fungerar väl. Det, menar jag, kan vi inte fatta riksdagsbeslut om.

Vi behöver utreda närmare hur vi ska se till att visstidsplaceringen vid Ekeskolan blir ett fint bidrag för de elever som behöver hjälp under en kort tid eller har ett återkommande behov av hjälp men också för de

elever som har hela sin skolgång på Ekeskolan. Fokus ska vara på det enskilda barnets bästa.

Samtidigt vill jag också göra tydligt att kommunerna har ett ansvar. När jag var på Ekeskolan och diskuterade med skolans ledning och lärare framhölls det att man ibland upplever att kommunerna tror sig helt och hållet ha lämnat ifrån sig sitt ansvar. Det är en väldigt olycklig situation. Kommunerna ska ju vara involverade i kommunmedborgarna, också de här barnen. Man ska naturligtvis följa dem och kompetensutveckla sig, för flera av barnen kommer tillbaka till sina kommuner och behöver ett gott mottagande. Det uppnår vi genom denna nya typ av lösningar.

Nu har vi en utredning framför oss. Jag är övertygad om att vi kommer att få bra förslag för att säkra Ekeskolans framtid så att de båda rollerna får en fin utveckling och för att se till att vi har barnen i fokus också i det framtida arbetet.

Anf. 26 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Dessvärre var skolministerns andra svar inte mycket djupare än det första.

I flera år har vi pekat på oklarheter och själv motsägelser i stängningsbeslutet. Här i kammaren har två skolministrar och ledamöter i utbildningsutskottet vägrat ta debatt och avfärdat våra krav på klargöranden. Man har i flera år påstått att det inte ens behövs några klargöranden.

Nu tvingas skolministern medge att vi har haft rätt hela tiden. Han har nu gett så många utbildningsuppdrag att FUNKIS görs om. Wärnersson, hans företrädare, är pulveriserad och desavouerad. Låt mig ge några exempel.

Ingenting tyder på att kommunerna har blivit bättre på att undervisa barn med multifunktionshinder och att behovet av Ekeskolan skulle ha bortfallit. Ingenting har heller gjorts för att det skulle bli så.

Det är fel att stänga en specialskola av ideologiska skäl, som Östros gör, innan man ens har utrett hur alternativen ser ut. Kommunerna har inte beredskap för att undervisa alla barn med svåra multifunktionshinder. Det vet alla. Östros har själv tvingats medge att det är så. Jag citerar honom: "Efterhand får vi jobba med att hemkommunerna blir bra på att ta om hand om sina barn." Efterhand, alltså. Men alternativen stängs ju *nu*.

Jag har tidigare frågat Östros, och jag frågar honom igen: Inser han inte att det blir ett glapp? Han säger själv att kommunerna inte är tillräckligt bra, men han har redan stängt intagningen till alternativen. Inser han inte att landets 289 kommuner inte kan nå samma kunskapsnivå som en specialskola?

Jag har krävt att kvaliteten i skolan för barn med funktionshinder utreds, både vad gäller undervisningen och den sociala situationen. Utbildningsutskottet har avfärdat detta, senast i december. Men nu ska Thomas Östros göra just detta. Han skriver: "Det är därför angeläget att få fördjupad information om hemkommunernas förutsättningar och förmåga att bereda skolgång och hög kvalitet för ovan nämnda grupper". "Ovan nämnda grupper" är alltså barn med multifunktionshinder.

I december avstyrkte utbildningsutskottet också kraven på att klargöra förutsättningarna för visstidsvistelse vid resurscentret. Nu ska skolministern låta utreda det.

Skolministern vill se över behovet av rättslig reglering av visstidsvisitelserna. I december skrev utskottet att detta ska ”inte närmare regleras”. Jag undrar: Pratar skolministern över huvud taget med socialdemokraterna i utbildningsutskottet?

Visstidsplaceringarna, skriver man, ska ”kontinuerligt utvärderas och följas upp för att kunna utvärdera var eleven bäst kan få sina behov tillgodosedda”. Jaha. Vem ska bedöma det då? Det lär i vanlig ordning knappast vara barn och föräldrar i Socialdemokraternas Sverige. Vart tar tryggheten för barnen vägen?

Eftersom kommunerna betalar finns det heller inga garantier för att de ens får komma på visstidsvistelse. Det kommer ofta att avfärdas som för dyrt. Nu, två år efter stängningsbeslutet, inser Östros också detta. På grund av att kommunerna i hans modell ska ha ansvar för att betala måste han ge en utredning direktiv om att överväga extra garantier så att barnen över huvud taget ska få komma till resurscentret.

När han ändå är i gång ska han också låta utreda de ekonomiska konsekvenserna och det beslut som riksdagen mot bättre vetande fattade för två och ett halvt år sedan. Det har vi hela tiden begärt.

Allt detta ingick i uppdragen för FUNKIS-utredningen, som Ingegerd Wärnersson ledde. Det ledde henne sedan till en taburett, parodiskt nog. Och allt detta har ni socialdemokrater i regeringen och riksdagsmajoriteten i årtal förnekat. Ni har i årtal förnekat dessa problem, och ni har i årtal förnekat att detta skulle vara något att titta närmare på. Allt detta har ni i regeringen och majoriteten satsat hela er prestige på att avfärda.

Sverige har ingen politik när det gäller skola för barn med funktionshinder, i synnerhet inte för multifunktionshindrade. Det finns ett vansinnigt beslut att stänga landets bästa skola, specialskolan Ekeskolan, och ett antal, numera hopplappade, utredningsförslag.

Svara mig, Thomas Östros: Ska barn med funktionshinder ha rätt att välja skola eller inte? Och vem ska bedöma barnets bästa – ska skolministern radiostyra det från riksdagen, eller ska barn och föräldrar själva få avgöra den saken?

Anf. 27 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att Sten Tolgfors är engagerad, men risken är att demagogin far i väg för mycket. Man kan inte å ena sidan hävda att den förra skolministern är desavouerad och att allting är ändrat och samtidigt å andra sidan hävda att ingenting är ändrat och att allt är precis som förut.

Jag menar att vi kan finna en väg för utveckling av Ekeskolan som jag bedömer kommer att kunna få en stark uppslutning också i riksdagen. Jag har beskrivit detta i mitt förra inlägg. Ekeskolan får en dubbel funktion. Delvis kommer den att vara ett resurscenter.

Vi får inte glömma att det handlar om ca 2 000 barn som har och ska ha rätt till en skolgång av god kvalitet. Det långsiktiga målet är naturligtvis – och det kan väl ingen vara emot – att skolgången ska kunna vara i närheten av där föräldrarna bor. Så är det inte i dag. Därför behöver Ekeskolan ha möjligheten att ta emot barn också för hela skolgången. Jag menar att detta ska avgöras av de professionella tillsammans med föräldrar och elever.

Vi behöver utreda hur det system ska se ut som också säkerställer möjligheterna för t.ex. föräldrar att överklaga. Förra hösten skrevs det in ett större antal barn än vanligt.

Efterhand kommer diskussionerna om budgeten att klargöras för att visa vilka ekonomiska möjligheter framöver Ekeskolan har för att kunna omfamna detta dubbla uppdrag. Jag menar att Ekeskolan har en viktig roll nationellt, men naturligtvis särskilt för de barn som finns på Ekeskolan.

När jag har besökt Ekeskolan har jag uppfattat att det är åt detta håll som ledningen för Ekeskolan vill gå. Man vill kunna förena de två uppdragen. De kan också berika varandra så att man både blir ett starkt resurscenter och har en stark skoldel som kommer att vara till godo för barnen.

Anf. 28 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Hur lite kan inte skolministern tro på sin egen linje när han får ägna varje debatt i kammaren åt att backa!

Det enda som återstår av FUNKIS-utredningens beslut rörande Ekeskolan är stängningen av specialsksolan. Det är djupt allvarligt. Resten har skolministern tvingats lägga i nya utredningar: ekonomin för resurscentret, villkoren för vad visstidsvistelse ska vara, den kommunala kompetensen m.m. På punkt efter punkt har han tvingats backa, men han förstår inte att detta backande också måste sluta med att man erkänner behovet av specialsksolan Ekeskolan och river upp stängningsbeslutet.

I dag har han inför hela kammaren medgett att barnen med multifunktionshinder inte kommer att få gå i en skola. De kommer att få gå på visstidsvistelse i ett resurscenter i nio år, och det resurscentret är avfört som grundskola från det offentliga utbildningssystemet. Alla andra barn får gå i skola i Thomas Östros Sverige, men inte de allra mest behövande: blinda, multifunktionshindrade barn. De kan i bästa fall få komma till ett resurscenter på visstidsbesök. Tala om segregation!

Jag ställde i min interpellation ett antal frågor till Thomas Östros. Jag konstaterar att han inte ens har närmat sig ett försök att lämna svar på dem. Han har inte ens nämnt dem, vilket brukar vara vederbörligt.

Ska alla barn med funktionshinder ha rätt att välja skola, skolministern? Mitt svar är att de självklart ska ha det, men Östros tiger.

Varför ska multifunktionshindrade barn bara få komma på visstidsbesök i stället för att gå i skola? Det är självklart fel, men Östros tiger.

Kommer alla barn som vill och behöver att få gå på Ekeskolan? Vi tänker riva upp stängningsbeslutet och öppna skolan igen, men Östros tiger. Kommer alla elever som vill att få gå hela sin skoltid med klasskamrater läsårsvis på Ekeskolan? Det är något helt annat än visstidsvistelse. Det tycker vi, men Östros tiger. Kommer Östros att återinföra Ekeskolan som skola? Det tycker vi ska ske, men Östros tiger. Läs interpellationen igen! Vi får anledning att återkomma. Då kanske skolministern kan börja antyda svar på de här frågorna som riskerar att segregera barn med funktionshinder.

Anf. 29 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att det kommer att vara möjligt att få en bred uppslutning kring den framtida politiken också för Ekeskolans

del. Jag kände också när jag var på besök i Ekeskolan att det finns ett önskemål i skolans ledning att få utveckla verksamheten i denna riktning. Man vill kunna vara ett resurscenter. Det är viktigt att vi bidrar till att kommunerna utvecklar sin verksamhet. Då blir resurscentret centralt. Man vill också ha en fast skoldel. Där kommer barn att finnas på kortare tid, för att väldigt många av föräldrarna vill att barnen ska gå i hemkommunen, men de har samtidigt behov av att få det stöd som Ekeskolan kan ge tack vare den kunskap och expertis som finns där. Där kommer också barn att kunna gå hela sin skoltid. Det är skolans, de professionellas, och föräldrarnas och elevernas ansvar att se till att vi får en verksamhet där som leder till en bra kvalitet för skolan med grupper, samhörighet och trygghet, vilket jag ser som väldigt viktigt.

Sten Tolgfors talade om alla barn som vill och behöver. Alla barn ska ha rätt till en bra skolgång. Det gäller barnen som finns på Ekeskolan, men det gäller också de hundratals barn som finns i hemkommunerna i de särskolor och i de träningsskolor som de går i. Där finns skolor med mycket bra kvalitet, men där finns också verksamhet som måste utvecklas och stärkas. Vi måste känna att det engagemanget gäller alla våra barn. Jag menar att den här strategin och därefter en utredning som klargör verksamhetens förutsättningar framöver kommer att utgöra ett väsentligt steg för att stärka alla barns rätt till en god skolgång.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2001/02:319 om de statliga bolagens företagsledningar

Anf. 30 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Per Westerberg har frågat statsministern vilka åtgärder som han avser vidta för att förmåner till statliga bolags företagsledningar ska kunna diskuteras öppet på samma sätt som de privata motsvarigheterna. Ansvarsfördelningen inom regeringen är sådan att det är jag som ska besvara interpellationen.

Regeringen har tydligt och öppet tagit ställning till frågan om anställningsvillkor för företagsledare inom statliga bolag. Vi har sedan 1998 riktlinjer för hur dessa förmåner ska utformas, där det bl.a. fastslås att lönerna ska vara konkurrenskraftiga men inte löneledande samt att pensionsvillkoren bör ses som en del i de samlade förmånsvillkoren.

Regeringen välkomnar den debatt som nu pågår om olika förmåner till företagsledare. Den rådande debatten har understrukt vikten av öppenhet, och det är tillfredsställande att veta att det inte finns någon tveksamhet om hur staten som ägare ser på denna fråga och att detta är känt av styrelserna i de statliga bolagen.

Jag tycker att de statliga bolagen ska vara ett föredöme när det gäller öppenhet och tydlighet. Det är ett ansvar vi har gentemot de yttersta ägarna, det svenska folket.

Samtidigt är det viktigt att vara tydlig när det gäller ansvarsfrågan. Regeringen har utfärdat riktlinjer, och det är styrelsens och vd:s ansvar att se till att dessa efterlevs. Vidare ska olika förmåner redovisas tydligt i årsredovisningen. Regeringen har i sin årliga skrivelse till riksdagen

tydligt klargjort att genomlysningen av de statliga bolagen bör vara lika omfattande som för privata motsvarigheter. Därmed ska redovisningen av förmåner vara minst i paritet med den som gäller för privata företag.

Vi bedriver en aktiv ägarpolicy, bl.a. genom ett aktivt styrelsearbete. Jag vet att den debatt som uppstått på grund av till synes orimliga pensionsförmåner aktualiserat den frågan i styrelsearbetet vilket kommer att ge avtryck i årsredovisningarna. Jag vill i sammanhanget också påpeka att de excesser som diskuterats rör privata företag, inte statliga. Men jag tror att den här typen av diskussion för med sig en vakenhet i alla företagsstyrelser om att förmåner och ersättningar måste vara rimliga.

Löneförmåner m.m. i företag med statligt ägande kan i dag diskuteras mer öppet än för det privata näringslivet. Regeringen fortsätter att arbeta aktivt med ägarpolicyn och de riktlinjer som finns gällande tydlighet och öppenhet.

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 31 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka näringsministern för svaret på min interpellation. Jag delar näringsministerns uppfattning att statens regler för statens företag ska kännetecknas av öppenhet och tydlighet när det gäller ersättningar till företagsledning, bl.a., och även i en del andra frågor. Jag tycker att det finns ett särskilt ansvar för de offentliga företagen att leva upp till de krav som man kan ställa på tydlighet, eftersom hela svenska folket indirekt är ägare till dessa bolag.

Vi har noterat de excesser som har förekommit i ett antal bolag. Flera av de s.k. excesserna, med mycket stora belopp som har gått i väg i tangentens riktning, har uppdagats och dragits upp av styrelserna själva.

Vi har i näringsutskottet från borgerlig sida klart markerat att vi, precis som varje normal styrelse i vartenda bolag gör när sådana här saker uppdagas, tycker att det borde vara riksdagens sak likaväl som regeringens att säkerställa att inga sådana excesser förekommer i de offentligt ägda företagen, vilka regeringen och riksdagen har ansvar för. Vi har haft erfarenhet av detta tidigare i samband med bankkrisen, då vi gick igenom fallskärmarna som fanns i de offentliga bankerna, eller de som låg under Bankstödsnämnden. Vi införde då utomordenligt entydiga krav retroaktivt på högst två års fallskärm om någon vd eller bankdirektör blev avskedad. Vi omförhandlade avtal. Vi förde en mycket omfattande dialog med styrelser för att framtvinga den sanering som behövdes inte bara i privata utan även i offentliga bolag.

I de här sammanhangen sker ofta krockar mellan olika länders kulturer för ersättningar, mellan företagsledning och ägare och dessutom mellan olika kulturer som, vilket varit fallet i den öppna debatten, Europa och USA. När nu den här debatten åter har blivit högaktuell – om storleken på lönerna, vad man ska ha bonus för, vad man ska ha fallskärm för och hur stor den ska vara och vilken pension som ska ges – tycker vi att öppenheten är stor. Eftersom statsministern den 11 mars markerade att han ville ha en öppen moralisk debatt och uppmanade de privata ägarna till en sådan förstår vi inte varför man, trots näringsministerns svar på interpellationen, inte vill ha en sådan på den offentliga sidan. Vi har blivit nedröstade i utskottet angående en redovisning för de statliga företagen. Vi har gått igenom utdrag ur årsredovisningarna – jag har dem med mig till kammaren – för att kunna säkerställa att vi har tagit vårt

ansvar för insyn och kontroll och att vi för den moraliska och etiska debatten. Årsredovisningarna går dock längre tillbaka i tiden, eftersom de inte alltid varit aktuella.

Även när det gäller privata företag, eller delägda statliga företag, är det till syvende och sist småaktieägare och pensionärer – nuvarande pensionärer och blivande – som många gånger i praktiken är ägare. Då finns det anledning att föra debatten. För man pensionsärsättningsdebatten och räknar upp till 30 års pension blir det mycket pengar. Därför är jag något förvånad över att man från socialdemokratiskt håll endast har medgett att man kan låta Riksdagens revisorer titta på det – efter valet. Varför mörkar man nu? Varför går man inte före och i stället ställer större krav på offentlighet för statens egna bolag, där hela svenska folket är ägare? Varför mörka och försvåra och göra det besvärligt? Vi har en skyldighet som politiker att följa upp och vara vakna, som näringsministern uttryckte det i sitt interpellationssvar. Det krävs vakenhet så att inga misstag begås och framför allt som bränsle för en öppen moralisk och etisk debatt.

Anf. 32 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När jag lyssnar på Per Westerberg förstår jag inte vad vi diskuterar. Jag har ingen annan uppfattning. Jag trodde att jag skulle få några exempel eller något liknande på att det inte rädde denna öppenhet.

Jag vill påpeka för Per Westerberg att regeringen redan 1998 utredde vilka förmåner som ledande befattningshavare i de statliga bolagen åtnjöt. De statliga bolagen redovisar enligt beslutade riktlinjer förmåner till ledande befattningshavare i sina årsredovisningar, varför vi ansåg att det inte var nödvändigt att tillsätta ännu en utredning. I stället föredrar regeringen att arbeta mer konkret med den här typen av frågor, framför allt genom ett aktivt styrelsearbete där vi proaktivt verkar för att riktlinjerna efterlevs.

Ytterst gällde frågan vad regeringen gör för att dessa förmåner ska kunna debatteras lika öppet som i privata bolag. Det enkla svaret är att det kan de redan. Vi har många gånger varit mer öppna och mer tydliga än våra privata motsvarigheter.

Bolagsstämmor är, som Per Westerberg vet, ett utmärkt forum för dialog och diskussion. Jag vill därför ta tillfället i akt att uppmuntra Per Westerberg att besöka våra företags bolagsstämmor, där han fritt kan diskutera olika frågor. Och ta gärna med några kolleger härifrån riksdagen! Trots att bolagen bjuder in riksdagsledamöter brukar nämligen väldigt få dyka upp. Varmt välkomna till våra bolagsstämmor!

Anf. 33 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Vi tackar gärna för den extra inbjudan. Som näringsministern säkert vet förekommer det att vi deltar på stämmor. Men i och med att stämmorna ligger under en del av riksdagens mest intensiva period är det inte alltid ett bra sätt att kunna följa upp den här typen av frågor.

Vi har ett uppföljningsansvar här i riksdagen, ett kontrollansvar över regeringens arbete. Om det förekommer någonting som vi uppfattar vara moraliskt svårt att acceptera finns det en diskussion om öppenhet där vi ska redovisa och kontrollera att allt står rätt till och även bidra till debat-

ten. Vad vi har försökt göra är att få en uppfattning om vad som försiggår i de statliga företagen. Går man igenom årsredovisningarna från föregående år, dvs. de som avlämnades föregående vår, kan man konstatera att det finns en del kollektiva redovisningar för hela företagsledningen och en del för enskilda i företagsledningen. Men det finns ingen riktig klarhet över vilka summor och grundbelopp det egentligen finns utfästelser om.

Jag förnekar inte på något sätt att det finns en del uppgifter. Men jag vill föra diskussionen: Är det inte rimligt att ytterligare gå före när man för en moralisk och etisk debatt, dvs. att regeringen ska tillse att de offentliga bolagen har en utomordentligt öppen redovisning för att kunna jämföras och kunna vara moraliskt ledande i den här typen av fall?

Jag kan inte förstå varför man inte vill lämna ut till riksdagen den kartläggning som lär finnas om ersättningarna till företagsledningarna i de offentliga företagen. Jag kan heller inte förstå varför man försöker dölja detta, varför man nekar riksdagens utskott att ta del av det och varför man, via sina partikamrater i utskottet, vill lägga fram en kartläggning först efter valet. Jag tycker att man ska föra debatten medan den är aktuell, och därför är det angeläget att man lägger korten på bordet – inte för att jag tror att det förekommer några oegentligheter eller konstigheter i sig, men för att bidra till en moraliskt riktig debatt som berör hela svenska folket: alla småsparare, alla nuvarande och blivande pensionärer och alla skattebetalare. Jag tycker att det är en bra debatt. Den ersättning man inte kan motivera och tydliggöra i en öppen debatt ska heller inte förekomma.

Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Vi har verksamhetsberättelser för våra statliga bolag. I dem står det vilka ersättningar som finns. Det finns inskrivet där. Vi har också en sammanställning av alla våra bolag. Jag förstår inte riktigt den här diskussionen.

I de riktlinjer som finns för när våra bolagsstyrelser anställer en vd eller liknande är det två år som gäller. Oftast gäller det två år, men får vederbörande ett nytt jobb gäller det högst ett år. Det är en regel som finns. Mig veterligt, utifrån de genomgångar vi har, finns det inget annat som gäller. Därför tycker jag att den här diskussionen blir konstig. Är det så att Per Westerberg på något sätt vill antyda att det som sker i privat svenskt näringsliv också sker i statligt? Man kan ju få den känslan.

Jag vill ha något konkret. Jag hade trott att den här debatten skulle handla om att det t.ex. fanns fyra fem konstiga fall eller att Per Westerberg inte hade fått veta vad som gäller. Per Westerberg har ju själv varit näringsminister. Per Westerberg har själv hanterat detta.

Vad jag vet finns det ingen förteckning på Näringsdepartementet över exakt hur det här ligger till – det är möjligt att det finns någon som jag inte vet om; det ska man vara försiktig med att säga – men om det finns någon sådan tycker jag att den ska offentliggöras. Det vore väldigt konstigt annars. Vi har inga hemligheter i denna fråga, och varför skulle vi ha det? Det ska stå i verksamhetsberättelsen vad det gäller för avtal, vad det gäller för regler och vad det gäller för bonus. Det är de riktlinjer vi har.

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 35 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Om det nu, som näringsministern vill antyda i början av sitt senaste svar, skulle finnas en sammanställning gjord på departementet vore det väl inget konstigt om man överlämnade den till riksdagens näringsutskott och därmed gav tydlighet och öppenhet åt den etiska och moraliska debatt som jag tycker bör föras. Men det är ju det man inte gör. I stället får vi en upprördhet: Man vill inte se, man vill inte kartlägga, man vill inte göra den sammanställning som jag tycker vore en naturlig och självklar reaktion. Om näringsministern och jag satt i en styrelse och en sådan här debatt dök upp tror jag att vår första fråga skulle vara: Finns det något konstigt i det här bolaget? Vi skulle försöka fastställa det utifrån vårt ansvar som styrelseledamöter. Men här blir reaktionen tyvärr den motsatta: Vi vill inte se. Vi har riktlinjer. Vi tittar bara på de fyra fem rader som står som en fotnot i varje årsredovisning.

Detta tycker inte jag är ett bra sätt.

Statsministern har sagt att han vill ha en öppen och tydlig debatt. Det vill jag också. Vill man ha en öppen och tydlig debatt ska man också ha en öppen och tydlig redovisning. En del statliga bolag har en bra redovisning, andra har inte lika bra. Man mörkar genom att ge siffror för hela företagsledningarna. Jag tycker också att det finns skäl, om man säger att ersättningarna är höga, att markera inte bara att de ska vara konkurrenskraftiga utan också hur höga de ska vara, vilka pensionsregler man anser vara moraliskt och etiskt riktiga samt vilka fallskärmsavtal man anser vara riktiga. Och dem tror jag att vi är ense om, eftersom det väl var dem jag var med och tog fram en gång i världen.

Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det vore väldigt bra om man fick veta vad det är för fall Per Westerberg tar upp. Per Westerberg målar upp att det är någonting skumt, att någon har konstiga avtal osv. Det finns inte. Alla bolag redovisar i sin verksamhetsberättelse vad det är för bonus, vad det är för avtal osv. Sedan vet Per Westerberg likaväl som jag att lönenivån i de statliga bolagen inte är jämförbar med vad som förekommer i vissa privata bolag.

Finns det en förteckning ska jag tillse att näringsutskottet får den. Men jag tror också att det är väldigt lätt för näringsutskottet att titta i verksamhetsberättelserna, för där framgår detta ganska tydligt. Och framgår det inte tydligt i verksamhetsberättelserna ska jag tillse att det gör det nästkommande år, dvs. att det ska redovisas.

Min inställning är att de statligt ägda företagen ska vara minst lika genomlysta som de börsnoterade. Det är det bästa sättet att garantera en fri och öppen debatt. Som ett led i detta beslutade regeringen den 21 mars om riktlinjer för den externa ekonomiska rapporteringen för företag med statligt ägande. Riktlinjerna anger bl.a. att bolagen förväntas lämna kvartalsrapporter, att företagen ska följa *best practice* samt hur bl.a. incitamentsprogram och andra förmåner ska presenteras i de offentliga rapporterna.

Regeringen lämnar sedan 1999 årligt och sedan 2000 kvartalsvis information om förvaltningen av statliga bolag. Den årliga verksamhetsberättelsen, som främst riktas till allmänhet och medier, har starkt bidragit till en öppnare debatt om de statliga företagen. Vi ska vara minst lika öppna som de privata.

8 § Svar på interpellation 2001/02:341 om sjukförsäkring för personer med nystartade aktiebolag

Anf. 37 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Per Westerberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att klargöra när regeringen kommer att lämna förslag som löser det aktuella problemet rörande sjukförsäkring för personer med nystartade aktiebolag. I sin fråga refererar Per Westerberg till ett svar som jag lämnade den 6 mars i år.

Per Westerberg anser att de uppgifter som jag lämnade i mitt tidigare svar till stora delar strider mot varandra. Detta grundar han på att jag å ena sidan påstår att egenföretagarna har ett gott skydd i sjukförsäkringen, men å andra sidan erkänner att det är ett problem att det inte råder neutralitet i sjukförsäkringen mellan de olika företagsformerna.

Enligt min uppfattning grundar sig dock Westerbergs påstående på ett missförstånd. Per Westerberg blandar nämligen ihop begreppet egenföretagare med ägare till aktiebolag. Jag vill därför göra ett förtydligande. Med egenföretagare avser jag faktiskt person som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet, dvs. ägare till enskild näringsverksamhet eller firma och delägare i handelsbolag. Detta är en allmänt accepterad definition som bl.a. försäkringskassan använder sig av. Ägare till aktiebolag betraktas däremot som anställda i bolaget och beskattas följaktligen i inkomstslaget tjänst/kapital. Den senare kategorin omfattas inte av socialförsäkringens regler för uppbyggnadsskede, vilket ger upphov till en icke-neutralitet mellan de olika företagsformerna. Detta är, som jag redogjorde för i mitt tidigare svar, ett problem som regeringen har uppmärksammat.

Mitt svar på Per Westerbergs fråga är, liksom mitt tidigare svar, att jag avser avvakta resultatet av det arbete som bedrivs av en intern arbetsgrupp inom Regeringskansliet innan jag eventuellt vidtar några åtgärder. Arbetsgruppen, som jag berättade om i mitt förra svar, är i slutskedet av sitt arbete. När gruppen har lämnat sin rapport kommer frågan att beredas vidare inom Regeringskansliet.

Anf. 38 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Först ber jag att få tacka näringsministern för svaret på min interpellation. Jag tycker dock att det är ett utomordentligt magert svar.

Det avlämnades en utredning 1997, för fem år sedan, som *mycket* entydigt visade hur man på ett mycket enkelt sätt kunde rätta till ett allvarligt missförhållande som skadar många nystartade mindre och medelstora företag så att det inte leder till den typen av persontragedier som lätt kan uppfattas som starkt småföretagarfientliga eller nyföretagarfientliga. Det är fem år sedan. Utredningen har numret 1997:85.

Det vi talar om är egentligen bolag i nystartsskede. Det är mycket riktigt så att går man som enskild firma eller som handelsbolag eller rentav

som kommanditbolag klarar man sig om man skulle bli sjuk under det första eller t.o.m. det andra året efter starten av företaget. Man får behålla sin sjukpenninggrundande inkomst. Man undgår därmed allvarliga och svåra tragedier som kan uppstå när man bygger upp bolaget och därför har små möjligheter att ta ut någon bättre lön.

Men när det gäller aktiebolag eller fåmansbolag, ägda av kanske en enda person, gäller inte detta. Det är enligt min uppfattning en lapsus i regelverket, som många myndigheter som berör de här områdena klart markerat i sina remissvar på utredningen, men som regeringen nu pratat och pratat om, berett och berett i fem år men ändå inte kommit till rätta med.

Jag har i min valkrets ett typexempel. En försäkringstjänsteman, mycket framgångsrik, beslutar sig för att starta eget och förmedla försäkringar. Han startar ett aktiebolag i och med att han inte vill riskera sin familjs och sina två barns privata ekonomi. Men när han startat bolaget och kört det första året råkar han ut för en trafikolycka. Han får en *whiplash*-skada, blir rullstolsbunden och arbetsoförmögen. Även hans hustru råkade ut för ungefär samma sak. I det här fallet får man ingen sjukersättning alls, utan det blir ett rent socialfall. De tvingas gå från hus och hem, tvingas i praktiken i ren misär. Det blir ett rent socialfall. Det drabbar barnen. Det drabbar anhöriga. Jag tycker inte att detta är ett värdigt sätt för Sverige att hantera människor som försöker försörja sig och driva egen verksamhet.

Vi har i den här riksdagen och i den här kammaren från nästan alla partier krävt att bankerna ska ta bort fullständig personlig borgen när det kan leda till personkonkurser, persontragedier som träffar anhöriga och barn och leder till misär. Vi har sagt samma sak när det gäller försäkringsbolagen.

Men när vi kommer till det svenska statliga systemet krossar det enskilda personer genom en lapsus i den här delen. Jag kan acceptera att det kan finnas en lapsus i lagstiftningen. Det är respektabelt att man kan missa en sak. Men när den väl har utretts, det har lagts fram ett förslag för fem år sedan och det kostar nästan inga pengar – det är så små pengar därför att det är så få fall att rätta till – förstår jag inte att man bara pratar och pratar och inte handlar. Här handlar det om att undvika personlig misär. Det är handikappade människor som har råkat illa ut.

Jag måste faktiskt efterlysa från näringsministern mindre tal, mindre beredning och mer handling. Det är inget komplicerat fall. Det handlar om ren social medkänsla att rätta till detta. Det handlar om signalen att företagande, personligt ansvarstagande, är viktigt.

Anf. 39 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag börja med att säga att egenföretagarnas sjukpenninggrundande inkomst, SGI, fastställs utifrån nettointäkten i firman, medan den som äger aktiebolag, precis som Per Westerberg säger, får sin SGI bestämd utifrån den lön som tas ut ur bolaget. I sjukförsäkringen betraktas alltså den som startar ett aktiebolag som anställd i sitt bolag.

Att företagsformer behandlas olika är faktiskt inte unikt. Som framgår av mitt svar till Per Westerberg behandlas företagsformerna enskild näringsverksamhet och aktiebolag olika också i skattehänseende. Att göra grundläggande förändringar i sjukförsäkringen så att alla företagare,

oavsett företagsform, får sin sjukpenninggrundande inkomst beräknad på samma sätt är komplicerat. Det beror bl.a. på att en egenföretagares inkomstbegrepp skiljer sig markant från det som gäller för anställda.

SGI för egenföretagare fastställs utifrån näringsverksamhetens beräknade nettointäkt. Med nettointäkt förstås den skatterättsligt bestämda inkomsten. Frågan om inkomstbegreppen i bidrags- och socialförsäkringssystemen har, som jag nämnde i mitt svar den 6 mars, utretts tidigare, vilket också Per Westerberg nämner.

Inom Regeringskansliet arbetar nu en arbetsgrupp med att belysa frågeställningar som är viktiga vid övergången från att vara anställd till att bli företagare. Arbetsgruppen har redan uppmärksammat den fråga som Per Westerberg tar upp och som gäller nystartade företag. Vi har tillsatt arbetsgruppen för att kartlägga utvecklingen av nya former för företagande och anställningsformer i gränssnittet egenföretagare och anställning.

Gruppen har också i uppdrag att beskriva de hinder som kan finnas om man vill gå över från att vara anställd till att bli företagare. De ska särskilt belysa skillnader i de sociala trygghetssystemen mellan företagare och anställda samt problem som dessa skillnader medför. Arbetsgruppen ska under våren avsluta sitt arbete. Jag avvaktar nu deras rapport och förslag.

Anf. 40 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det var ett utomordentligt byråkratiskt svar näringsministern lämnade. Man kunde närmast tro att man befann sig i den tyska förbundsdagen. Varför gör man ett mycket enkelt fall till ett utomordentligt komplicerat?

Det finns väl beskrivet i utredningen från 1997, klar för fem år sedan och remissbehandlad, att det finns ett klart, entydigt och enkelt sätt att jämföra sjukpenninggrundande inkomst, så att man kan få behålla den man hade innan man startade verksamheten även under startåret och i förekommande fall ända upp till två tre år efter starten för att undvika persontragedierna. Det är inte så stor skillnad, fru talman, mellan att starta enskild firma, handelsbolag eller aktiebolag. Det är egentligen endast i försäkringshänseende det har blivit en avgrundsskillnad som träffar enskilda på ett utomordentligt brutalt och grymt sätt som för mig är ett fullständigt oacceptabelt sätt.

Även handelsbolaget är en egen juridisk person, som bekant, precis som aktiebolaget. Det har funnits från småföretagarhåll, men även i denna kammare, en vilja att man kanske ska försöka starta med aktiebolag för att inte riskera den egna bostaden, inte riskera de egna barnens framtid, inte sätta de anhörigas framtid på spel när man startar en form av verksamhet. Jag tycker att det är en mycket respektabel ståndpunkt.

Vi har fått mycket stark respons från banker och försäkringsbolag när det gällt att ta bort den personliga borgen när den har varit obegränsad och i stället göra den begränsad för att på detta sätt skapa ett utomordentligt bra system där man når rätt syfte.

Näringsministerns svar här är att man fortsätter tala, man fortsätter kartlägga, trots att det är kartlagt, trots att det finns enkla förslag till hur man rättar till det här problemet. Samtidigt träffar det enskilda personer, inte många, men ett antal som försätts i kraftfull misär beroende på akuta

sjukdomar. Jag kan inte tycka att detta är ett värdigt sätt för svensk riksdag att hantera problemet på. Näringsministern må ursäktas men jag tycker att detta ger ett tecken på en genuint mycket nyföretagar- och småföretagarfientlig attityd från regeringen.

Anf. 41 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vet inte vem som är byråkratisk, jag eller Per Westerberg, men jag förstod vad Per Westerberg sade.

Jag konstaterar att Per Westerberg skrev i sin interpellation att det han tog upp var ett gammalt välkänt problem. Så är det egentligen med flera av de frågor vi diskuterar i denna debatt.

De olika inkomstbegreppen har diskuterats sedan systemet med SGI infördes 1974 och även innan dess. Skillnaden när det gäller den tillfälliga föräldrapenningen har funnits sedan år 1987 och för sjuklönen sedan år 1992. Det belyser att detta inte är enkla frågor. I det sammanhanget vill jag gärna, med en viss ironi, påminna Per Westerberg om att han var näringsminister 1991–1994. Vart tog då detta sprudlande engagemang att något måste ändras vägen? Det var många år 1991–1994. Vad gjorde Per Westerberg, handlingens man? Intet hände.

Som jag har sagt är ett arbete på gång inom Regeringskansliet. Vi går igenom skillnaderna i de sociala trygghetssystemen mellan företagare och anställda samt de problem som dessa skillnader medför. Som jag sade tidigare ska det arbetet avslutas under våren. Jag avvaktar arbetsgruppens rapport och förslag. Jag måste faktiskt hantera frågorna så. Jag tycker att man ska ha respekt för att jag är grundlig. Sedan får jag återkomma till kammaren med förslag.

Anf. 42 PER WESTERBERG (m):

Fru talman! Det var inte mycket nytt i det senaste inlägget från näringsministern. Hade frågan kommit på mitt bord under åren 1991–1994 kan jag försäkra Björn Rosengren att frågan hade lösts. Jag var inte medveten om den vid den tidpunkten.

Problemet har varit uppe tidigare, och det har utretts. Det ligger ett färdigt förslag från 1997. I fem år har ett färdigt förslag funnits för hur detta kan rättas till. Då väljer näringsministern att hänvisa till en fortsatt beredning, fortsatt prat, för att klara dessa delar.

Jag tycker att det är fullständigt oacceptabelt. Människor far illa. Vi försämrar möjligheterna till nyföretagande. Näringsministern är säkert välbekant med de utomordentligt usla nyföretagarsiffrorna under det gångna året. De har visserligen blivit en aningen förbättrade i början av det här året, men de har varit utomordentligt dåliga.

Det är skräp att det inte går att rätta till problemet. Det räcker inte att näringsministern bara pekar på historien. Det är faktiskt nu vi talar om. Kan vi göra någonting nu? Det borde gå att göra någonting tämligen omedelbart för att rätta till ett missförhållande. Förslagen föreligger, men näringsministern väljer att passa och peka på fortsatt beredning. Förmodligen blir väl även denna fråga lämnad till efter valet.

Anf. 43 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag har svarat på frågan tidigare. I betänkande 1997:85 *Förmån efter inkomst* föreslogs bl.a. att den som startar eget företag

oberoende av företagsform under vissa förutsättningar ska ha rätt till sjukpenning även om företagaren inte kan visa inkomst av eget förvärvsarbete. Under tre år av verksamhetens uppbyggnadsskede skulle, enligt förslaget, SGI beräknas till lägst den SGI som skulle ha beräknats om sjukfallet inträffat omedelbart innan den försäkrade började arbeta i verksamheten.

En nackdel med detta förslag var att det skulle kunna medföra en försämring för en del företagare med enskild firma eller handelsbolag. En annan fråga som uppmärksammades var att förslaget medförde att försäkringskassorna skulle bedöma vem som är att anse som företagsledare i fåmansföretag. Det fanns en hel del frågetecken. Dem bör vi nu titta på.

Fru talman! Jag delar Per Westerbergs uppfattning att de första åren är viktiga och ibland kritiska för nystartade företag. Under de första åren är nettointäkten i den enskilda firman ofta låg. Det ger en låg sjukpenninggrundande inkomst. Därför finns när det gäller enskild firma och handelsbolag möjlighet till s.k. uppbyggnadsskede. När en person startar egen verksamhet har försäkringskassan möjlighet att under verksamhetens uppbyggnadsskede fastställa en fiktiv SGI baserad på en jämförelseinkomst. Med jämförelseinkomst menas en skälig lön för liknande arbete för annans räkning. Uppbyggnadsskedet får maximalt sträcka sig till fem år.

Genom att försäkringskassan kan fastställa en fiktiv SGI utifrån vad en anställd tjänar i ett liknande arbete, menar jag att egenföretagare har ett gott skydd i sjukförsäkringen under de första viktiga åren. Många känner inte till detta, i synnerhet många av dem som väljer aktiebolagsformen. Jag delar Per Westerbergs kritik mot detta, men det här är inte så enkelt. Det var det tydligen inte heller 1991–1994.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2001/02:332 om E 45

Anf. 44 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jan-Evert Rådström har frågat mig om jag ämnar arbeta för att riksväg 45 ska ändras till en Europaväg. Enligt Jan-Evert Rådström skulle E 45 bli ett attraktivt vägval för sydeuropeiska turister och ha betydelse för den regionala tillväxten.

Av interpellationen uppfattar jag att Jan-Evert Rådström föreställer sig att en förändring till Europaväg automatiskt skulle innebära en standardhöjning av vägen. Jag vill framhålla att så inte är fallet.

Europavägnätets omfattning beslutas inom ramen för FN:s Ekonomiska kommission för Europa, ECE, men det finns inga ekonomiska bidrag att söka speciellt för Europavägarna. En förändring till Europaväg skulle därför inte automatiskt ge mer pengar till väg 45. I det perspektivet är det viktigare att väg 45 ingår i EU:s Transeuropeiska nät, TEN. Det innebär åtminstone en möjlighet att söka ett bidrag till utbyggnad av vägen.

Inom ECE har medlemsländerna kommit överens om att Europavägnätet företrädesvis ska bestå av motorvägar och andra vägar som har mycket hög teknisk och trafiksäkerhetsmässig standard. Flera västeuro-

peiska länder uppfyller överenskommelsen. Eftersom Sverige tillhör dem som inte gör det är jag för närvarande inte beredd att argumentera för att Sverige ska få ytterligare en Europaväg som inte uppfyller de uppställda standardvillkoren. Jag anser också att turister inte ska förledas att tro att vägen har högre standard än den faktiskt har.

En förändring till Europaväg skulle medföra ett omfattande omskyltningsarbete på både väg 45 och det intilliggande vägnätet. För tre år sedan uppskattade Vägverket omskyltningskostnaderna till över 12 miljoner kronor, något som skulle belasta Vägverkets anslag och de ca 25 berörda kommunerna. Därtill skulle flera andra myndigheter drabbas av administrativa kostnader.

Vägledning för prioritering av åtgärder i det svenska vägnätet ska vara samhällsekonomisk lönsamhet och hänsyn till hur mycket åtgärderna bidrar till att de transportpolitiska målen uppnås. Detta är inte beroende av vilken benämning en väg har.

Väg 45 ingår i det nationella stamvägnätet. Den nationella väghållningsplanen för perioden 1998–2007 omfattar investeringar på flera delar av väg 45. I den kommande långtidsplaneringen för perioden 2004–2015 ska behoven analyseras på nytt och eventuella åtgärder föreslås för de återstående delarna. Regeringen beslutade den 14 mars 2002 om uppdrag till Vägverket, Banverket och länen att upprätta långsiktiga planer för transportinfrastrukturen. Utgångspunkten i arbetet ska vara de transportpolitiska målen enligt riksdagens beslut den 14 december 2001 med anledning av regeringens förslag i propositionen *Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem*.

I propositionen föreslog regeringen att 17 miljarder kronor ska användas för att förbättra det befintliga vägnätet. Det gäller åtgärder för tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion. Vidare ska 87 miljarder kronor användas till drift och underhåll, vilket innebär en väsentlig höjning. Därtill föreslog regeringen att 39 miljarder kronor ska användas till investeringar och trafiksäkerhetsåtgärder på stamvägnätet.

Att väg 45 har stor betydelse för näringslivet och medborgarna i Norrlands inland och Västsverige är odiskutabelt. Likaså är det odiskutabelt att standarden bitvis är låg. Men på den långa sträckan mellan Karesuando och Göteborg varierar trafikflödet mycket. På de delar där det är lite trafik kan stora investeringar inte motiveras. Där bör inriktningen vara att säkerställa en bra funktion genom en bra underhålls- och driftstandard.

Regeringens och riksdagens beslut innebär en stark satsning på det befintliga vägnätet. Jag anser att det nu har skapats goda förutsättningar för att bevara och säkerställa funktionen på väg 45 samt för att utveckla och modernisera de delar som är i behov av det. Även förutsättningarna för en god regional utveckling har stärkts avsevärt.

Anf. 45 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag tycker att jag finner signaler från ministern som jag uppfattar som uppgivenhet när det gäller väg 45. Det är inte bara uppgivenhet utan ett direkt hot mot de regioner som befinner sig längs riksväg 45. Jag hoppas givetvis att dagens debatt ska ändra på dessa signaler.

Jag vill göra några kommentarer till det svar jag fått. Först missuppfattar ministern mig – att jag ser en automatik med standardhöjning om det blir Europaväg. Jag förstår naturligtvis att det inte finns en sådan automatik.

Om Rosengren och regeringen såg vikten av att denna väg borde vara en Europaväg skulle det kunna göras klassningar på den. Om de såg vikten av väg 45 skulle det innebära att det kanske t.o.m. gjordes satsningar på den.

Att riksväg 45 inte har Europavägmärkning är Rosengrens och den svenska regeringens yttersta ansvar. Det framgår tyvärr tydligt att några tankar i den riktningen inte finns hos regeringen.

När ministern tar upp frågan om att det i nuläget är viktigt att väg 45 ingår i EU:s transeuropeiska nät TEN känner jag hopp och glädje i den delen av svaret. Jag hoppas att vi här i dag kan utveckla detta och ge en positiv signal till de delar av landet som berörs.

Väg 45 ingår i TEN-vägnätet, men det säger inte så mycket. Det är till intet förpliktigande.

Min fråga till ministern är: Skulle näringsministern med tanke på det som sagts i svaret kunna ta ett regeringsinitiativ och peka ut väg 45 som ett prioriterat TEN-projekt?

Med ett prioriterat TEN-projekt skulle följa att man kunde få 10 % av byggkostnaden och 30 % av projekteringskostnaderna. Det skulle vara till stor hjälp i framtiden, men det kräver också att regeringen är beredd att avsätta pengar för detta specifika TEN-projekt som ministern nu vill tala sig varm för. Låt oss se om det kan bli ett löfte eller om det är en läpparnas bekännelse.

Fru talman! Det är ett i allra högsta grad viktigt besked i den här frågan som jag och hela Västsverige skulle kunna få av ministern i dag. Det är viktigt inte minst med tanke på vad ministern sagt i sitt svar, nämligen att han vet att väg 45 i dag har så dålig standard att han inte ens vill föreslå att den skulle bli Europaväg.

Turister ska naturligtvis inte luras in, som ministern säger, på en vägsträckning som är så dålig att de känner sig lurade av vägbeteckningen. Men vad innebär egentligen det som ministern har uttalat?

Man ska naturligtvis inte locka turister in på en felaktig väg, men kontentan av resonemanget är ett bakslag för regionen. Då hjälper det inte vad vi skriver i turistbroschyrer osv., även om jag kan intyga att det finns mycket positivt att säga om denna region.

Jag repeterar min enda fråga: Skulle näringsministern, med tanke på det som sagts i svaret, kunna ta ett regeringsinitiativ och peka ut väg 45 som ett prioriterat TEN-projekt?

Anf. 46 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att väg 45 från Göteborg till Karesuando är väldigt varierande. Många delar av denna väg är mycket bra, och många delar är mindre bra.

Men jag förstår inte vad man skulle vinna på att göra detta till en Europaväg. Jag skulle vilja ha ett svar på det. Vad är poängen med detta? Det finns massor av vägar i Sverige som är bra, men som ändå inte uppnår Europavägstandarden.

Vi måste ha klart för oss att en Europaväg är en motorväg eller det som man kallar *express route*. En *express route* är en väg där endast motorfordon får köra, där alla anslutningar sker via planskilda trafikplatser eller andra särskilda knutpunkter och där stopp- och parkeringsförbud råder. Få vägar i Sverige kan uppnå denna standard. Jag som väl känner till Karesuando och söderut skulle tycka att det vore olyckligt om man gjorde denna väg till en Europaväg, dvs. hade den standarden. Vissa sträckor av riksväg 45 bör vara motorväg och ha väldigt hög standard. Jag ska be att få återkomma till det senare.

Jag förstår inte vinsten med detta. Om väg 45 skulle ändras till Europaväg skulle trafikanterna inte märka någon annan skillnad än utseendet på vägskyltarna. Och det skulle försvinna 12–15 miljoner som kan användas till annat. Bortsett från den dryga och dyrbara omskyltningen skulle inte några extra investeringar eller åtgärder genomföras utöver dem som ändå skulle ha genomförts.

Som jag sagt tidigare ska den samhällsekonomiska lönsamheten, med hänsyn till hur mycket åtgärderna bidrar till de transportpolitiska målen, vara vägledande för vilka åtgärder som ska prioriteras. Det finns inga öronmärkta pengar för just Europavägar.

Sedan gällde det frågan om väg 45 ingår i EU:s transeuropeiska nät TEN. Att väg 45 ingår i TEN är ett erkännande av vägens betydelse. Det innebär också en möjlighet för Sverige att söka bidrag från EU för åtgärder på vägen, även om vi inte kan få några stora belopp.

Enligt finansieringsförordningen för TEN kan man få bidrag med max 50 % av kostnaden för utredningar och max 10 % för byggkostnader. Merparten av kostnaderna måste vi alltså själva stå för.

Järnvägsåtgärder prioriteras. Minst 55 % av bidragen ska avsättas för järnvägar och max 25 % för vägar. Just nu behandlas ett förslag från kommissionen om att höja bidragsandelen för byggkostnaderna till något över 20 %.

Jag kan inte stå här och säga att vi nu ska göra en TEN-väg. Det kan få väldiga konsekvenser. Däremot vill jag säga att vi på många ställen satsar väldigt mycket på riksväg 45. Jag ska be att få återkomma till det. Jag ska också redogöra för var jag tycker att det är mest angeläget att lägga ned pengar på riksväg 45.

Anf. 47 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Det blev inte den glädje jag hade förväntat mig när näringsministern skulle svara på min enda fråga. Jag såg ett hopp när jag läste näringsministerns svar, men inte när det blev konkret.

Vad som gäller för Europaväg känner näringsministern väl till. Vi har mycket skiftande krav på Europavägar i Sverige. Det är långt ifrån överensstämmande med vad ministern redovisar, nämligen att det skulle bli så beklämmande svårt för just väg 45.

Det ska bli intressant att höra näringsministern ta upp allt som görs och har gjorts på väg 45, och jag förväntar mig att vi då kanske också får en redovisning i den del där den mesta trafiken finns – från Värmland och söderut mot Dalgränsen.

Jag känner till en del av de projekt som fanns i den gamla planen. Men den gamla planen innebär ju att projekten har blivit skjutna på framtiden. Då känns det lite genant att läsa i svaret att man nu ska se på de

eventuella åtgärder som föreslås i infrastrukturpropositionen för återstående delar. Om jag överdriver lite grann kan jag säga att när det gäller satsningar på 45:an återstår allt. Det har blivit några mitträcken mellan Åmål och Säffle och en investering vid gränsen mellan Dalarna och Värmland. Det är i stort det som har skett. I övrigt återstår i princip allt.

Vi känner till att näringslivet verkligen ber för 45:an. Vi vet hur situationen är för Saab i Trollhättan. De har säkert också uppvaktat Rosengren om detta. Vi vet hur det är med Värmlandsindustrin. Rosengren vet ju också resultatet i närliggande regioner som Bengtsfors.

Att få näringsministern att se 45:an som ett prioriterat projekt när man ställer en konkret fråga är omöjligt, tyvärr, vill jag påstå. Även om han inledningsvis skrev att det kanske var det som vi skulle satsa på.

Det blir väl, som jag sade i mitt första inlägg, än mer viktigt för dessa regioner och kommuner efter 45:an i Västsverige att uppfinna något alldeles exceptionellt när det gäller turistbroschyrer. Att Sveriges land har en näringsminister som uttalar att vägen är så dålig att vi inte ska locka in turister på den vägen genom att ge den Europavägsstatus tycker jag är ledsamt. Den broschyr är ännu inte tillverkad som kan uppväga den negativism som vår näringsminister nu har visat dessa regioner.

Min fråga återstår. Jag ändrar frågan lite grann för att ge en möjlighet. När kan näringsministern titta på om det ska tas ett regeringsinitiativ och peka ut riksväg 45 som ett prioriterat TEN-projekt?

Anf. 48 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag blir imponerad av argumentationstekniken. När jag säger att det inte är rimligt att man kräver att väg 45 ska bli en Europaväg får jag höra att jag försöker smutska denna väg som möjlig för turism. Det har jag inte sagt. Jag sade att det inte är rimligt att man meddelar människor i världen att riksväg nu är en Europaväg med de krav på status som man har på en sådan. Det var vad jag sade. Jag är imponerad av retoriken, men jag måste ändå påstå att den inte är speciellt saklig.

Låt mig sedan tala om vilka prioriterade TEN-projekt som vi har i Sverige. Det är Öresundsbron och den nordiska triangeln. E 4:an är t.ex. inte ett TEN-projekt. Det är en ganska stor väg. E 20 är inte heller något TEN-projekt. Vi måste se var vi lägger detta. Det innebär inte att jag är emot en upprustning av riksväg 45. Den behöver rustas upp på många ställen. Det är en komplicerad väg eftersom den varierar väldigt. På vissa ställen är intensiteten på trafiken väldigt låg och på andra ställen är den väldigt hög. Vi måste göra våra prioriteringar med utgångspunkt i det.

Sammanlagt omfattar den gällande nationella väghållningsplanen för 1998–2007, som jag sade tidigare, investeringar på 2,1 miljarder kronor på väg 45. Därtill kommer över 2 miljarder kronor för Götatunneln i Göteborg, och den ingår som vi vet i den s.k. Göteborgsöverenskommelsen. Flera åtgärder har genomförts på väg 45 efter tidigareläggning av investeringar i enlighet med regeringens proposition *Regional tillväxt för arbete och välfärd*. De prioriteringar av drift och underhåll som nu gjorts i flera år har också förbättrat förhållandena på väg 45.

När jag allmänt säger att det är viktigt att man nu upprätthåller standarden på väg 45 och talar om drift och underhåll, om de 87 miljarder som vi har till detta, menar jag verkligen att man ska använda de pengarna för sådana vägsträckor som finns på riksväg 45. Därmed landar jag

ändå i att vi nu kan vidta en hel del åtgärder. Sedan får jag självfallet avvakta de planeringar och de bedömningar som Vägverket gör. De kommer in med dem, och vi får titta på dem och föra en diskussion om hur vi ska rusta upp riksväg 45. Den behöver rustas upp på många ställen.

Men kom inte och säg att jag har smutskastat denna väg bara för att jag inte tycker att den ska bli en Europaväg. Det är demagogik i den högre skolan.

Anf. 49 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Jag skulle väldigt gärna vilja höra näringsministern säga att riksväg 45 kunde bli ett prioriterat TEN-projekt. Det är många vägar som är med i en nationell TEN-plan, precis som näringsministern säger. Vi känner till att E 18 också finns med. Men problemet uppstår när vi har en regering och en näringsminister som inte från nationell nivå prioriterar de TEN-projekt som ändå finns. På EU-nivå finns det ingenting att göra på grund av att det inte finns någon vilja från ansvarig minister. Det är dit jag vill komma. Jag skulle vilja höra att näringsministern uttalar att det är ett prioriterat TEN-projekt. Det var det jag menade med läpparnas beaktelse. Jag tror att det finns anledning för mig att ta en ny debatt med vår näringsminister och påtala hur många TEN-projekt vi har men hur få, om ens något, som är prioriterat. Det händer alltså ingenting. Det är dit jag vill komma.

Jag har full förståelse för att näringsministern gör skillnad på riksväg 45 som den är nu och om den skulle vara en Europaväg. Men min förhoppning är att standarden kan höjas så att vi med god vilja och glädje kan se att näringsliv och turism kan blomstra i den delen av vårt land också.

Infrastruktursatsningar är de absolut säkraste satsningar vi kan göra för regional utveckling, och då gäller det riksväg 45.

Anf. 50 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag blir inte riktigt klar över vad som menas här. Med prioriterat TEN-projekt brukar man mena den s.k. Essenlistan. Om det är det som framförs här, vill jag säga att det finns 13 projekt i hela Europa på Essenlistan. Det är det som kallas prioriterade TEN-projekt. Då har jag lite svårt att hänga med.

Fru talman! Låt mig avsluta med att säga att det som bekymrar mig mest är att några delsträckor finns bland de 100 mest olycksdrabbade vägarna. Det är sträckorna Ale–Lilla Edet i Göteborg, Trollhättan–Vänersborg, Mellerud–Säffle och Sunne–Torsby–Mora, dvs. främst på den sydligare delen av riksvägen. Jag vet att trafiksäkerheten kommer att förbättras på några av sträckorna genom redan planerade åtgärder. De övriga sträckorna kommer att bedömas på nytt under den kommande långsiktiga planeringsperioden. Jag är övertygad om att de svåraste bristerna kommer att kunna åtgärdas om vi genomför de förslag som finns i infrastrukturpropositionen.

Jag kan väl nämna hur trafikintensiteten förhåller sig.

På sträckan Göteborg–Trollhättan, som jag ser som mycket angelägen från industrins synpunkt, inte minst för Saab i Trollhättan, är det i dag motorväg närmast Göteborg och sedan fyrfältsväg och 11–13-metersväg.

Där rullar mer än 8 000 fordon per dygn, inne i Göteborg hela 70 000 fordon.

På sträckan Trollhättan–Karlstad är det i dag motorväg närmast Karlstad, och i övrigt är vägen mellan 7 och 13 meter bred. Flödet är mindre än 8 000 fordon per dygn, delvis t.o.m. under 4 000 fordon.

Vägen Karlstad–Karesuando är i dag 6–9 meter bred, och flödet är mestadels mindre än 4 000 fordon per dygn. Det är det som vi måste ha som utgångspunkt när vi gör våra stora investeringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.30 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

10 § Svar på interpellation 2001/02:338 om mitträcken och jordbruket

Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Birgitta Sellén har frågat jordbruksministern vilka åtgärder som hon är beredd att vidta för att initiera ett samtal med Vägverket respektive jordbrukets företrädare för att diskutera mitträcken och jordbruket. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Frågan är ställd mot bakgrund av att Vägverket har presenterat ett förslag till ombyggnad av väg E 14, delen Matfors–Stöde, till ”2+1”-väg med mitträcke, en s.k. mötesfri landsväg.

Vägverket är den myndighet som har i uppdrag att utveckla och förvalta det statliga vägnätet. I verkets ansvar ingår att utföra insatser som bidrar till att uppfylla transportsektorns sex delmål: ett tillgängligt transportsystem, en hög transportkvalitet, en säker trafik, en god miljö och en positiv regional utveckling samt ett jämställt transportsystem.

Mötes- och avkörningsolyckor svarar för drygt hälften av alla döda och svårt skadade på 13-metersvägar där hastigheten är 90 eller 110 kilometer per timme. Därför är det viktigt att separera trafiken, t.ex. genom mitträcken. Vägverket bedriver sedan 1999 ett utvecklingsprogram benämnt Alternativa 13-metersvägar. Syftet med programmet är att öka trafiksäkerheten på befintliga 13-metersvägar och motortrafikleder genom åtgärder som ger väsentligt lägre investeringskostnader och mindre markintrång än vid traditionella åtgärder. Åtgärder som kräver att mark tas i anspråk följer Vägverkets ordinarie planeringsprocess.

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Jag håller med interpellanten om att det är viktigt att Vägverket i sin planering är öppen och mottaglig för diskussion med befolkningen och vill med följande beskrivning visa att planeringsprocessen på intet sätt motverkar det.

Den som planerar att bygga en ny väg, anlägga en väg i ny sträckning eller bygga om en väg ska genomföra en förstudie i vilken förutsättningar för den fortsatta planeringen ska klarläggas. Om alternativa sträckningar behöver studeras ska även en vägutredning upprättas. Därefter upprättas en arbetsplan. Arbetsplanen ska bl.a. ange vilken mark som behöver tas i anspråk, och den ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning.

Vid utarbetande av en arbetsplan ska samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha väsentligt intresse i saken. Samråd med olika myndigheter som t.ex. kommunen och länsstyrelsen sker ofta löpande under planeringen, och flertalet myndigheter och verk är även remissinstanser. Samråd med fastighetsägare sker bl.a. genom ett tidigt samråd, s.k. markägarsammanträde. Detta samråd är ett av de tillfällen synpunkter kan lämnas på förslaget till arbetsplan.

Arbetsplanen ska därefter ställas ut för granskning. Berörda fastighetsägare underrättas om utställelsen genom rekommenderad skrivelse. Även under utställelsen kan synpunkter lämnas på förslaget.

Såväl utställelse av arbetsplanen som underrättelse om fastställelsebeslutet annonseras dessutom i inrikes- eller ortstidningarna eller både-och.

Byggande av ny väg, anläggande av väg i ny sträckning eller ombyggnad av väg prövas och fastställs av Vägverket efter samråd med länsstyrelsen. Fastställelseprövningen omfattar dock inte ersättningsfrågor för markintrång eller frågor angående enskilda vägar. Dessa frågor regleras genom lantmäteriförrättningar. Vägverkets strävan är att träffa frivilliga överenskommelser med berörda fastighetsägare.

Att bygga om en väg till mötesfri landsväg innebär att vissa enskilda anslutningar stängs eller anpassas för ökad trafiksäkerhet. Detta kan medföra att vissa transporter får en omväg eller längre ägovägsavstånd, men det får ställas i relation till den allmänna trafiksäkerhetseffekt som erhålles.

Vad jag erfar så arbetar Vägverket även med att finna praktiska och trafiksäkra lösningar för alla trafikantgrupper i samband med omprojektering av en väg till mötesfri landsväg. Detta sker i samråd med samhällets olika företrädare inklusive fastighetsägare.

Såvitt jag förstår så sker planeringen av väg E 14, delen Matfors-Stöde, enligt ordinarie planeringsprocess. Ett markägarsammanträde har nyligen genomförts.

Anf. 52 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Jag får börja med att gratulera näringsministern till de 60 åren! Åren går fort, men kom ihåg att man inte är äldre än vad man känner sig! Man har också nytta av den kunskap man har fått med åren.

Tack för svaret! Jag håller med om att mitträcken är bra för trafiksäkerheten. Det tycker de som bor i anslutning till de vägsträckor som berörs också. Anledningen till att jag har ställt frågan om hur det påverkar jordbruket och ortsbefolkningen är att mitträcken faktiskt kan leda till

försämringar i framkomligheten för dem som är i behov av vägen dagligen för att ta sig till arbete, skola och jord- och skogsbruk. Ett av delmålen som ministern nämnde handlar ju om en positiv regional utveckling.

Det är bra att man försöker göra så lite markintrång som möjligt, och de flesta av ministrernas beskrivningar av hur det fungerar är helt okej. Men när olika projekt ska genomföras finns det en tendens till att det vill gå lite för fort ibland. Ibland får man vänta länge, men när det väl bär till går det jättefort.

Den förstudie som ska göras måste alltid tas fram i samarbete med brukarna och ske tidigt i planeringen, precis som ministern sade.

I det aktuella fall som jag har beskrivit blev de boende inbjudna till en träff där en arbetsplan presenterades. De boende förväntades ta ställning till den under pågående möte. Först var det en liten allmän information till alla, och vid halv nio på kvällen var det dags för markägarna. Mötet höll naturligtvis på till halv två, till förtret för Vägverket, och var knappast konstruktivt heller.

I den här byn fanns det handlingskraftiga personer som vågar säga ifrån om att det inte är realistiskt att under några nattliga timmar ta ställning till en plan som man inte har sett förut. Men vad sker där det inte finns så här kraftfulla personer? En bättre arbetsmodell måste vara att förutsättningslöst titta på verkligheten och sedan diskutera möjligheterna och svårigheterna med de berörda ortsborna.

En arbetsplan ska innehålla en miljö- och konsekvensbeskrivning – ja, det är självklart. Men ska den tillgodose både trafikanter och boende?

När mitträcke sätts upp blir vissa anslutningsvägar avstängda, vilket innebär en omväg för byborna när de ska till olika platser. Hur lång väg är acceptabel? Räknar man i tid eller kilometer?

I den by som jag har beskrivit finns det en markägare som i dag har 300 meter till sin mark. Han kommer, med det förslag som Vägverket har presenterat, att få 7,7 kilometer dit. 7,7 kilometer – är det rimligt? Jag har besökt stället, så jag vet att det faktiskt är sant.

Min fundering blir också: Hur påverkar det miljön? En jordbrukare kör t.ex. gödsel till sina åkrar, vilket innebär många resor med långsamtgående fordon. I Nedansjö, som den beskrivna byn heter – jag skulle kunna beskriva många andra ställen, för det finns många liknande fall – finns det unga jordbrukare med ca 300 nötkreatur. De är därför i behov av att bärga mycket foder till sina djur. Det innebär många resor till åkarna och många extra kilometer med traktorer längs E 14. Det innebär också att mer avgaser sprids i naturen. Hur påverkar det trafikrytmen för bilisterna, för att inte tala om humöret? För jordbrukaren blir det en negativ arbetsmiljö och en stressfaktor som är negativ.

Nu har jag ställt flera frågor här, som jag hoppas att jag kan få lite svar på.

Anf. 53 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Som Birgitta Sellén antagligen förstår kan jag inte här i kammaren diskutera ett enskilt fall. Jag har inte möjlighet att bedöma det. Det måste hanteras i vanlig ordning, och det är Vägverket som gör det. Däremot kan jag säga att det inte låter rimligt med 7,7 kilometer.

Jag vill passa på att säga att mitträcken har givit oerhört goda resultat. T.o.m. år 2001 fanns det 478 kilometer öppnade mötesfria vägar. År

2001 byggdes 243 kilometer. Fem av de sex ursprungliga objekten är klara. Det är E 22 Valdemarsvik–Söderköping som återstår eftersom ärendet är överklagat.

Under 2001 medförde de riktade trafiksäkerhetsåtgärderna 10 färre dödade av totalt 18 och 60 färre svårt skadade av totalt 100. T.o.m. år 2000 är utfallet för de öppnade mötesfria landsvägarna 77 olyckor utan dödade men med 4 svårt skadade. Mötesolyckorna har försvunnit helt. Antalet singelolyckor med svår skadeföljd har kraftigt reducerats. 48 singelolyckor med 14 svårt skadade ska jämföras med 9 tidigare och 13 lindrigt skadade

Omkörningsolyckor med svår skadeföljd har inte inträffat. Det har inträffat 16 omkörningsolyckor med 3 lindrigt skadade och 8 upphinnandeolyckor med 4 lindrigt skadade. Dessutom har det skett 5 variaolyckor utan personskador.

Jag ska inte trötta kammaren utan bara konstatera att mitträcken är billigt, effektivt och ger oerhört stora vinster omgående när det gäller trafiksäkerhet. Det måste vägas mot andra intressen. Det gäller att hitta en balans. Det är Vägverkets sak att göra det och föra en diskussion med de inblandade.

Jag kan inte föra en diskussion om det enskilda fallet. Det får prövas i vanlig ordning. Det kan också överklagas.

Anf. 54 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Självklart är jag medveten om att ministern inte kan ta upp enskilda fall. Jag sade också i mitt anförande att det var ett exempel för att göra det tydligt. Sedan jag har skrivit interpellationen har flera personer kommit till mig och sagt att det är ett problem. Senast i dag fick jag höra en reflexion om hur det fungerar i Skåne, där det finns många jordbrukare som behöver komma fram.

Jag är inte kritisk till att det blir positivt resultat av mitträckena. Jag är medveten om att det är väldigt bra.

Vi ser i dag att många barnfamiljer flyttar ut på landsbygden för att få lugn och ro och en fin miljö för barnen att växa upp i. Men om ett mitträcke sätts upp och stänger av en infart eller en avfart innebär det att tung lastbilstrafik till företag måste gå på byvägen, där det tidigare har varit relativt lugn trafik. I det aktuella fallet är det ett sågverk och en mekanisk verkstad. Detta påverkar barnens trafiksäkerhet och försämrar också framkomligheten för småföretagarna.

Många barn cyklar till skolan. De kommer att få betydligt längre till skolan. Det kommer också att bli trångt och trafikfarligt längs den enflika sträckan. Jag skulle inte vilja ha barn som cyklar där, med det otäcka luftdraget från omkörande bilar. Därför måste man överväga om man kan ha en cykel- och gångväg för skoleleverna. Och hur gör barnen när de ska hälsa på kompisar som bor på andra sidan vägen? Kliver de över mitträcket då?

Om man bygger sidovägar som komplement måste markägare klara underhåll och snöröjning. Om vägen är lång kan det leda till att kommunen får ökade kostnader.

Hur ska de personer som åker kollektivt agera? Kliver de av bussen flera kilometer hemifrån för att vara laglydiga eller kommer de att hoppa över mitträcket för att ta närmaste vägen?

Många motionärer vill kunna promenera. Då är det naturligt att gå runt på en slinga. Det är knappast troligt att man vill gå utefter en vägsträcka som är enfilig, om det är mycket trafik.

Man bör kunna lösa de här problemen tillsammans med brukarna. Man bör planera i förväg så att det inte behöver bli överklagningar. Det är bara trist för allt och alla. Den bästa lösningen är måhända en hastighetsbegränsning. Visserligen får inte bilisterna blåsa på i hög fart för att komma till semestern i fjällen. Men för att leva upp till flera av transportsektorns delmål gäller att även de boende får en god miljö, en positiv regional utveckling och ett jämställt transportsystem, eller hur?

I miljöbalken står att en verksamhet eller åtgärd inte får bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller om miljön försämras avsevärt. Som jag ser det försämras miljön på grund av att det blir längre resor med de långsamt gående gamla traktorerna som inte heller alltid har den bästa avgasreningen. De fördröjer trafiken, den går långsamt och trafikanterna blir irriterade. Det påverkar luften. Det påverkar också arbetsmiljön för många, för att inte tala om säkerheten för barnfamiljerna.

Anf. 55 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det projekt vi har satt i gång när det gäller mitträcken kommer att fortsätta. Vi kommer inte att kunna föra en diskussion om att dra ned hastigheten på 90- och 110-vägar därför att det blir konsekvenser för dem som bor intill vägen och i närområdet. Vi kommer att driva mitträcken. Det vill jag klarlägga. Det finns inte någon antydning om att vi skulle avstå från mitträcken på grund av att det kan uppstå obehagligheter på vissa ställen.

Vägverket arbetar fram lösningar i samråd med flera aktörer under hela planeringsprocessen. Exempel på lösningar kan vara att öppningar i mitträcket samlokaliseras med busshållplatser, markbyten, ett utbyggt parallellvägnät, uppsamlingsvägar, planskilda korsningar och åtgärder för att möjliggöra att en vägbana i taget kan korsas.

Jag har själv sett hur man har kunnat samordna intressen när man har byggt mitträcken. Ibland kan det bli något längre, men det ska ställas mot hur många liv man vinner och antalet svårt skadade.

Ersättningen bestäms utifrån expropriationslagen och utgår från markintrånget. Markintrång ersätts med ortens marknadsvärde för jordbruksmark. Priset beror på marknaden men ligger runt 1:50 kr per kvadratmeter.

Förlängt ägovägsavstånd ersätts för flera faktorer, först och främst för mertid för ökat avstånd till marken. Mertiden är även beroende av storleken på åkern, vägtyp och den hastighet man kan köra på vägen. Den totala årliga mertiden multipliceras med priset för man, vagn och traktor vilket förhandlas fram årligen mellan Vägverket och LRF.

Förlängt ägovägsavstånd ersätts också för dels ökade underhållskostnader, dvs. brukaren får mer egen vägmark att sköta, dels ökad allmän tillsyn, dvs. för längre körväg för att se om det är dags att skörda. S.k. annan skada ersätts under en övergångsperiod för att brukaren ska hinna anpassa sin maskinpark m.m. till den nya brukningsenheten. Här tas

hänsyn till den återstående brukningstiden, dvs. att ersättningen är indvidanpassad efter brukaren.

Det finns ett system för planering. Vägverket har till uppdrag att göra ingående planering där alla intressenter är delaktiga och man hittar lösningar tillsammans. Mig veterligt har det alltid fungerat. Det är ett måste.

Vi kan inte börja föra en diskussion om att dra ned hastigheten till 50 i stället för att bygga mitträcken, med utgångspunkt från vissa inte specificerade intressen, livsmiljö osv. Men jag kanske har missförstått interpellanten. Jag vill klargöra att vi kommer att fortsätta detta projekt med mitträcken som har varit så oerhört framgångsrikt för att få ned antalet skadade och dödade.

Anf. 56 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Det är jag medveten om. Jag säger inte nej till att man ska fortsätta med mitträcken. Men jag förstår inte varför det inte skulle kunna vara möjligt att införa hastighetsbegränsningar på vissa ställen. Att ha öppningar i räcket kan vara ett sätt att lösa problemen. Men när bilister kör väldigt fort är det inte så tryggt att korsa över där man har gjort en liten öppning.

Jag funderar också över skrivningen i miljöbalken: En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämrats avsevärt. Den försämrats för barnfamiljerna som har valt att åka.

Jag värnar om landsbygden och dess möjligheter att hålla landskapet öppet. Det finns nu risk att markägare planterar skog eller energigräs på sina marker. De har i det här fallet sagt att det kanske blir följen. Det kommer att innebära att det blir igenväxta marker. Turisternas önskemål om öppna landskap blir ett minne blott. Det leder som bekant till färre arbetstillfällen inom turistnäringen.

Trafiksäkerheten är viktig, men det är också arbetstillfällena. Det är också viktigt med den sociala kontakten mellan byborna. Det gäller att tillgodose de boendes behov av kommunikationer och inte enbart bilisternas möjlighet att köra fort. Det jag har beskrivit är ett exempel bland väldigt många i landet.

Jag hoppas att ministern tar med sig de tankarna till regeringssammanträdet så att både jordbruksministern och miljöministern kan få fundera på dem. Jag försökte sprida informationen när jag skrev mina frågor och interpellationer. Men det har varit näringsministern som svarat på alla frågorna. Jag hoppas att de diskuteras vid regeringssammanträdena.

Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Än en gång: Planeringsprocessen är sådan att alla aktörers intressen ska kunna mätas. Man ska kunna balansera vikten av att öka trafiksäkerheten med räckten med de intressen som finns.

Det finns en risk med att öppna mitträcken så att bilister kan köra över. Vad sker i dag? När bilisterna kör i 90 eller 110 kilometer i timmen kör de över vägen lite varstans. Då är det väl bättre att ha en öppning som är klar som öppning och där man kan varna för detta. Jag förstår inte riktigt resonemanget. I dag åker bilarna fort, och bilisterna kan köra över lite varstans. Då är det bättre att man har en ordnad överfart.

Vi spar kanske hundratals liv och svårt skadade med räckena. Det är en huvudfråga. Sedan kan det självklart inte leda till att vi får miljöproblemen. Det är lite kraftfullt att säga att om vi gör mitträcken kommer det att innebära att människor flyr landsbygden. Tanken har mig veterligt inte varit att det skulle bli så. Tanken är helt enkelt att man nu får det balanserat och kan föra en diskussion så att alla blir nöjda. Det gäller även dem som bor intill denna väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2001/02:96
16 april

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 2001/02:340 om utbyggnaden av bredband

Anf. 58 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka Sven Bergström för hans interpellation. De frågor han tar upp engagerar många i vårt land. Vi arbetar nu med att skapa en i princip ny infrastruktur för Sverige, och enligt mitt sätt att se det är det därför viktigt att frågan också tas upp i många forum runtom i landet – och detta forum är ett.

Sverige har i OECD:s mätning av tillgång till bredband avancerat från en fjärdeplats i december 2000 till en tredjeplats i juni 2001 och har därigenom gått om USA i denna mätning.

Antalet privata Internetkunder i Sverige som har tillgång till access med högre bandbredd har sedan juni 2000 beskrivit en formligt explosionsartad utveckling. Utvecklingen har gått från ca 47 000 i juni 2000 vidare till i storleksordningen 350 000 i juni år 2001, allt enligt Post- och telestyrelsens bedömning. Myndighetens senaste skattning är att siffran därefter kan ha ökat till 430 000–470 000 abonnemang vid årsskiftet 2001/2002 – mer exakta siffror kommer under denna vår.

Vidgar vi perspektivet till att gälla inte bara antalet hushåll som har snabba abonnemang, utan som kan få bredband om de vill, visar en kartläggning som jag har tagit del av att närmare två av tre hushåll i landet i dag kan få sådana abonnemang med hög överföringskapacitet.

Jag har svårt att kalla en sådan utveckling ett misslyckande, och som jag tog upp tidigare är det heller inte omvärldens bedömning att det är ett sådant.

När det gäller IT-infrastrukturutbyggnaden är inriktningen att detta är en fråga som marknaden primärt har att lösa. Staten har en roll att fylla för att komplettera det marknaden inte klarar av. Det innebär ett ansvar för staten. Jag kan försäkra Sven Bergström om att detta ansvar är tydligt för mig och för regeringen som helhet.

Som jag nämnt vid tidigare tillfällen i denna kammare är en viktig del av IT-politiken att alla kommuner får minst en anslutningspunkt till ett stamnät med hög överföringskapacitet. Förutsättningarna för Svenska Kraftnätets utbyggnad av detta nationella stamnät har förändrats. Därför har vi, precis som Sven Bergström tar upp, tillsatt en särskild utredare som ska medverka till att förutsättningar skapas så att alla kommuner får en anslutningspunkt till ett stamnät. Utredaren ska redovisa resultatet av sitt arbete senast den 31 maj 2002. Då får vi ta ställning till utredningens

slutsatser och förslag. Klart är att frågan måste lösas. Vi kommer inte att nöja oss förrän vi nått fram till alla kommuner.

Sven Bergström frågar om jag är beredd att vidta några åtgärder för att motverka den regionala klyvning som den ojämna utbyggnaden av IT-infrastrukturen medför. Statens övergripande ansvar är att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Det är något som bl.a. tar sig uttryck i stomnätsutbyggnaden. Men minst lika viktigt är det stödsystem som riksdag och regering har beslutat om. Det handlar mer specifikt om stöd till kommunerna samt en skattereduktion till abonnenter för bredbandsanslutning.

Kommunstöden är utformade på så vis att de ska stödja de kommuner som kan antas ha sämre förutsättningar att få en utbyggnad i marknadens regi. Kommunstöden har utformats just för att motverka uppkomsten av den regionala klyvning som Sven Bergström tar upp.

Post- och telestyrelsen har fått i uppdrag att följa utvecklingen av tillgängligheten till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. I början av mars 2002 lämnar man en delrapport i detta uppdrag. Det är intressant att notera att nästan en fjärdedel av landets kommuner har kommit långt med arbetet kring sitt IT-infrastrukturprogram.

Vi kan också se att stöden för anläggande av nät enligt denna kartläggning primärt betalas ut till kommuner i Norrbotten och Västerbotten samt Gotland. Det är något som visar på att det inte nödvändigtvis är storstadsområdena som kan leda till utveckling. Jag ser detta som ett tecken på att den väg vi valt är rätt. Jag följer naturligtvis den fortsatta utvecklingen av hur stöden används.

Jag vill tillägga att regeringen redan genomfört ett antal justeringar av stödformerna. Kravet på medfinansiering till IT-infrastrukturstödet har sänkts kraftigt. Det finns nu en möjlighet för länsstyrelsen att vid särskilda skäl frånga andelen medfinansiering och andelen stöd för en viss kommun. Vidare har riksdag och regering i december 2001 beslutat om att förlänga stödperioden till 2005. Även detta är en anpassning till den nya marknadssituationen och ska tjäna som en stimulans till utbyggnaden.

I samband med att regeringens nuvarande IT-politik växte fram fanns det naturligtvis höga förväntningar. Sedan regeringens IT-proposition lades fram 2000 har det skett förändringar i vår omvärld. IT-konjunkturen sjönk, och med detta förändrades också marknadens möjlighet att stå för sin del av investeringarna. Det är oundvikligt att många visioner om hur snabbt vi ska nå en viss grad av utbyggnad av IT-infrastrukturen i och med detta tar längre tid att uppfylla.

Däremot, och där vill jag vara tydlig, har vi fastställt att regeringen har ett ansvar för att driva på utvecklingen. Det är det arbete som pågår just nu.

Anf. 59 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka näringsministern för svaret. Det blev dock något komplicerat eftersom jag av någon anledning har fått ett annat svar än det som näringsministern läste upp. Men det går att leva med, för en del formuleringar var gemensamma.

I mitten på juni för snart två år sedan, år 2000, beslutade den här kammaren att alla delar av Sverige inom de närmaste åren skulle få till-

gång till bredband. Staten hade enligt detta beslut ett övergripande ansvar för att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Näringsministern underströk, om jag minns rätt, från denna talarstol just att det skulle gälla hela landet. Svenska Kraftnät fick i augusti, som näringsministern påpekade, regeringens uppdrag att bygga ett nät för att bygga samman alla kommuner i landet. Det är historia.

Nu, två år senare, har vi en situation där det inte riktigt blev som vi hade tänkt oss. Jag noterar att inför EU-toppmötet i Barcelona för några veckor sedan framhöll statsminister Göran Persson i en debattartikel med premiärminister Tony Blair behovet av initiativ för att säkra bredbandsutbyggnaden i Europa. Det är på något sätt begripligt att statsministern flyr verkligheten i Sverige och pratar om visioner för bredband i hela Europa när man inte lyckas på hemmaplan. Det vore naturligtvis också klädsamt om statsministern och näringsministern lade kraft på att leva upp till alla de tjugiga löften om bredband till alla och om 98-procentig täckning inom ett par år etc. som gavs i samband med den med pukor och trumpet lanserade IT-propositionen våren 2000.

Från Centerpartiets sida varnade vi redan då för att ett misslyckande skulle bli följden av den väg regeringen och riksdagsmajoriteten valde för två år sedan. Misslyckandet har möjligen blivit större och mer fatalt än någon kunde ana. Jag noterar att vi inte var ensamma då heller – redan då talade tidningen Ny Teknik om att visionen om IT till alla var död.

Den modell som vi från Centerpartiet förordade var en satsning på ett statligt nätbolag för att garantera en snabb och heltäckande utbyggnad av ett optofibernät över hela landet. Vi har också förordat en klar definition av bredband som till att börja med har en överföringskapacitet på 10 megabit per sekund till och från slutanvändare.

Låt mig i det sammanhanget fråga näringsministern vad regeringen i dag har för ambitioner när det gäller nivån på kapaciteten. Duger det med ADSL eller ISDN, eller vad menar regeringen med bredband? Vilken kapacitet eftersträvar man?

Jag har några kommentarer till svaret. Vi har ju inte riktigt samma svar, men vissa formuleringar var som sagt gemensamma. Näringsministern säger att förutsättningarna för Svenska Kraftnäts utbyggnad av det nationella stomnätet har förändrats. På vilket sätt då, och varför?

Näringsministern underströk att Svenska Kraftnät skulle klara detta med utgångspunkt i sin balansräkning. Det skulle inte till några nya pengar osv. Vad är det som har gått snett? Varför har det blivit så här illa?

Sedan säger näringsministern att det är för tidigt för att uttala sig om hur vi ska gå vidare i frågan. Det fanns ju så oerhört bestämda ambitioner och tydliga visioner för två år sedan. Nu vet man inte hur man ska gå vidare. Det måste väl ändå finnas en tydlig ambition på Näringsdepartementet för hur denna fråga ska utvecklas och för hur snabbt man ska bygga ut.

Näringsministern säger också att staten har ett övergripande ansvar för att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Bra – men låt oss då få svar på den fråga som jag ställde tidigare. Vilken nivå är detta? Hur hög överföringskapacitet är det

Prot. 2001/02:96
16 april

Svar på
interpellationer

– två eller tio megabit eller något annat? Och är det både till och från användaren?

Anf. 60 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag hade också tänkt interpellera näringsministern i bredbandsfrågan, men passar nu på tillfället här i kväll att vara med i debatten.

Det finns valundersökningar som visar att just IT-frågor inte är särskilt intressanta i förhållande till andra politiska ämnen. Då skulle man kunna tro att politiska partier resonerar så här: Vi lägger IT-politiken på hyllan, för vi vinner inte valet på den.

Utan att vara oförsämd, fru talman, så undrar jag ibland om regeringen har tänkt i de banorna. Vi kristdemokrater tycker att det saknas ett ledarskap även för IT-frågorna. Det är viktigt att regeringen engagerar sig mer för att vi ska få utbyggt bredband i hela Sverige. Detta har nämligen betydelse för näringslivet och för vår välfärd på sikt.

För ett par år sedan var det många som ville bygga bredband i Sverige. Marknaden var på topp. Men man väntade på en pusselbit, nämligen vad staten skulle göra. Vad tänker regeringen komma med för förslag? Finns det bidrag? Ska staten bygga någonting själv? Man fick vänta, man fick vänta och man fick vänta till dess att regeringen efter långa utredningar lade fram sin proposition.

Vi menar att man under den här tiden gick miste om ganska mycket bredband. Om staten och regeringen från början hade lagt fast att man t.ex. bara skulle ge bidrag till glesbygden så hade man vetat det och då hade marknaden rättat sig därefter. Men nu fick man vänta.

Hur ser det ut i dag i Bredbands-Sverige? Jag kanske missförstod ministern när han sade att ungefär två tredjedelar skulle kunna få bredband redan i dag. Det tror jag inte är sant. Svenska Kraftnäts uppdrag har stannat av. Konkurrensen på infrastruktursidan är för dålig. På landsbygden är det nästan hopplöst att få bredband till ett rimligt pris.

En annan sak som saknas är samordning av den statliga infrastrukturen. Jag ska återkomma till detta, fru talman.

Från Kristdemokraternas sida skulle jag vilja ge tre råd till näringsministern.

För det första: Skapa bättre konkurrens på IT-infrastrukturuområdet! Vi vet att accessnätet ska vara öppet för alla operatörer. Men fortfarande är det väldigt dyrt att köpa in sig på det.

För det andra: Den statliga infrastrukturen bör samordnas bättre. Det finns i dag exempel på att operatörer kommer till exempelvis Banverket och frågar om de kan få hyra tomrör och lägga ned fiberkabel eller om de kan få använda Banverkets banvallar. Då säger man kanske nej på Banverket, men i samma andetag kan man säga ja till ett annat bolag. Det finns ingen policy och ingen samordning. Samma problem kan man stöta på hos Vägverket. Här måste regeringen ta ett ansvar och lägga fram en policy så att alla operatörer kan få samma tillgång till den befintliga infrastrukturen.

För det tredje: Visa tydligt ledarskap! Inrätta en IT-general som man har gjort i England! Man kallar det för *e-envoy*. Man skulle också kunna säga att det är en nationell IT-samordnare. Det är en person och ett kontor som har fått ett starkt mandat direkt från regeringen att få myndighet-

erna att börja öppna sina system för nya tjänster. På det viset skulle man öka efterfrågan, och marknaden skulle kunna växa.

Prot. 2001/02:96
16 april

Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Den bild som ni redovisar är inte sann. Man säger att kommunerna inte skulle vara intresserade. Tvärtom ser vi en oerhört positiv utveckling vad gäller kommunernas engagemang i IT-infrastrukturutbyggnaden. Alla kommuner kan ansöka om stöd till att ta fram IT-infrastrukturprogram. Totalt finns det avsatt 31 miljoner kronor i stöd för att ta fram dessa program.

Som alla vet är det inte någon enkel process att ta fram IT-infrastrukturprogram. Tvärtom har man att göra svåra avvägningar om prioriteringar och vägval. Man har att hantera det samhällsintresse som vägs in för frågorna i kommunen. Frågan har i många fall kommit att lyftas från kommunstyrelsen till fullmäktigenivå.

Som jag nämnde tidigare har en fjärdedel av landets kommuner kommit långt med att ta fram programmen.

Vidgar jag perspektivet kan jag säga att uppgifter från länsstyrelsen ger vid handen att 90–95 % av landets 289 kommuner nu satt i gång processen med att ta fram IT-infrastrukturprogram och kommer att kunna presentera sådana för länsstyrelserna under 2002.

Man har alltså kommit olika långt, men jag vill påstå att arbetet är väldigt intensivt.

Dessa processer är viktiga för att man lokalt och regionalt ska kunna bedriva en vettig IT-infrastrukturutbyggnad. Programmen gör att kommunerna börjar samverka sinsemellan – något som är helt avgörande för att en större utbyggnad ska fungera. Det handlar om att bygga nät som ska vara en del av en större helhet.

Det är ett arbete som måste få ta sin tid. Jag känner faktiskt tillförsikt då jag hör hur bra det går ute i landet.

Låt mig nämna att kommunerna i programmen ska svara på en mängd frågor. I annat fall får de inte pengar till detta. Det gäller kommunens organisation vad beträffar IT-infrastrukturfrågor. Det gäller förutsättningar för och behov av IT-infrastruktur, befintlig och planerad utbyggnad inom IT-infrastruktur och långsiktiga mål för nätens utformning. Det handlar om principer för de villkor som ska gälla för nätens utbredning. Det handlar om tidsperioder för utbyggnaden, prisstrukturer, hur monopolisering av nät ska undvikas och hur nätkapacitet ska tillhandahållas på skäliga och icke diskriminerande villkor. Det gäller hur samverkan med närbelägna kommuner och deltagande i regionalt samarbete ska ske och hur Totalförsvarets krav ska beaktas, för att nämna något.

Jag vill också säga att Svenska Kraftnät ännu inte har lyckats bygga ut till fullo. Jag erkänner det. Vad jag gjorde i ett tidigt skede var att jag tillsatte en utredare, som gör just det som man frågade efter i diskussionen.

De statliga näten ska nu samordnas. Det gäller framför allt Banverket och Svenska Kraftnät. Det finns andra statliga myndigheter som använder dessa nät. Uppgiften för utredaren är att samordna för att vi ska få en snabbare koppling.

Det är viktigt att säga att jag självklart ska tillse att man i varje kommun kommer till en punkt där koppling kan ske. Det är vi överens om.

Svar på
interpellationer

Jag har också haft ett sammanträde med alla aktörer på detta område – Kommunförbundet, Svenska Kraftnät och alla andra aktörer som finns.

Det finns en skiljelinje mellan Centerpartiets politik och den politik som vi förelade. Den politik som vi förelade byggde på att marknaden skulle styra detta. Där marknaden inte lyckades skulle vi ha stora statliga subventioner. Det är precis vad vi har.

Anf. 62 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag blir lite upprörd när näringsministern säger att den bild vi ger inte är sann. Vad konkret är det i vår bild som inte är sant?

Vad jag gjorde i min interpellation var att jag hänvisade till den konferens med Svenska Kraftnät som hölls den 19 mars. Det var ju på den konferensen man konstaterade att det är stor risk att de kommuner som står utanför hamnar på efterkälken. Därmed förstärks ytterligare den regionala klyvning av Sverige som blivit allt tydligare under senare år under näringsministerns kommando.

En medverkande på konferensen konstaterade t.o.m. att vi får en geografisk uppdelning i låg- och höghastighetsområden. Det var precis det vi varnade för för två år sedan. Företag kommer att undvika att etablera sig i områden med låg hastighet, och det är mycket oroande.

Jag noterade att näringsministern sorgfälligt undvek att svara på min fråga. Vad är bredband för näringsministern? Är det 2 megabit eller 10 megabit? Hur snabbt går utvecklingen?

Jag är själv kommunfullmäktigeledamot i Hudiksvall och vet hur kommunen brottas med de frågor som den har fått i knäet därför att regering och riksdag inte tar det nationella ansvar man borde göra. Kommunen satsar miljonbelopp på att försöka hänga med i konkurrensen.

Det är lite märkligt att jämföra. Ansvaret för IT-infrastrukturen lägger regeringen i knäet på kommunerna. När vi byggde vägnät och telenät och skapade kraftförsörjning kände man ett nationellt ansvar. Vad är det för skillnad mellan detta och IT-infrastrukturen? Ansvaret för den lägger man i knäet på kommunerna.

Det är fattiga kommuner. 100 kommuner står nu utanför det nationella stomnät som näringsministern talar om. Då får vi den digitala klyfta som vi har varnat för hela tiden och som är så väldigt olycklig och förstärker den regionala klyvningen.

En trovärdig politik för att förverkliga ett framtida informationssamhälle värt namnet bör utgå från några enkla och tydliga principer som vi från Centerpartiet har fört fram många gånger. Jag gör det gärna igen.

Punkt 1 är att det måste finnas en fungerande konkurrens. Vi vill trygga konkurrensen på tjänste- och operatörssidan genom ett öppet nät på lika villkor för alla operatörer. I dag riskerar vi att få en rad olika lokala och regionala monopol. Hur främjar det konkurrensen?

Punkt 2 är att lika villkor ska gälla i hela landet. Ingen ska lämnas utanför eller drabbas av orimliga kostnader på grund av att de inte har ett attraktivt tätbebyggt område att bygga bredband i. Vi vill säkra likvärdiga förbindelser i hela landet.

Inte minst näringsministern har från talarstolen gång på gång sagt att hela landet ska ha möjlighet att leva och utvecklas. Vad betyder det i praktiken för Socialdemokraterna i detta sammanhang?

Punkt 3 är att ge förutsättningar för en långsiktig planering och långsiktigt hållbara lösningar. Det innebär att nät som byggs måste vara skalbart. Infrastrukturen måste hänga med också i framtiden. Nu riskerar vi att få provisoriska lösningar – ISDN och ADSL – som inte alls når ut till många av landets mera perifera delar.

I detta sammanhang är det prat om teknikneutral politik som man hör ibland just bara prat. Vi vet så pass mycket om olika överföringsmedier att vi faktiskt kan slå fast att ingenting kommer att bli bättre än optisk fiber på detta område på väldigt länge. Det framhöll vi för två år sedan. Det står sig lika bra i dag, till skillnad från näringsministerns bedömningar.

Jag vill gärna upprepa frågan vad i förutsättningarna för Svenska Kraftnätets utbyggnad som gick snett. Vad är det som har förändrats? Om jag har förstått det rätt är verkets förutsättningar inte annorlunda i dag än tidigare.

Slutligen har jag en grundfråga som näringsministern måste ge besked om. Vad görs om stödet till kommunerna inte fungerar? Är Rosen-gren beredd att acceptera att 10 %, 20 % eller 30 % blir utan IT-infrastruktur i detta land? Tidigare var det 98 %.

Anf. 63 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Det är nästan två år sedan regeringen lade fram sin proposition om IT-infrastruktur. Nu säger ministern att han känner tillförsikt då han hör hur bra det går ute i landet. Han känner tillförsikt då han hör att kommunerna jobbar med planer nästan två år efter propositionen. Fru talman! Jag delar inte den tillförsikten.

Jag vill upprepa de råd som jag gav ministern. För det första: Skapa en bättre konkurrens. Ge Post- och telestyrelsen mera muskler för att även arbeta förebyggande och inte bara ingripa efter det att det har skett en anmälan om dålig konkurrens.

För det andra: Samordna den statliga infrastrukturen. Utarbeta en policy för statliga verk, så att de vet hur de ska förhålla sig till andra operatörer som vill använda deras infrastruktur.

För det tredje: Visa ledarskap och inrätta en IT-general i Sverige, som man har gjort i England. Varför ska vi göra det? Behöver vi fler generaler? Vi har ett antal myndigheter i Sverige, och alla myndigheter har datasystem. Medborgarna behöver och kommer förmodligen i framtiden att få ökad tillgång till dessa system. Det skapar nya tjänster. Det skapar en efterfrågan.

Det finns någonting som heter 24-timmarsmyndigheten. Jag vet att det inte är näringsministerns bord. Det ligger på justitieministerns bord. Bara det är konstigt. Det handlar just om att få IT-systemen att samverka och att öppna dem för medborgarna.

Det är kännetecknande för regeringen att man inte kan få fart på verksamheten, och därför behövs det någon form av nationell IT-samordnare och inte bara utredningar.

Anf. 64 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Än en gång säger jag: Den bild ni ger är inte min bild. Den stämmer inte. Vi har en oerhörd snabbhet när det gäller utvecklingen av IT-infrastrukturen. Sverige är ett av de snabbaste europeiska länderna

och har infrastrukturen mest utbyggd. Jag måste faktiskt utgå från detta. Därför blir den här beskrivningen lite konstig.

Centerpartiet drev ensamt ett förslag i riksdagen som handlade om investeringar på över 60 miljarder. Det skulle då läggas kablar så att man i accessen skulle ha 10 megabit. Man skulle alltså dra kabel överallt på det sättet. Det skulle innebära en kostnad på minst 60 miljarder. Det skulle antagligen också ta 15–20 år innan man hade dragit dessa kablar. Detta var en skiljelinje mellan oss när det gäller den proposition som vi lade fram och de övriga borgerliga partierna. På vår sida fanns också Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Centerpartiet var absolut ensamt. Det var en omöjlig vision man lade upp, och det tror jag att alla är överens med mig om. Det handlar om 60 miljarder, kanske 70 miljarder. Då måste man väga detta mot själva effektiviteten.

När det sedan gäller frågan om kapacitet vill jag säga att vad vi har diskuterat – det framgår också i infrastrukturpropositionen – är ungefär 2 megabit hos slutanvändaren. Vi har aldrig talat om 10 megabit. Alla vet att 2 megabit för mig som sitter i mitt hushåll eller jobbar lite grann på distans är en hög kapacitet. Jag klarar mig oftast på mycket mindre. Det är möjligt att större företag behöver 10 megabit när det är mycket data som ska föras över. Man kan tänka sig att det är så på några ställen i en mindre kommun, men jag har aldrig haft visionen att alla skulle ha detta. Det har inte heller någon annan här i riksdagen haft förutom Centerpartiet.

Sedan till Svenska Kraftnät. Svenska Kraftnät ska med hjälp av andra operatörer – det kan vara Banverket eller liknande – tillse att vi får en knutpunkt i samtliga kommuner. Det kan jag garantera.

Enligt den information som jag har fått från utredaren Peter Roslund är det i dag ungefär 85 kommuner som står utanför, inte 100. Jag har då fört en diskussion om att vi måste klara ut detta. Det som har förändrat situationen är faktiskt det som framgår i proposition när det gäller Svenska Kraftnät. Man har två uppdrag. Man ska bygga ut det här till varje kommun, men det ska ske inom företagsekonomiska ramar. Det har att göra med att vi inte kan korssubventionera den här verksamheten inom ramen för Svenska Kraftnät. Låt oss säga att Svenska Kraftnät exempelvis skulle ta pengar från sin elproduktion och de vinster som ligger där och lägga dem på att bygga ut nätet. Om det då skulle korssubventioneras skulle vi få problem i EG. Det är därför som vi har fått en mindre utbyggnad.

Nu håller jag på att gå igenom detta. Det är möjligt att jag kan finna vägar, så att Svenska Kraftnät kan göra det här snabbare. Men en sak kan jag konstatera: Det ska bli en knutpunkt i varje kommun, även i de här 85 kommunerna. Jag beklagar att det har tagit lite tid, men det finns en förklaring till detta. Därmed är målet självklart att det ska gälla alla eller, om man så vill, 98 %.

Anf. 65 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag noterar att näringsministern nyanserar sig något. Han anklagar oss inte längre för osanningar, utan han säger: Detta är inte min bild. Då har vi lite olika bilder, men dessbättre är vi från Centerpartiets sida absolut inte ensamma.

Om näringsministern läser branschens tidningar och andra tidningar kan han se att det är fler som konstaterar att det här är ett pyramidabelt fiasko jämfört med den bild som gavs för två år sedan i denna kammare, att 98 % av svenska folket inom ett par år skulle vara uppkopplade. Det är med den bilden dagens verklighet ska jämföras, näringsministern. Då blir det naturligtvis ett väldigt fiasko som dessutom riskerar att bli större, eftersom väldigt många människor hamnar utanför. Näringsministern svarar inte på min fråga: Är ambitionen fortfarande att 98 % ska vara uppkopplade, i så fall när? Hur många år ska man få på sig?

Näringsministern talade nu om 2 megabit. Det är den ambitionsnivå som man ska ha. Då vill jag avslutningsvis fråga näringsministern – han har ju ytterligare en replik – hur han bedömer utvecklingen under de närmaste åren av kapacitetsbehovet? Om 2 megabit är tillräckligt i dag undrar jag hur det ser ut om två år och om fyra år. Vissa bedömare säger att behoven kommer att fördubblas vartannat år de närmaste åren. Jag tror t.o.m. att den IT-kommission som stod näringsministern nära gjorde just den bedömningen. Hur bedömer näringsministern utvecklingen under de närmaste åren?

Sammanfattningsvis kan jag säga att den bild vi i dag har av bredbandsutbyggnaden i det här landet är att man vältrar över orimligt stora kostnader på stora fattiga kommuner. Jag vet att näringsministern i morgon ska träffa Västerbottens kommuner. Jag vet också att det finns en stark oro i de kommunerna över just den här situationen. 10–30 % kommer att lämnas utanför. Vill man vara med får man betala dyra pengar. Man riskerar att få dålig kapacitet. Man riskerar att få lokala och regionala monopol. Detta är en olycklig situation, och jag noterar att näringsministern har väldigt få svar på de frågor som är berättigade att ställa i dag.

Anf. 66 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Ord och ordbetydelser är viktiga. Här talar man om en katastrof, om ett formidabelt misslyckande. Då vill jag bara säga att Sverige bibehåller sin position som världens ledande IT-nation. För tredje året i rad rankas Sverige som världsledande informationsekonomi av analysföretaget International Data Corporation, IDC. Sverige rankas som den absolut ledande nationen när det gäller IT. I detta lägger man också in frågan om IT-infrastruktur. Att man då står här i kammaren och säger att Sverige och detta vi har gjort är katastrofalt och att det är ett formidabelt misslyckande har jag svårt att förstå.

I Ny Teknik står det så här:

”Undersökningen visar också att av Sveriges 289 kommuner är det bara i 35 som privatpersoner helt saknar möjligheten till bredband.”

Jag citerade nu en tidning som har gjort en undersökning. Det står också att Ny Teknics unika kartläggning visar en kraftfull bredbandsutbyggnad på två år osv.

Jag har svårt att förstå det här resonemanget. Jag erkänner att det finns brister och att vi inte riktigt har klarat det vi skulle. Men det går väldigt fort, och det är en väldigt snabb utbyggnad.

När det sedan gäller Västerbotten vill jag säga att Västerbotten är ett av de mest framgångsrika länen på detta område. Man har på ett formidabelt sätt, för att använda det uttrycket, lyckats bygga ut bredband,

vilket knappast något annat län har lyckats med. Det beror på de statliga stöd man får, men det beror också på att man har tagit ett eget initiativ. Västerbotten är ett gott föredöme.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2001/02:343 om det svenska företagsklimatet

Anf. 67 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Åke Sandström har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta i syfte att förbättra möjligheterna för innovationer att kommersialiseras.

Sverige ligger i topp när det gäller satsningar på forskning och utveckling.

Sverige har enligt en rapport från EU-kommissionen det bästa forsknings- och innovationsklimatet i Europa. Ett flertal initiativ finns för att kommersialisera forskningsresultaten.

Regeringen har i propositionen *FoU och samverkan i innovationssystemet* (prop. 2001/02:2) föreslagit åtgärder som ytterligare ska stärka innovationssystemet och förbättra möjligheterna att förädla forskningsresultat och förmedla dem till näringslivet. I propositionen sägs att Verket för innovationssystem, Vinnova, som inrättades den 1 januari 2001, ska förstärka kunskapsutbytet och stimulera rörligheten mellan universitet och högskolor, forskningsinstitut och näringsliv. Vinnova kommer under perioden 2003–2005 att finansiera långsiktig kompetensutveckling vid industriforskningsinstituterna med 100 miljoner kronor per år.

För att utveckla Sverige som kunskapsnation är det viktigt att ta till vara resultaten av den forskning och utveckling som bedrivs vid universitet och högskolor. Holdingbolag knutna till lärosätena har visat sig vara en framgångsrik väg för att stödja kommersialisering av forskningsresultat. I nämnda proposition föreslås därför också att alla universitet och högskolor ska ges möjlighet att bilda holdingbolag efter regeringens godkännande.

Det finns också andra strukturer som ska underlätta kommersialisering och öka samarbetet. Teknopolerna spelar en viktig roll för unga teknikföretag som vill växa och forskare som vill se sina idéer utvecklade till produkter. Entreprenörer kommer på detta sätt i kontakt med finansiärer, andra teknikföretag, forskare, mentorer och utbildare. Teknopolerna har direkt eller indirekt genererat många nya teknikföretag och därigenom ett stort antal jobb. Landets sju teknikbrostiftelser har uppgiften att öka kunskapsutbytet och samarbetet mellan universitet, högskolor och näringsliv. Industriella utvecklingscentra, IUC, är en annan aktör, vars syfte är att tillhandahålla idéer och produkter med utvecklingspotential för att etablera små och medelstora företag som annars inte skulle ha kommit till stånd.

I propositionen *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet*, som riksdagen beslutade om i december förra året, framhöll regeringen att likvärdig tillgång till utbildning och kompetensutveckling i landet samt tillgång till arbetskraft med rätt kompetens kommer att vara avgörande

för att näringslivet såväl som offentlig förvaltning ska kunna utvecklas och bidra till den regionala utvecklingen. Mot denna bakgrund föreslogs några konkreta åtgärder för att nå dit.

Regeringen har nyligen givit i uppdrag åt Delegationen för utländska investeringar i Sverige, ISA, Vinnova och NUTEK att utarbeta ett förslag till nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster. Näringslivets medverkan i framtagandet och genomförandet av programmet är viktigt. Programmet omfattar totalt 70 miljoner och bedrivs under perioden 2002–2004.

Regeringen har också inrättat en delegation med uppgift att stimulera regionalt samarbete mellan universitet, högskolor och kommuner, lands- ting, länsstyrelser eller motsvarande organ. Syftet är att skapa hållbar tillväxt i regionen och samtidigt främja rekryteringen till högskolan. Delegationen förfogar över 50 miljoner kronor per år under perioden 2002–2004.

Innovationsfrågornas strategiska betydelse för Sveriges tillväxt har medfört att det inom Närings- och Utbildningsdepartementen startats ett arbete i syfte att klarlägga problem och inhämta ytterligare idéer på för- bättringar av förutsättningarna för en framgångsrik innovationspolitik i Sverige. Under våren har en serie möten genomförts och kommer att genomföras med olika aktörer kring innovations- och utvecklingsfrågor. Syftet med denna process är att inleda en gemensam dialog om hur för- nyelsekraft kan skapas i Sverige.

Anf. 68 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är ett omfattande svar. Jag har ingen anledning att kritisera det direkta innehållet. Det beskriver institut- ioner, myndigheter, holdingbolag, stiftelser, delegationer, forskning och utveckling. Men jag saknar den lilla enskilda människan. Var finns för- ståelse för den lille uppfinnaren och hans svåra situation som jag önskade belysa i interpellationen? Jag beklagar om det inte har framgått tydligt att det var just den enskilde innovatören som låg till grund för mina frågor.

Svaret andas onekligen en innovativ uttrycksförmåga men saknar kanske de innovationsbefrämjande konkreta åtgärder som visat sig vara nödvändiga. Det är riktigt att Sverige ligger i topp vad det gäller sats- ningar på forskning och utveckling och i antalet patent per person. Men det är tyvärr också riktigt att resultaten mätta i nya produkter och företag är bland de sämsta. Det är dokumenterat på annan plats. Trots det bästa klimatet får vi de sämsta skördarna – för att använda bildspråk. Kan detta bero på att vi numera enbart stöder universitetsforskning som den enda vägen till innovationer? Den ökande andelen forskning i Sverige – ande- len av BNP – är inte en följd av regeringens satsningar utan en följd av att företagen satsar alltmer på forskning och utveckling.

Fru talman! Jag noterar att näringsministern inte ens nämner uppfin- nare, småföretagare eller patent som resurser i detta sammanhang. Kan- hända har vi i Sverige gått så långt i sökandet efter självförökande aka- demiska kluster och annan mer trendig spekulativ näringspolitik att pro- duktiviteten i satsningarna blivit så låg som den är. Om så är fallet, när och hur kan vi då stämma av det verkliga utfallet av politiken och even- tuellt korrigera dess innehåll?

Prot. 2001/02:96

16 april

*Svar på
interpellationer*

Fru talman! Det är på mycket säker grund jag säger att den största svårigheten för dagens innovatörer och uppfinnare är att finansiera sin situation, att överleva under den första fasen. Sådskapital är inte enkelt att skaffa. Såningsmannen svälter redan. Vägen fram till mönsterskydd och patent är i många fall mycket mödosam. Sedan gäller det att bevaka dessa skydd mot intrång. Tillverkningen kanske ligger en bra bit bort.

Alla organisationer, myndigheter och institutioner är fokuserade på universitetsforskning. Det finns faktiskt uppfinnare och innovativa människor även utanför universiteten. Uppfinningarna behöver inte alltid vara stora. Jag har ett bra exempel, som jag ska berätta om senare.

Min fråga till näringsministern är: Vad har näringsministern att säga till alla dessa uppfinnare som inte är avlönade forskare? Hur ska de klara ekonomin? Hur ska de klara den första fasen, den första etappen fram till produktion och avkastning? Vi har i det här landet 41 000 anställda forskare. Det är bra. Det är dags att införa någon form av uppfinnarlön eller stipendium för kreativa och skapande människor. Vad säger näringsministern om ett sådant förslag? Något nytt måste prövas. De i svaret nämnda organen har, enligt min mening, inte lyckats stötta den lilla människan, den ofta ensamme uppfinnaren.

Anf. 69 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Precis som Åke Sandström har jag reagerat på att det i ministerns svar inte finns någonting om det som är ett mycket stort problem, nämligen tillgången till såddfinansiering. Det är oerhört svårt i dag att hitta kapital just till det första skedet, för att kunna bilda bolaget, söka patent, ta fram en prototyp, anlita jurister, revisor och inte minst någon som, när man har kommit i gång, sköter ekonomi och administration. Det behövs helt enkelt nya möjligheter för den enskilde uppfinnaren att hitta såddkapital.

Hur ser det ut i dag? Det finns, som ministern nämner, väldigt många statliga institutioner som har pengar. Jag kan kommentera några. Teknikbrostiftelserna ska upphöra. Det har lett till att de nu drar i bromsen för att återställa och betala tillbaka det kapital som de fick när de startade. Innovationscentrum har pengar fram till 2004. Vad händer sedan? NUTEK hade tidigare minst 70 miljoner kronor till såddfinansiering. Dessa pengar är borta. Nu är det Industrifonden som med hjälp av NUTEK, ALMI och Innovationscentrum ska försöka ta hand om såddfinansieringen. Vad vi har förstått av Industrifonden är att de där inte är riktigt och helhjärtat intresserade av att satsa just på såddfinansiering. De har inte gjort det tidigare. Det är nytt för dem. Vad jag har förstått, efter att ha träffat representanter för fonden, är att det kommer att leda till att det blir färre projekt och större projekt som får tillgång till pengarna.

Det är också så att t.ex. teknikbrostiftelserna och Innovationsfonden har hårda avkastningskrav. Pengarna ska redovisas för staten. Man ska gå med vinst, absolut inte med förlust.

Jag vill fråga ministern: Ser näringsministern de problem som ligger i att de statliga finansiärerna har hårda avkastningskrav? Om man tittar på den lille uppfinnaren, försöker inte dennes horisont och ser på avkastningskraven, är det då möjligt att staten kan ändra sin inställning eller hitta ytterligare en finansieringsväg för den lille uppfinnaren?

Eller kan ministern tänka sig att stötta ett förslag om riskkapitalavdrag, som vi kristdemokrater har föreslagit? Vi vill att man ska kunna få göra avdrag för riskkapital som man investerat i aktier i onoterade företag upp till 100 000 kr. Det skulle man kunna investera i sitt eget lilla fåmansbolag eller i sin hustrus, sin kusins eller vad det nu kan vara. Vi tror att det kan vara ett första steg mot att hitta det tidiga riskkapitalet.

Jag skulle vilja höra av ministern hur man ska lösa detta. Industrifonden verkar leda till att det blir ännu svårare att komma åt riskkapital. Det sker mycket, men det gäller – också i fråga om statens pengar – oftast satsningar när man väl har kommit en bit in i företagsprocessen, inte riskkapital. Vad gör ministern? Vad har ministern för förslag på gång?

Anf. 70 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Låt mig börja med att tala lite om småföretagen. Jag vill ta upp den nyligen publicerade småföretagarbarometern, en rikstäckande undersökning av småföretagens uppfattningar och förväntningar om konjunkturen. Småföretagens förväntningar om 2002 är betydligt mer optimistiska än i höstas. Konjunkturindikatorn, summan av nettotalen i orderingång, omsättning och sysselsättning, väntas i år stiga från 62 till 106, vilket skulle innebära en av de snabbaste återhämtningarna i barometerns 18-åriga historia. Det skriver man i sin rapport.

Det är framför allt en starkare orderingång som förutses driva uppgången. Det är viktigt att poängtera att det kan bli bakslag i den internationella konjunkturen, men det är detta man säger. Man säger också att nyanställningsbehovet väntas öka hos de små företagen efter en period med minskade nyanställningar. 27 % av småföretagen räknar med att öka antalet anställda det närmaste året, samtidigt som färre företag planerar personalnedskärningar.

Jobs and Society's senaste statistik om nyföretagande visar också att antalet nyregistrerade företag för januari–februari 2002 ökade med 7,7 % jämfört med samma period 2001.

Med detta vill jag ange tonen för hur vi ser på utvecklingen när det gäller småföretagen.

När det sedan gäller såddkapitalet är jag medveten om att detta är ett stort problem. Man kan säga att ett företags största problem är de tre eller tre och ett halvt första åren, då det behöver ha ett väldigt starkt stöd. Industrifonden har nu fått i uppdrag att hantera denna fråga, och Industrifonden har faktiskt väldigt mycket pengar. Jag ska nu gå igenom hur Industrifonden har lagt upp detta, hur de har tänkt sig att möta regeringens krav etc. Därför vill jag inte orda mer om detta, utan jag vill ha mer information från Industrifonden. Men de har uppdraget att hantera detta. Skulle det visa sig att de inte kan det eller att det finns regler som hindrar detta får vi ta tag i det. Jag delar er uppfattning att såddkapitalet är en mycket viktig fråga.

Men när ni tar upp frågan om innovationer måste jag ändå konstatera att Sverige här är väldigt ledande. Vi är världsledande på detta område. Och det handlar inte bara om privata företag. Interpellanten sade: Regeringen gör ju ingenting; det är de privata företagen som gör något. Det är inte sant. Bara nu senast lägger vi 1,5 miljarder kronor på ökad forskning. Jag tror att det är sambandet mellan denna forskningspolitik och vad företagen gör som har gjort att vi är oerhört framgångsrika. Det tyck-

er jag att vi ska få en erkänsla för. Det är faktiskt så. Och det är inte vi som säger det; det är EU som har gjort studier om detta.

När det gäller frågan om teknikbrostiftelserna är det ju inte så att de ska läggas ned. Regeringen har beslutat att nedrusta teknikbrostiftelserna till år 2007, säger de borgerliga. Det är ju så att stiftelseförordnandet gäller till slutet av 2007. Det är det som det handlar om. Vad vi sedan ska göra med teknikbrostiftelserna, som jag tycker spelar en väldigt viktig roll, får vi ta upp då. Men de har ett mandat till 2007. Det är ingen som har sagt att de ska rustas ned. De har mandat till 2007, och så får vi se hur vi hanterar det sedan. Det är alltså en felaktig beskrivning som ges härifrån talarstolen.

Anf. 71 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Det är synd att det är så svårt att beskriva verkligheten med samma bild. Jag sade att den ökande forskningsandelen av BNP har kommit till stånd tack vare att företagen har ökat relativt sett mer än vad regeringen har ökat. Det har kommit fram i en officiell rapport.

Sedan är det helt okej att hänvisa till småföretagarbarometern och Jobs and Society. Det beror helt på vilka tider man jämför med. Jag har ingen anledning att kommentera den delen. Men just gruppen små uppfinnare vill jag gärna att vi kan uppehålla oss vid lite grann. Jag ställde en fråga utifrån ett önskemål. Finns det möjlighet just för dessa små, som inte är forskare och som inte är riskkapitalister, att liksom i en del andra länder försöka sig på en form av uppfinnarstipendium? Uppfinnarlön är kanske svårt både praktiskt och teoretiskt. Vi har här en grupp som inte får ut tillräckligt av sin innovativa förmåga på grund av de begränsade resurserna.

Jag hade också tänkt återkomma till IUC. Enligt mina uppgifter upphör nuvarande IUC:s regelverk redan vid utgången av detta år, 2002.

Låt mig också ta upp en annan märklig regel och få höra om näringsministern är beredd att titta närmare på den. Dessa uppfinnare som jobbar i liten skala och under små omständigheter möts av väldigt märkliga regler. Jag ska bara ta ett exempel, och det gäller tjänsteuppfinnningar. Om man får en intäkt i form av bonus från en uppfinning inom tjänstetområdet är inte denna intäkt pensionslönegrundande. Detta har kommit till genom något konstigt avtal för länge sedan. Är ministern beredd att se på en sådan detalj? Flera uppfinnare har vänt sig till mig och sagt: Det här kan inte vara möjligt. Vi gör uppfinningar inom tjänstesektorn men är missgynnade från ekonomisk synpunkt.

Avslutningen i svaret från näringsministern är faktiskt lysande. Det talas om den serie av möten som nu genomförs runtom i landet kring innovations- och utvecklingsfrågor: "Syftet med denna process är att inleda en gemensam dialog om hur förnyelsekraft kan skapas i Sverige." Det är väl ett understatement om att vi kanske inte har det riktigt så bra beställt överallt med förnyelsekraft. Jag hoppas att vi är överens om att det är viktigt, som ett överlevnadsvillkor för företagandet, livskraften och utvecklingen, att snarast återställa denna förnyelsekraft.

Anf. 72 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att kommentera att näringsministern nämner Jobs and Societys statistik, som visar en ökning av nyföretagan-

det. När vi två senast möttes här i kammaren handlade det faktiskt också om Jobs and Societys statistik, men då var det den årsstatistik för förra året som visade att nyföretagandet hade minskat ordentligt. Då avfärdade ministern den statistiken och ville avvakta den statliga, för den kunde man tro på.

Men, fru talman, det är inte det som vi egentligen diskuterar här utan såddfinansieringen.

Vi kristdemokrater är alldeles övertygade om att man måste få samma chans att starta företag med högteknologisk inriktning som t.ex. en friserier, en liten redovisningsfirma, ett gym eller en pizzeria. Förutsättningarna och behoven är dock helt olika, liksom det förväntade resultatet. Vi är ett uppfinningsrikt folk och här kan finnas företag som kan bli framtidens Tetra Pak, SKF, Ericsson eller vad det kan vara. Tänk vilken tillväxt som kan ligga i dessa potentiella företag.

Då kommer jag tillbaka till mina frågor. Det problem som vi ser ligger i att de statliga finansörerna har avkastningskrav. Jag skulle vilja höra en kommentar från ministern kring detta och gärna en reaktion på ett tänkbart riskkapitalavdrag.

Anf. 73 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag får börja med skrytvalsen. Det är jag som här får stå för den. Vi har flest patent i Europa. Vi är först också där. När det gäller innovationer handlar det ju om sådant som att ta fram nya idéer etc., att utveckla produkter, varor och tjänster. Det är vi också bäst på i världen, före USA och Finland. Det är det jag försöker uttrycka.

När vi talar om förnyelsekraft vill jag påpeka att vi faktiskt är väldigt duktiga på det, mätt av andra. Här i kammaren får man inget beröm. Man får åka ut i Europa om man ska få det, av EU och sådana organisationer.

Sedan vill jag ändå säga att när jag, även i mitt svar, talar om förnyelsekraft menar jag att vi kan bli bättre. Det jag har gjort nu är att ta initiativ till att träffa olika aktörer, både små och stora företag.

Jag anser också att vi bör föra en diskussion om företagets förmåga när det gäller innovationer och entreprenörskap, inte bara om politikens oförmåga, även om den är viktig och den ju ska behandlas här i kammaren. Men det gäller att tala om både företagsförmåga och politikens förmåga och inte bara skjuta in sig på politikens oförmåga.

Det vi gör nu är att föra en diskussion, en dialog. Den pågår nu under våren. Med utgångspunkt från det vi då kommer fram till ska jag gå igenom och se vilka förslag som kan bli aktuella och på vilket sätt vi kan förbättra förnyelsekraften ytterligare.

När vi sedan talar om verkligt högteknologiska företag vill jag säga att jag inte tror att det är så stor risk för dem. Jag tror att de har ganska lätt att skaffa kapital. Där tror jag inte, ska jag säga, att problemen ligger.

Men Åke Sandström tar mer upp, om jag har förstått det rätt, den lille uppfinnaren. Det kan gälla högteknologi, självklart, men det är oftast en person som kommer på en briljant idé. Hans eller hennes förmåga att få ut detta på marknaden är ju det som kallas entreprenörskap, att gå från en uppfunnen produkt till att kunna sälja den och utveckla den på marknaden. Där har såddkapitalet väldigt stor betydelse. Det är någonting som jag kommer att titta närmare på.

Jag vill också säga att uppfinneri och entreprenörskap har väldigt mycket att göra med attityder. Därför ska vi nu också pröva modellen med teknik- och uppfinnarskolor, ungefär som kommunala musikskolor, för att suga upp massor av ungdomar och barn som känner för detta och är väldigt kreativa. Det är en lång process.

Men än en gång, såddkapital är viktigt. Det är en fråga som jag tänker ta tag i. Det är nu Industrifonden som har det uppdraget. Vi får se hur de lyckas med det. Gör de inte det eller det finns restriktioner på grund av för höga avkastningskrav etc. vill jag återkomma till detta. Men jag vill inte säga att vi inte ska ställa avkastningskrav.

Anf. 74 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag ska inte förlänga diskussionen, jag vet att vi i näringsutskottet kommande veckor får ta upp de här frågorna. I förhållande till utskottsbehandlingen kom kanske interpellationen inte i rätt fas.

Jag skulle själv mycket gärna ha deltagit i en av de konferenser som vi har blivit inbjudna till kring innovations- och utvecklingsfrågor. Det är ett gott initiativ att verkligen få fram en gemensam dialog om, som det heter, hur förnyelsekraft kan skapas i Sverige. Jag tyder det så att inte någon av oss är riktigt nöjd med det läge som är. Det kan alltså bli bättre.

Avslutningsvis vill jag säga att det är min förhoppning att departementet och näringsministern ser och upptäcker just de små innovatörerna, alla de som inte är forskare, och ser deras ekonomiska situation. Det är jätteviktigt. Reglerna för såddkapitalet måste vara så pass enkla att "såningsmannen" inte dör under tiden som prövningsprocessen pågår.

Med detta vill jag tacka för interpellationsdebatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2001/02:346 om tjälsäkringen av vägarna i Norrland

Anf. 75 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Carin Lundberg har frågat mig när och hur regeringen avser att tydligare uttala att tjälsäkringsåtgärder i Västerbotten och i övriga Norrlands inland i första hand ska prioriteras inom den avsatta 17-miljardersramen.

Jag är medveten om situationen med dåliga vägar i Norrland under tjällossningsperioden och då kanske speciellt under fjolåret då det var svårare än normalt i bl.a. Västerbottens län. Då tvingades Vägverket stänga ett tiotal vägar för all trafik, vilket är något relativt ovanligt. Jag erfar att det under den senaste tioårsperioden bara i något enstaka fall har hänt att en väg stängs av helt under tjällossningen. Under fjolåret var 2 957 km väg avstängd för tung trafik på grund av tjällossning i Västerbottens län. I hela landet var sammanlagt 17 062 km väg avstängd på grund av tjällossning. Längdsummorna är oroande och pekar på att åtgärder krävs, något som nu regeringen tagit tag i. I mars detta år tog nämligen regeringen beslut om att uppdra åt Vägverket, Banverket och länen att upprätta långsiktiga planer för nationell respektive regional

transportinfrastruktur för perioden 2004–2015. Där avsattes 17 miljarder kronor till åtgärder för tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion av landets vägar. I år sker en satsning i närtid på 1,6 miljarder kronor för samma sorts åtgärder. Genom detta kommer ett betydande antal åtgärder att kunna genomföras i Västerbotten redan i år.

Ansvaret för att fördela de 17 miljarder kronorna till tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion ligger nu hos Vägverket. Vägverket ska tillsammans med bl.a. det lokala näringslivet och länen peka ut ett vägnät som är betydelsefullt för näringslivet och de boende på landsbygden. I den geografiska fördelningen av ramen för tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion ska Vägverket beakta bristerna i systemet, dvs. längden avstängd väg, antalet dagar avstängningen varar samt storleken på det trafikflöde som berörs. Dessutom ska Vägverket också ta hänsyn till hur svårt den tunga trafiken under tjällossningsperioden har att nå sina målpunkter. Det innebär att regioner med glest vägnät ska ges större tyngd i fördelningen. Med detta som utgångspunkt ska sedan Vägverket planera in sina åtgärder och fördela de 17 miljarder kronorna. Poängteras bör att det är ett förslag till åtgärder av tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion som Vägverket kommer att lägga fram för regeringen den 4 augusti 2003. Det är regeringen som därefter fastställer planen för perioden 2004–2015.

Jag är övertygad om att den satsning på tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion som regeringen nu gör på ett betydande sätt kommer att minska problemen med avstängda vägar på grund av tjällossning i Västerbotten och Norrlands inland i såväl nutid som framtid.

Då Carin Lundberg, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Marie-Louise Rönnmark i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 76 MARIE-LOUISE RÖNNMARK (s):

Fru talman! Jag tackar å Carin Lundbergs vägnar för svaret.

Regeringen konstaterar att ett väl utbyggt och väl fungerande transportsystem är en grundläggande del av landets baskapital som måste utvecklas och förvaltas. Det är bra och helt riktigt. Det är utmärkt att 17 miljarder avsätts till rekonstruktion, tjälsäkring och bärighet för våra vägar. Man behöver inte åka till EU för att få beröm, det kan man få här också.

Nu räcker det inte enbart med att avsätta pengar. Jag hoppas att näringsministern förtydligar sig ytterligare genom att prioritera just tjälsäkring av våra vägar. En av parametrarna som Vägverket har att ta hänsyn till är storleken av trafikflödet. Jag kan själv snabbt konstatera att de glesare regionerna får stå tillbaka för bl.a. rekonstruktion som sker i andra delar av landet.

Att tjälsäkra vägar är ingen ny fråga. Den togs upp vid vissa tillfällen i fjol, men frågan har varit aktuell under många år. Om hela Sverige ska få en chans till utveckling är det nödvändigt att prioritera just tjälsäkringen. Är ministern beredd att särskilt uttala att tjälsäkring ska prioriteras?

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 77 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! När jag läste interpellationen tyckte jag att det skulle vara intressant att få vara med i diskussionen. Det här är naturligtvis inte ett problem bara för vägarna i Norrland, utan det här gäller i stor utsträckning hela vårt land. Jag ska försöka att inte nämna Värmland särskilt, men det känner näringsministern till sedan tidigare i dag.

Det är tacknämligt att det avsätts särskilda medel för bärighetshöjande satsningar. Det som bekymrar mig särskilt, men som inte heller är särskilt förvånande eftersom det är Carin Lundberg som har framställt interpellationen, är att de vägar som går fram till det statliga vägnätet, det enskilda vägnätet, glöms bort. Det kan vara svårt för en socialdemokrat att väcka en interpellation om detta eftersom det inte finns några satsningar där. Hur ser näringsministern på det problemet så att det i sin helhet ska överensstämma med målet ett bra vägnät?

Jag har läst i Vägverkets budgetunderlag för 2003–2005 att Vägverket har gjort en analys av resursbehovet för drift och underhåll, inklusive rekonstruktion, för den kommande tioårsperioden. Enligt denna uppgår behovet för att upprätthålla nuvarande standard till 7,3 miljarder kronor per år. Någon återhämtning av eftersläpande underhåll kommer emellertid inte att kunna ske. Anslaget borde vara 9 miljarder kronor för att kunna få en återhämtning. Det fattas således närmare 2 miljarder kronor.

Då blir jag lite bekymrad. Tidigare i debatten i dag har det talats om osanningar, och det har varit huggsexor om olika ords betydelser. I avslutningen på ministerns svar till interpellanten framgår det att den satsning som kommer att göras kommer på ett betydande sätt att minska problemen med avstängda vägar på grund av tjällossning i Västerbotten och Norrlands inland.

Jag hade i går en träff med skogsnäringen i Värmland. 97 % av det statliga grusvägnätet i Värmland är avstängt. 98 % av Värmlands enskilda vägnät är avstängt. Detta gör mig ytterligt bekymrad för den basindustri vi har.

Jag vill ställa en fråga till näringsministern i denna debatt. Vi kan se att Vägverket säger att vi under en tioårsperiod inte kommer att kunna få en återhämtning av vägnätet. Hur kommer det då att gå för det enskilda vägnätet om regeringen inte behagar att ge en enda krona i ytterligare investeringspengar? Det är inga höjda ramar mer än vad inflationen har gett sedan tidigare. Det är väldigt bekymmersamt, näringsministern.

Anf. 78 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill först och främst beröra att svaret på interpellationen gäller förutsättningar två år in i framtiden, dvs. från 2004 och framåt. Tjälskadorna består. De är kontinuerliga. Vi kan även detta år och nästa år garantera alla trafikanter på dessa vägar ett fortsatt puckelpistående. Det är helt klart.

De nu tilldelade medlen som nämns i svaret kan möjligen innebära en högre måluppfyllelse för den plan som beslutades 1997 för vårt län, dock inte för hela planen.

Fru talman! Jag vill, i likhet med tidigare talare, beröra frågan om enskilda vägar. Jag har under många år följt frågan noga. Jag hade 1995 förmånen att arbeta i en undergrupp som förberedde den uppgörelse som

vi i Centerpartiet var med i tillsammans med Socialdemokraterna, nämligen att återställa den under ett år halverade bidragsnivån.

Låt mig ta Västerbottens län som exempel. Tjålsåkringen gäller självklart även enskilda vägar. Vi har 450 mil sådana vägar. Där finns det för i år 2 miljoner kronor för upprustning och investeringar. Det är 2 miljoner kronor för 450 mil. Det är enligt Vägverket inte möjligt att bevilja medel till något enskilt projekt. Det måste finnas kvar en buffert om något skulle hända med t.ex. en bro. Är det rimligt med 45 öre per meter till upprustning?

Anslaget för våra 450 mil enskilda vägar i Västerbotten räcker till att bygga två meter väg i Södra Länken. Jag har tagit reda på kostnaderna per kilometer. 450 mil i Västerbotten har exakt samma belopp som två meter av Södra Länken. Tycker näringsministern att det är rimligt? Jag säger inte att dessa vägar ska ställas mot varandra.

När kommer enskilda vägar in i infrastrukturplanerna? Jag vet vad det berodde på att de inte behandlades i infrastrukturpropositionen. Det berodde på en tidigare utredning. Men de måste komma med i en behandling. Vägarna betyder faktiskt mycket. Vi har låtit göra en stor utredning i mitt hemlän där det har dokumenterats vad vägarna betyder för näringslivet. När kommer enskilda vägar att behandlas i ordinarie planering?

Anf. 79 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag dristar mig också till att delta i debatten eftersom det här är en fråga som ligger många av oss som bor i dessa områden varmt om hjärtat. Vi vill naturligtvis på alla sätt säkra att de utpekade 17 miljarder kronorna verkligen kommer till användning såsom avsetts. Jag har tidigare i ett annat sammanhang frågat om näringsministern hos Vägverket har försäkrat sig om att det verkligen blir en tydlig öronmärkning av dessa pengar till de områden som har dessa problem. Jag är inte alldeles säker på hur svaret ska tolkas, men jag är tacksam om näringsministern kan tydliggöra om han har försäkrat sig om att det blir så. Rekonstruktionsbehov finns i hög grad i södra Sverige också, men jag uppfattar att det här gäller i hög grad tjålsåkring och bärighet på de vägar som har de största framkomlighetsproblemen året runt.

Med hänvisning till den tidigare debatten kan vi fundera över om vi kan vara säkra på att det blir så. Jag försökte illustrera hur på två år bilden av IT-utbyggnaden har förändrats. Risken är stor att det blir förändringar här också. Om man ska leva upp till 364-miljardersprogrammet ska regering och riksdag förmå sig att anslå 5 ½ miljarder mer per år under en tolvårsperiod.

Hade det funnits en stark strävan att påbörja det här arbetet tidigt hade man kunnat anslå någon krona ytterligare redan för 2002, 2003 och 2004. Nu har vi en situation där Vägverket självt i ett pressmeddelande skriver följande:

Prot. 2001/02:96

16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Tyvärr ligger anslagen i regeringens budgetförslag för åren 2002–2004 på nivån 6 miljarder kronor – drift och underhåll, handlar det alltså om. Detta innebär att någon återhämtning av det eftersatta underhållet inte kan förväntas under denna period.

Vi får alltså leva i tre år till med en erbarmligt dålig drifts- och underhållssituation i de här länen. Vi får några kronor till att påbörja de bärighetshöjande åtgärderna. Men det vore välkommet om näringsministern här kunde vara ännu tydligare på den punkten, att detta ska inte smetas ut över hela landet.

Det som gör mig lite orolig är när jag läser de planeringsdirektiv som näringsministern också hänvisar till som är daterade den 14 mars. Där talar regeringen om för trafikverken vad som beslutades i riksdagen den 14 december. Här plussar man på ett antal projekt, huvudsakligen i Stockholmregionen. Jag vill gärna att näringsministern också kort berör detta.

Hur kan det komma sig att regeringen, efter det att riksdagen har fattat sitt beslut, kastar in ytterligare projekt i diskussionen? Det är bl.a. Södertörnsleden och Norrortsleden, som över huvud taget inte har diskuterats. Det är en beredning i Stockholm som har suttit och filosoferat kring de här projekten. Det finns över huvud taget inga miljökonsekvensanalyser, inga samhällsekonomiska analyser och inga analyser av vad det betyder för den regionala utvecklingen. Därför blir jag lite orolig när regeringen så snabbt kastar om kursen.

Också på den punkt som gäller tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion vill jag ha så tydliga och starka försäkringar som möjligt om att dessa pengar verkligen ska gå till de områden där de bäst behövs.

Anf. 80 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag redogöra för vad Vägverket i region Västerbotten–Norrbottnen säger. Jag talar nu om 2002.

Innan jag går in på detta vill jag också säga, eftersom frågan kom upp, att Vägverket och Banverket har fått 12 miljarder mer än vad man har planerat för 2002, 2003 och 2004, just därför att man ska komma i gång med en hel del projekt och just därför att de har de problem de har, som ni nu har beskrivit.

Jag citerar nu: ”Aldrig tidigare har så mycket pengar satsats på de mindre vägarna i ... Västerbottens län.”

Vägverket redovisar i ett pressmeddelande från den 4 april i år 107 åtgärder på vägnätet i länet under hela år 2002. Sammanlagt satsar Vägverket drygt 369 miljoner kronor på ombyggnad och underhåll av mindre, lågtrafikerade vägar i Västerbottens län med en totallängd på 105 mil. Pengarna som satsas är mer än en fördubbling av anslagen jämfört med i fjol, och åtgärder på vägnätet genomförs i länets samtliga kommuner.

I t.ex. Skellefteå kommun genomförs underhållsåtgärder på 12 mil grusvägar och ombyggnad av drygt 4,5 mil väg, samt 3,5 mil väg får i huvudsak ett nytt slitlager.

I Lycksele kommun genomförs åtgärder på vissa av de vägar som i fjol fick stängas av på vissa avsnitt som en följd av den svåra tjällossningen.

Länets statliga vägar består till 40 % av grusvägar, och dessa vägar är vanligtvis inte byggda för dagens belastningar, och stängs ofta av för tung trafik vid tjällossningen. Därför är det viktigt att många av Vägverkets åtgärder gäller just underhållet av grusvägar. Det övergripande resultatet blir en betydligt höjd vägstandard i länet, vägar jag lova.

För år 2003 är det samma typ av satsningar på de mindre vägarna som görs, men i en något mindre omfattning.

År 2004 beslutas Vägverkets åtgärder i länet av hur anslagen i länsplanen för regional transportinfrastruktur ser ut.

En länsram på 738 miljoner kronor innebär att Västerbottens län får nästan dubbelt så mycket pengar som regionala väginvesteringar och kollektivtrafik, jämfört med det som gäller i nuvarande plan. Västerbottens län får alltså, förutom en rejäl upprustning av det befintliga vägnätet, även möjligheter att göra nödvändiga nyinvesteringar.

Länsramen på 738 miljoner kronor är en preliminär ram, och länen ska även planera för nivåer som är 50 % högre och 50 % lägre. Regeringen kommer sedan att granska planförslagen, bl.a. utifrån hur pass väl de bidrar till uppfyllelse av de transportpolitiska målen. Visar det sig då att Västerbotten har åtgärder som är mer angelägna än vad andra län har finns alltså möjlighet för regeringen att omfördela pengar mellan länen.

Sammanfattningsvis vill jag säga att Vägverket nu har satt i gång en stor verksamhet både i Norrbotten och i Västerbotten – det är samma region – för 2002, 2003 och 2004. Och Vägverket, de ansvariga i denna region, uttrycker detta med stor glädje och drar i gång, som jag sade, bara i Västerbotten 107 projekt. Det tycker jag inte är dåligt.

Anf. 81 MARIE-LOUISE RÖNNMARK (s):

Fru talman! Eftersom jag i dag fick veta att jag på min första dag i riksdagen skulle debattera denna fråga, har jag färskt citat från i dag. När man går in och tittar på hur det är skrivet kan man konstatera att de 17 miljarder – som jag berömde och sade var jättebra – som ska gå till tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion finns på samma konto. Det är det som jag vill försöka informera om på ett fint sätt. De ligger på samma konto, och det går mer till rekonstruktion där fler bilar finns. De går definitivt inte till de norra delarna. Det är det som jag försöker förklara på ett så pedagogiskt sätt som möjligt.

Precis som jag har läst i tidigare citat av näringsministern, att näringsministern vill säkra att pengar går till tjälsäkring, ska det också uppmärksammas att alla de här tre områdena ligger på samma konto.

Det finns ett begrepp i folkmun som jag har hört det senaste året, speciellt efter problemen i fjol höst: Vi har nått en skamgräns för våra vägar. Därför känner jag att när det nu läggs så mycket pengar ska vi inte behöva ha den debatten, utan vi kan konstatera att vi ska prioritera tjälsäkring – punkt slut.

Anf. 82 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Det är trevligt och kul att höra att näringsministern får tag i pressmeddelanden som är positiva när det gäller vägar. Men det är ju precis så som han avslutade med: Det är ju vad de tänker sig att de eventuellt skulle kunna få.

Det var synd – men det var väl också otänkbart – att han inte läste ett pressmeddelande från Vägverket i Värmland, där man hittills har fått en minskad ram med 24 %. Jag tänkte att jag skulle undvika att använda den siffran, i och med att det är preliminärt, men kontentan är ändå att det är stor osäkerhet vad som kommer och vilken den slutliga siffran sedan blir. Jag ska försöka lägga det på minnet och höra om vår näringsminister vill läsa pressmeddelanden när ramarna är fördelade. Då ska vi nog ta den diskussionen återigen. Jag befarar vad som då kommer i största utsträckning.

Jag vill, bara för att neutralisera lite grann när näringsministern slår sig för bröstet här, referera vad Vägverket självt skriver. Vägverket har ju fått sina ramar från regeringen. Man säger så här: Någon återhämtning av eftersläpande underhåll kommer inte att ske under den här tioårsperioden. Detta skriver Vägverket i Borlänge som budgetunderlag till regeringen.

Fru talman! Det blir anledning att återkomma. Några ord om enskilda vägar vill inte näringsministern säga, och det bekymrar mig ytterligare.

Anf. 83 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Det här är en fascinerande debatt. Man blandar inte små och stora vägar utan äpplen och päron. Ja, det är klart att jag också fick det här pressmeddelandet. Det gällde de pengar som har fördelats under detta år. Det är mycket enkelt att klara en fördubbling mot i fjol om beloppet var väldigt lågt då.

Det är korrekt att det som satsas här ryms i den plan som beslutades 1997. Då gjorde man ett stort nummer av de enorma beloppen, och det är det som beslutades 1997 som man ska uppfylla. Det säger Vägverket. I de medier som finns uppe hos oss säger man också att det faktiskt tar 20 år att hinna bygga i kapp hela det eftersläpande underhållet.

Slutligen vill jag återkomma till min fråga om enskilda vägar och den helt orimliga situation som råder inom det området. Jag menar att 30 miljoner ton i totala näringslivstransporter på ett år i ett län med en sådan ytvidd faktiskt är ganska mycket. Det finns alltså 2 miljoner kronor till upprustning av 450 mil. Jag hoppas att ministern lyssnar på detta. Jag vill ha besked. Ska enskilda vägar i Västerbotten på 450 mil fortsättningsvis leva med 2 miljoner kronor per år till upprustning och investeringar? Det är fullständigt orimligt. Jag vill gärna ha svar på om näringsministern tycker att det är rimligt.

Anf. 84 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Det är gott och väl att näringsministern får beröm och uppmuntrande ord ömsom från EU och ömsom från Vägverket i Västerbotten. Men han får väl ändå respektera att vi vill ha rätt tydliga och bindande besked på sådana här väsentliga punkter. I slutet av pressmeddelandet kom näringsministern in på att det här är en länsplanering som bygger på spann på ± 50 %.

Trafikutskottets kansli upprättade en PM den 9 april förra året och granskade då hur mycket av anslagen till länsplanerna som har betalats ut i verkligheten. Då visade det sig att bara 70 % av anslagna 100 % har betalats ut under en följd av år. Efter två tre år är man ett år efter.

Jag träffade i går kväll vägingenjören Hans-Olov Åström på ett vägmöte i Gävleborg. Han bekräftade att i Gävleborg har man bara fått 70 % under en följd av år. Plötsligt ligger man alltså ett år efter i planeringen. Nu ska man ha ett spann på ± 50 % i planeringen. Det blir ju väldigt rörigt för dem som sitter med ansvaret för detta.

Precis som tidigare talare var inne på här är det ju så när man lyssnar på Vägverket centralt. Alla ledamöter får en tidning från Vägverket som heter Våra vägar. I februarinumret skriver Vägverkets högste ansvarige Ingemar Skogö: Problemet med ett otillräckligt underhåll på vägarna kvarstår. Anslagen de närmaste åren kommer endast att medge åtgärder av typen lappa och laga på vägytan. För att få en optimal livslängd bör underhållsbehovet i vägkroppen åtgärdas samtidigt med vägytan.

Därför kan man ju förstå att vi känner en viss oro. Hur går det nu med de här 17 miljarderna. Kommer de verkligen fram ordentligt? Låt mig sluta med att ställa en fråga till näringsministern. Man säger att dessa 17 miljarder ska till Vägverket. Men i planeringsdirektiven på s. 6 skriver man att Vägverket och Banverket, båda två alltså, ska identifiera dessa objekt, och de ska prioritera högt i planerna. Gäller de 17 miljarderna bara Vägverket eller gäller de både Banverket och Vägverket?

Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Först vill jag klargöra att dessa 17 miljarder självfallet ska gå till skogslänen. Det är därför vi gjorde en budget på 17 miljarder. Det handlar om tjälsäkring, rekonstruktion och bärighet på de vägarna. Det var därför vi avsatte 17 miljarder. Det är för mig obegripligt hur man kan få fram att Banverket skulle vara med och dela på dessa 17 miljarder. Jag förstår det inte. Men eftersom det nu har uppstått en sådan otydlighet vill jag säga att dessa 17 miljarder är till vägar. De är till tjälsäkring, bärighet och rekonstruktion, och de ska gå till skogslänen där vi har dessa problem. Sedan kan det ju finnas tjälsäkringsproblem någonstans i Småland, och då ska de också gå dit och även till Värmland – det är ju ett skogslän.

Låt mig sedan kommentera de enskilda vägarna. Som har sagts här har vi haft en utredning som studerat frågan kring enskilda vägar. Utredningen föreslog bl.a. att vissa vägar skulle föras över från statlig till enskild väghållning. Någon överföring i den storlek som utredningen föreslog är inte aktuell. Jag har, som jag sade tidigare, lagt den här i papperskorgen.

Ett annat förslag som vi funderar på just nu är att lyfta in de enskilda vägarna i infrastrukturplaneringen. Hörde ni vad jag sade nu? Jag sade något viktigt. Jag ska be att få återkomma till det. Det är ett förslag som vi diskuterar.

Låt mig sedan gå över till drift och underhåll. Jan-Evert Rådström tar upp den eftersläpning i drift och underhåll som Vägverket rapporterat. Låt mig då påminna om att vi från 2004 höjer nivån på drift och underhåll från nuvarande 6 miljarder kronor till 7,2 miljarder kronor. Det är faktiskt en ökning med 20 %. Det är inte dåligt. Det är det faktiskt inte.

Som jag sagt tidigare höjer vi med 12 miljarder för 2002, 2003 och 2004 för att kunna tidigarelägga sådant som vi har senarelagt av ekonomiska skäl.

Anf. 86 MARIE-LOUISE RÖNNMARK (s):

Fru talman! Då kan jag bara konstatera att jag är nöjd med svaret. Jag förutsätter att de direktiven tydliggörs inåt i organisationen. Där är det inte tydligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2001/02:352 om Postens portopolitik

Anf. 87 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Lennart Beijer har frågat mig om jag kommer att verka för och vidta några åtgärder för att öka Posten AB:s lönsamhet.

Låt mig inleda med att jag delar interpellantens syn på att bolagets lönsamhet i dag är svag och att den bör stärkas. Posten har i uppdrag att tillhandahålla en viktig service i samhället. Post- och kassaservicen måste hålla en hög kvalitet och fungera i hela landet. Bolaget måste, för att stärka denna service och behålla sin utvecklingskraft, generera ett ekonomiskt överskott som garanterar en långsiktig ekonomisk självständighet.

Därför ställer jag också krav på Posten att långsiktigt uppnå en rimlig finansiell styrka och skälig avkastning på eget kapital.

När det gäller bolagets resultat för år 2001 beror detta på en mängd faktorer, bl.a. bidrar kassaserviceverksamheten till att resultatet blev negativt. Bolaget måste dock stärka resultatet i flera av rörelsens verksamheter.

I interpellationen föreslår Lennart Beijer att bolaget ska höja priset för s.k. stora sändningar kraftigt och därigenom stärka lönsamheten.

Bolaget arbetar i dag på en konkurrensutsatt marknad, vilket styr bolaget vid prissättning.

Det är inte så enkelt för något företag, inte heller för Posten, att man kan öka lönsamheten enbart genom kraftiga prishöjningar. Det krävs att man ständigt ser över och anpassar sina tjänster till förändringar i omvärlden och till förändringar i kunders efterfrågan, samt att man rationaliserar verksamheten och naturligtvis även anpassar priserna.

När det handlar om frågor som rör tjänsteutveckling, prissättning och resurseffektivitet är det bolagets styrelse och ledning som har ansvaret för beslut om detta. Bolaget arbetar också i dag med ett långsiktigt program för att stärka bolagets lönsamhet.

Mot bakgrund av ovan nämnda har jag inga avsikter att i dag vidta några åtgärder.

Anf. 88 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Det är bra att vi är överens om att Postens lönsamhet i dag är svag och bör stärkas liksom att bolaget måste generera ett ekonomiskt överskott som garanterar en långsiktig ekonomisk självständighet. Att ministern ställer krav på skälig avkastning är också bra. Vi verkar vara överens om ett normalt avkastningskrav på Posten, och det är naturligtvis viktigt.

Vi är också överens om att en del av överskottet ska användas av Posten för att finansiera det som är politiskt eftersträvarsvärt men kanske inte alltid kommersiellt lönsamt.

Ministern säger att det inte är så enkelt för något företag, inte heller för Posten, att öka lönsamheten enbart genom kraftiga prishöjningar. Här är vi möjligen inte helt överens eftersom ett företag som har över 90 % marknadsandel har en mycket stor frihet i sin prissättning och därför i stor utsträckning kan styra sitt eget resultat.

Posten har också monopol på 60 % av landets mottagare. Vad det handlar om är egentligen om man vill höja portot på massändningarna med 50 öre och på det sättet få in 1 miljard eller kanske med en krona för att få in 2 miljarder. Trots det skulle portot på dessa sändningar ändå ligga långt ifrån det normala portot i Europa i övrigt.

Det är inte bra när företag som omsätter över 20 miljarder inte klarar att gå med överskott. Det är staten som äger Posten, och staten går miste om intäkter som skulle kunna användas till gagn för samhället i övrigt. Det finns i huvudsak endast ett övergripande problem för Postens ekonomi i dag, och det är det priskrig som Posten har bedrivit i över tio års tid mot sin konkurrent på marknaden för datoraviserad post. Detta priskrig har kostat det svenska samhället tiotals miljarder kronor, och de pengarna har egentligen hamnat hos de stora postkunderna.

Marknaden för datoradresserad post är i dag 65 % av postmarknaden och växer. Marknaden för enstaka brevöversändelser är 35 % och fortsätter att minska. Samtidigt har Posten sedan 1991 sänkt portot för stora sändningar över 20 gram från ca 5 kr till 3 kr och i stället höjt portot för enstaka översändelser från 5 kr till 8 kr.

Totalt sett delar Posten ut ungefär lika många eller fler brev i dag jämfört med för tio år sedan. Vanligt sunt förnuft säger att Posten i stället borde se till att få in pengar på sin huvudverksamhet, som ändå utgör ca 65 % av postmarknaden.

Jag skulle vilja fråga ministern: Hur ska det avkastningskrav som vi verkar vara överens om närmare utformas, så att Posten verkligen börjar ge en normal avkastning de kommande åren?

Anf. 89 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig redovisa några sakförhållanden och fakta i fråga om Posten AB och bolagets prissättning av översändelser. Posten AB har inga otillbörliga konkurrensfördelar i avseende på att företaget finns på en marknad där bolaget, som det sägs, har ett stort monopol. Dess operativa verksamhet leds av bolagets styrelse och ledning, och prissättningen av tjänster är en typiskt operativ fråga. Det är alltså bolaget som har ansvaret för beslut om priser på de tjänster som företaget tillhandahåller.

Det finns emellertid flera faktorer som inverkar på bolagets beslut om prissättning. I dag finns konkurrenter inom flera av de marknadssegment där Posten AB verkar, och konkurrenssituationen påverkas också av ny teknik som leder till att allt fler elektroniska substitut erbjuds användarna. Detta påverkar naturligtvis bolaget vid beslut om prissättningen på dess tjänster.

Vid kraftiga prishöjningar finns en uppenbar risk för att kunderna väljer andra alternativ. För information och reklam kan kunderna välja tidsningsannonser eller TV- eller radioreklam. Fakturor och kontoutdrag kan

Prot. 2001/02:96
16 april

*Svar på
interpellationer*

skickas mindre frekvent eller genom konkurrenter. Samtidigt blir elektroniska alternativ för meddelandeförmedling allt vanligare, och sammantaget kan detta leda till minskade förmedlade volymer för Posten och sammantaget lägre lönsamhet.

I dag är det så att Posten har lönsamhet i det segment som Lennart Beijer pekar på i sin interpellation, dvs. stora sändningar om minst 500 brev. Där är också konkurrensen som störst. Däremot finns det ett lönsamhetsproblem för de enstaka frimärkta försändelserna, då kostnaderna för hanteringen av dessa är större. Här är dock konkurrensen mycket begränsad och utgörs framför allt av elektroniska alternativ.

Vidare har Posten AB en stark ställning på den svenska postmarknaden. Bolaget har därför ett viktigt ansvar att följa och hålla sig inom de konkurrensrättsliga regler som gäller. Otillåten under- eller överprissättning får t.ex. inte förekomma. Konkurrenslagstiftningen bildar därmed en viktig ram för bolagets prissättning.

Av postlagen framgår att det ska finnas en posttjänst i hela landet som ska tillhandahållas till rimliga priser. Genom dess tillstånd att bedriva brevverksamhet åligger det Posten AB att tillhandahålla denna posttjänst. Av tillståndsvillkoren framgår också krav på att dessa tjänster ska tillhandahållas till priser som grundar sig på kostnaderna. I postförordningen finns dessutom ett pristak för enstaka försändelser. Naturligtvis har även denna reglering inverkan på bolagets beslut om priset på de försändelser som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten.

Avslutningsvis vill jag säga att Posten AB har gjort en hemställan om ändring av pristaket. Posten AB har redan i dag möjlighet att besluta om att höja priser på de försändelser som faller in under pristaket. Hittills har bolaget emellertid valt att inte utnyttja denna möjlighet. Posten AB har i stället hemställt om att pristaket i postförordningen ändras på så sätt att prishöjningar på enstaka försändelser relateras till förändringen i ett index som bättre motsvarar Posten AB:s kostnader än nuvarande konsumentprisindex. Några nära förestående ändringar i pristakets konstruktion är dock inte aktuella.

Än en gång vill jag också säga att Posten och dess styrelse själv avgör priserna. Jag tänker alltså inte ta några initiativ i denna fråga.

Anf. 90 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Också jag tror att det finns mycket som talar för att postmarknaden kommer att förändras avsevärt i framtiden. Det som vi tycker är viktigt i dag blir kanske mindre viktigt och tvärtom. Elektroniska medier kommer att öka. Men för de närmaste åren tyder ändå allting på att de stora sändningarna kommer att vara i växande. Det är då synd att Posten inte kan ta in de intäkter som bolaget så väl behöver just på detta växande segment.

Jag ska ta upp en annan liten sak, som kanske också har med Postens portopolitik att göra. Enligt vad som framgår av Göteborgs-Posten vill Posten nu åtgärda sina lönsamhetsproblem genom att växa utomlands. Det är nödvändigt om vi ska klara huvuduppgifterna i Sverige, säger Postens vd. Jag är skeptisk. I höstas ville Posten höja portot för enstaka brev-försändelser trots att just dessa försändelser enligt uppgifter som Posten själv överlämnat till Post- och telestyrelsen utgör en lönsam del av postmarknaden.

När regeringen av förståeliga skäl sade nej ville man i stället försämbra kvaliteten och låta folk betala mer än normalt porto för att få sina brev befordrade över natt. Också detta sade regeringen självklart nej till, och nu vill Posten alltså i stället växa utomlands.

Hur detta ska kunna få den svenska brevverksamheten att gå med vinst är väldigt svårt att förstå. Om kunderna blir alltmer internationella måste det väl finnas möjlighet att skriva avtal med de postverk som finns. På vilket sätt Posten i Sverige ska kunna börja gå med vinst därför att man köper Brev Kurir eller postföretag exempelvis i Grekland är svårt att begripa.

Jag kan på den punkten ändå ge besked om att Vänsterpartiet har väldigt svårt att acceptera en enda krona till dessa utlandsinvesteringar innan Posten har visat att den klarar att gå med vinst på hemmamarknaden. Posten distribuerar minst lika många brev i dag som för tio år sedan, och var det möjligt att gå med vinst då borde det vara det också nu. Det har inte blivit särskilt många fler människor att dela ut post till på de senaste tio åren, och människor har inte flyttat till otillgängliga trakter – tvärtom, får man nog påstå.

Över huvud taget har det på dessa tio år inte hänt något som gör att Posten skulle ha finansiella problem vad gäller sin postverksamhet. Postens ledning måste först visa att den klarar att med vinst bedriva sin svenska postverksamhet, det som Posten är till för, innan det bör vara aktuellt med utlandssatsningar. Jag tycker att det är viktigt att få näringsministerns mening, dvs. om han är beredd att låta Posten växa utomlands innan man visat lönsamhet på den svenska postmarknaden.

Anf. 91 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Vad som har skett på postmarknaden de senaste åren är följande: 1992 beslutade riksdagen att avreglera postmarknaden i Sverige. 1993 infördes detta. Sverige är det enda land som i realiteten har avreglerat. Inget annat land har gjort detta.

Vad som har hänt är att de stora monopolen – Deutsche Post och Royal Post för att nämna några – har expanderat med monopolpengar. De har haft monopol på hemmamarknaden. Ingen har kommit in. De har tjänat mycket pengar på det, och så har de expanderat i andra länder: så också i Sverige. Det är inte för inte Royal Post var stor ägare i City Mail, men man har lämnat detta nu. Nu har det norska postmonopolet gått in.

Ska Posten ha en möjlighet måste man också kunna ha utlandsaffärer, kunna äga direkt eller på annat sätt associera sig till den logistikstruktur som finns. Har man inte möjlighet till detta kommer Posten att få stora begränsningar och stora svårigheter att hantera sin verksamhet. Det här gäller framför allt när vi talar om den nordiska marknaden.

Nu driver vi väldigt hårt i EU, inom transportministerrådet, att vi ska få en avreglering av Posten totalt sett. Det finns nu ambitioner att få det, i första hand när det gäller brev ned till 50 gram men även när det gäller all posthantering. Inte ens Margaret Thatcher lyckades avreglera Royal Post i Storbritannien, så det kommer att ta tid. Men får vi inte en avreglering i hela Europa av posthanteringen innebär det att Posten i ett land som Sverige, som ändå har en tuff konkurrens, hamnar i den situationen att man får väldigt mycket stryk. Det kommer att belasta Posten och Postens verksamhet.

Därför försvarar jag en utlandsetablering. Den största man har gjort är ju att man har köpt ett danskt bolag. Om däremot Posten ger sig ut i det lite större Europa skulle jag nog vara väldigt tveksam. Det handlar i första hand om den nordiska marknaden.

Får jag sedan säga att Posten har en unik affär. Postens unika affär är brev och paket. Posten har i dag ungefär 90–95 % av marknaden. Sedan slåss 50 % om de andra 5 procenten. Men vi ser ju också en förändring där konkurrensen ökar, och det är positivt, men Posten måste då ha möjlighet att konkurrera.

När det sedan gäller frågan om avkastningskrav har väl Posten mig veterligt aldrig avkastat en krona till staten. Posten har i dag en väldigt stark finansiell ställning. Man har sålt Postgirot, vilket har gett 4,3 miljarder. Man har sålt Postfastigheter, vilket har gett över 4 miljarder. Detta innebär att Posten har en oerhört stark finansiell ställning. Men Postens resultat på vissa affärsområden bör förstärkas.

Med tanke på den starka finansiella situation man har och att man nu försöker få kraft i den nordiska marknaden tror jag att Posten har stora möjligheter. Avkastningskravet på Posten måste ändå ställas i förhållande till att man nu står inför stora omstruktureringar, och det har gjort att jag inte direkt ännu har ställt något tungt avkastningskrav på Posten, men dit måste vi självklart.

Anf. 92 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Min interpellation, liksom den förra, är ställd utifrån att jag vill Posten och de postanställda väl. Jag ser med oro på vissa utvecklingstendenser. Det har vi kanske gjort länge.

Posten är ett viktigt bolag. Det är viktigt för hela landet, och det är viktigt för gemene man. Ingenting diskuteras så mycket som när någonting händer med Posten, och det gäller då att den sköts på bästa möjliga sätt.

Jag har därför mycket svårt att acceptera att stora postkunder, t.ex. banker och försäkringsbolag, gynnas till följd av Postens vardagsstrategi på bekostnad av småföretag och privatpersoner. Jag har lika svårt att acceptera att brevbärarna tvingas gå ut med allt tyngre brevväskor som blir värda allt mindre.

Jag vill understryka att Vänsterpartiet inte har något emot att statliga företag expanderar utomlands, men först måste faktiskt styrelse och ledning visa att man klarar av att visa vinst på verksamheten i Sverige, innan man riskerar pengarna utanför landets gränser.

Jag är mycket medveten om att Sverige har en avreglerad marknad till skillnad från flertalet andra länder. Detta innebär att andra länders företag kan komma hit och konkurrera, men att det svenska företaget är förhindrat att göra detsamma. Det kan man vara mycket kritisk emot, och Vänsterpartiet har varit kritiskt mot detta.

Samtidigt är det ju så att vi har denna situation. Som näringsministern sade kan det ju faktiskt också vara så att den här konkurrenssituationen för svenska Posten stärker Posten så att man i en kommande avreglerad marknad i Europa står väldigt stark. Därför borde man kanske, i stället för att slå ihjäl denna konkurrent, försöka se till att få fram de pengar som behövs från sin huvudsakliga verksamhet, och den huvudsakliga verksamheten är stora sändningar av dataadresserad post.

I höstas sade statsrådet i en debatt till mig att det finns frågetecken kring Postens verksamhet, och man kan undra vilka som borde kunna rätas ut. Vilka har rätats ut fram tills i dag, och vilka frågetecken återstår att rätta ut?

Prot. 2001/02:96
16 april

---

*Svar på
interpellationer*

Anf. 93 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Det finns många frågetecken när det gäller Posten. De största frågetecken som jag har haft har handlat mer om den nationella affären. De har handlat om Postens huvuduppgifter, dvs. att det ska finnas minst ett postkontor i varje kommun, att det ska finnas kassaservice på lika många ställen som det fanns tidigare och att man ibland inte har förstärkt servicen utan har försämrat servicen när det gäller pothanteringen – den typen av frågetecken.

Jag följer Posten och dess verksamhet utomordentligt noga. Jag har också gjort så att Näringsdepartementets statssekreterare, den som jag har kopplat till statliga företag, för tillfället är satt som ordförande för Postens styrelse, just därför att jag vill ha kontroll över Posten, kontroll i den meningen att Posten gör de uppgifter som vi fastställde när Posten fick rätt att sälja ut Postgirot. Där hade vi olika punkter som vi var överens om med Posten. Jag vill inte bli anmäld till konstitutionsutskottet för ministerstyrelse, utan jag har bara följt de punkter som vi var överens om, och därför har jag vidtagit dessa åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2001/02:355 om Barsebäck och miljön i Skåne

Anf. 94 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Inger Strömbom har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att en samlad beskrivning av miljökonsekvenserna ska redovisas innan man prövar villkoren för stängning av Barsebäck 2.

Låt mig först säga att jag förstås håller med Inger Strömbom om att det är nödvändigt med en grundlig konsekvensbeskrivning inför prövningen av om den andra reaktorn i Barsebäck kan stängas.

För att kunna stänga den andra reaktorn i Barsebäck måste bortfallet av elproduktion kunna kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Kompensationen måste ske på sådant sätt att stängningen inte medför påtagligt negativa effekter för elpriset, tillgången på el för industrin och effektbalansen, eller för miljön och klimatet.

Reaktorn ska stängas så snart de villkor riksdagen lagt fast är uppfyllda. Regeringen har i en skrivelse till riksdagen (skr. 2001/02:22) redovisat sin bedömning att detta kan ske senast under 2003, efter det att erforderliga åtgärder fått genomslag.

En ytterligare prövning av förutsättningarna för stängningen ska alltså genomföras. För detta krävs ett heltäckande underlag som kan ligga till grund för regeringens och riksdagens bedömning.

Inom Regeringskansliet pågår för närvarande en upphandling av konsultinsatser för att tillhandahålla detta underlag. Rapporteringen från konsultinsatserna kommer att remissbehandlas och utgöra en väsentlig del av underlaget för regeringens bedömning.

Det är förstås viktigt att underlaget blir så fullständigt som möjligt och belyser alla förutsättningar av betydelse för bedömningen av om de övergripande mål som riksdagen ställt upp kan sägas vara uppfyllda.

Inte minst ska underlaget belysa hur en stängning av Barsebäck 2 på kort och lång sikt skulle påverka klimatet och miljön.

Anf. 95 INGER STRÖMBOM (kd):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Det är ganska allmänt hållet och kan tolkas väldigt positivt om man ser det från miljöperspektivet. Jag vill ändå ställa några frågor.

Eftersom Skåne är utgångspunkten för min interpellation kan jag inte låta bli att göra en jämförelse med hur det var när Öresundsförbindelsen skulle byggas. Jag arbetade då på Kommunikationsdepartementet under den borgerliga regeringen. Jag minns den långa rad av expertutredningar som gjordes för att få en så god bedömning som möjligt av miljöeffekterna innan man gav tillstånd för byggande. Då fanns inte miljöbalken, men det fungerade ändå.

Allt som gick att utreda utreddes. Miljön sattes i fokus eftersom man visste att det var ett projekt som skulle förändra villkoren och levnadsmönstren i regionen och därigenom utgöra en påverkan på miljön.

I dag har vi miljöbalken och krav på miljökonsekvensbeskrivningar för varje projekt som innebär påverkan på miljön. Som det har verkat hittills tycks det dock inte gälla för projektet att stänga kärnkraftsreaktorer trots att man vet att det innebär mycket stor påverkan på miljön, främst i form av koldioxidutsläpp.

Borde det inte vara en lika omsorgsfull miljöprövning inför stängandet av ett kraftverk som inför byggandet av ett nytt? Vi vet t.ex. i dag att miljökraven är så stränga att det i praktiken är nästan omöjligt att bygga ett nytt vattenkraftverk.

Jag vill ha ett tydligt löfte av ministern. Kan ministern lova att vi får en fullödig miljökonsekvensbeskrivning redovisad för oss här i riksdagen innan beslut ska fattas om stängning av i första hand Barsebäck 2 men även den stängning av kärnkraften som ska ske i framtiden?

Anf. 96 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Regeringen har vid två tillfällen, åren 2000 och 2001, redovisat sin bedömning att riksdagens villkor för stängning av Barsebäck 2 inte var uppfyllda vid respektive prövningstillfälle. Som jag sade i svaret är ett av villkoren att stängningen inte får medföra negativa konsekvenser för miljön och klimatet.

Vid prövningen år 2000 framhöll regeringen att en stängning år 2001 på kort sikt skulle innebära att bortfallet av elproduktion skulle ersättas av import av el som produceras under sämre miljömässiga förhållanden. Detta var ett av de viktigare skälen till att regeringen sammantaget gjorde bedömningen att reaktorn inte kunde stängas år 2001. Jag vill därför påstå att Inger Strömbom slår in öppna dörrar när hon kräver en samlad beskrivning av miljökonsekvenserna inför nästa prövning av om villko-

ren för stängning är uppfyllda. Självklart kommer miljökonsekvenserna att liksom tidigare väga tungt.

Prot. 2001/02:96
16 april

Anf. 97 INGER STRÖMBOM (kd):

Herr talman! Jag tackar för det. Det är i alla fall ett steg i rätt riktning. Utifrån det interpellationssvar jag har fått har jag fortfarande många frågor. Jag tycker att svaret är rätt otydligt.

Jag ska citera en mening i texten som är central: "Kompensationen måste ske på sådant sätt att stängningen inte medför påtagligt negativa effekter för elpriset, tillgången på el för industrin och effekthalansen, eller för miljön och klimatet." Hur definieras "påtagligt negativa effekter"? Innebär inte det att man måste göra många och tunga vetenskapliga utredningar för att kunna göra en saklig bedömning?

Hur mycket är "påtagligt negativa effekter" – hur många miljoner ton koldioxid per år? Hur stora effekter på det framtida klimatet är tolerabelt innan det klassas som "påtagligt" – hur mycket svaveloxid, hur mycket kväveoxid?

Svaren ligger naturligtvis i vilka energislag som kommer att ersätta kärnkraften. Är det kolkraften, som ministern nämnde i förbifarten, vet vi ganska väl vad luften får ta emot. Det vet vi av erfarenheterna från stängningen av Barsebäck 1. Det går att göra kalkyler utifrån det. Är det ökad elproduktion från naturgas blir det stora utsläpp av koldioxid och kväve.

Kristdemokraterna anser att man inte kan betrakta energifrågorna ensidigt som energifrågor. Vi vet alla att varje typ av energiproduktion innebär viss påverkan på miljön, på olika sätt. Eftersom det framtida klimatet är en ödesfråga för oss alla och för kommande generationer gäller det att hålla koldioxidutsläppen nere. Det är därför som vi i våra motioner och i debatter och artiklar ständigt upprepar kravet på miljökonsekvensbeskrivning.

Hittills har vi inte känt oss lugna. Jag vet inte om jag är lugnad till hundra procent när det gäller redovisning av miljökonsekvenserna.

Grunden till min interpellation var en rapport från Länsstyrelsen i Skåne som har tagit SMHI till hjälp för att göra beräkningar av utsläppsökningarna. Kommer näringsministern att ta det undersökningsresultatet till sig, som ett första underlag i den stora, omfattande miljökonsekvensbeskrivning som vi har fått i alla fall ett halvt löfte om?

Anf. 98 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Inger Strömbom refererar till en rapport som Länsstyrelsen i Skåne presenterat vilken visar att stängning av Barsebäcks kärnkraftverk kan ge sämre miljö i Skåne. Rapporten utgår uppenbarligen från ett antagande om att kraften från Barsebäck ersätts av ström från tre utpekade koleldade kraftverk på Sjælland och beskriver hur utsläppen av kväveoxider och svaveldioxid därmed ökar samt hur detta påverkar luftkvalitet och nedfall av försurande ämnen i Skåne. Denna typ av studie är enligt min mening både viktig och intressant som del av ett bedömningsunderlag. Man måste dock komma ihåg att en studie som denna visar effekten av ett specifikt sätt att kompensera kraftbortfallet från Barsebäck 2 genom en produktionsökning i tre identifierade kolkraftverk i vårt närområde.

Svar på
interpellationer

Man kan förstås tänka sig många olika scenarier för hur kraftbortfallet ska ersättas med olika påverkan på klimat och miljö. En miljökonsekvensbeskrivning av stängningen av Barsebäck 2 måste ge en sammanvägd helhetsbild av följderna av en stängning. Men jag håller med Inger Strömbom om att studier som den hon hänvisar till är av intresse och bör tas med i underlaget för regeringens och riksdagens bedömning. Jag utgår också från att såväl denna som eventuella andra relevanta studier kommer att ingå i detta underlag.

Anf. 99 INGER STRÖMBOM (kd):

Herr talman! Jag får tacka för det. Jag tror att näringsministern och jag är ganska överens om att energi, ekonomi och miljö är så starkt sammanlänkade att man inte kan fatta ett långtgående energibeslut utan att ha de andra faktorerna med. Alla tre områdena måste vara ordentligt be-
lysta.

Tillgång till energi till rimliga priser och med minsta möjliga påverkan på vår miljö är det som vi alla ska jobba för. Jag ser fram emot att det ska komma ordentliga redovisningar. Om det inte gör det kommer jag att skrika högt.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2001/02:345 om barnfamiljers boende

Anf. 100 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Ulla-Britt Hagström har frågat vilka åtgärder jag avser vidta för att öka tillgången på ändamålsenliga bostäder för barnfamiljer samt vilka åtgärder jag avser vidta för att barnfamiljer ska ha reell möjlighet att välja boendeform.

Låt mig först påminna om det bostadspolitiska målet som riksdagen har godkänt och i vilket det bl.a. framgår att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader samt att boendemiljön särskilt ska främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Med detta som grund och utifrån aktuella förhållanden i samhället utformas bostadspolitiken.

Bostadspolitiken i Sverige har två sidor. Staten ansvarar för de finansiella ramarna för bostadspolitiken medan kommunerna har det övergripande ansvaret för bostadsförsörjningen på den lokala nivån. Situationen på bostadsmarknaden med ökad brist på bostäder i tillväxtregionerna och samtidigt ett överskott på bostäder i kommuner med vikande befolkningsunderlag leder till att olika åtgärder behövs i olika delar av landet. Den nyproduktion som sker är koncentrerad till tillväxtområdena och till stor del i form av bostadsrätter. En barnfamiljs möjlighet att välja boendeform varierar alltså beroende på var i landet familjen lever. Regeringen har genomfört flera åtgärder som syftar till att förbättra bostadsförsörjningen såväl som att stärka barns och ungdomars inflytande.

Regeringen införde 2001 ett investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder. Ett syfte med bidraget är att eftersträva en blandning av upplåtelseformer vid nyproduktion av bostäder. Det är väsentligt att öka

nyproduktion av hyresbostäder som efterfrågas av bredare hushållsgrupper. Det tillfälliga investeringsbidraget är utformat så att projekt med skälig produktionskostnad och skälig boendekostnad prioriteras. Syftet är att uppnå en ökad produktion av främst små eller medelstora lägenheter.

Den nya lagstiftning om kommunernas bostadsförsörjningsansvar som trädde i kraft den 1 januari 2001 innebär att en kommun ska vara skyldig att anordna bostadsförmedling om det behövs för att främja bostadsförsörjningen. Vid kommunal bostadsförmedling förekommer viss förtursförmedling på grund av särskilda behov. Kommunerna bestämmer själva de närmare principerna för hur kösystemet ska vara utformat. En kommun kan ha flera köer för olika kategorier av hyressökande. Den ovan nämnda lagstiftningen lägger alltså inte några hinder i vägen för en kommunal bostadsförmedling som önskar att fördela ett visst antal lägenheter enligt ett förturssystem för t.ex. barnfamiljer.

Boverket har haft i uppdrag att tillsammans med Vägverket, Barnombudsmannen, Ungdomsstyrelsen och Svenska kommunförbundet utveckla metoder för hur barns och ungdomars inflytande ska förverkligas i kommunerna i frågor som rör samhälls- och trafikplanering. Boverket har lämnat rapporten *Unga är också medborgare* till regeringen. Rapporten innehåller ett antal förslag till åtgärder för att utveckla barns och ungas deltagande och inflytande i planeringen. Rapporten är föremål för beredning inom Regeringskansliet.

De åtgärder jag redovisat, pågående och planerade, är avsedda att skapa förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande som i förlängningen ska ge såväl barnfamiljer som övriga medborgare större möjlighet att välja boendeform.

Anf. 101 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag till tacka statsrådet Lars-Erik Lövdén för svaret. I slutet av december kom tråkiga nyheter. Barnfamiljerna har tappat mark på bostadsmarknaden under 90-talet. Andelen barnfamiljer som bor i småhus har minskat samtidigt som andelen barn som bor trångt har ökat. Det var en LO-rapport om LO-barnen och boendet som presenterades. Nu handlar inte detta fenomen enbart om LO-folket. Här finns TCO-folket, och här finns de som inte tillhör någon facklig organisation.

Vad man konstaterade var att av barnen i storstadsregioner bor 26 % i småhus mot 77 % i mindre kommuner. Andelen trångbodda, där barn i skolåldern och uppåt inte har ett eget rum, ökade från 19 till 21 % mellan 1991 och 2000. För barn med föräldrar födda i ett annat land är det 40 % av barnen i åldern 10–18 år som inte har eget rum.

Det som tycks problematiskt är att boendeformerna också styr hur trygg man är. 24–33 % av föräldrarna som bor i hyrd lägenhet visar sig vara rädda att gå ut på kvällen. För dem som äger sin lägenhet eller sitt hus handlar det om 3–6 %.

Herr talman! Det är viktigt med barnperspektivet i bostadspolitiken. Vi har fört en politisk diskussion om äldreboende och styrt resurser för att stimulera byggande för äldreboende. Vi är inne i ett skede där vi styr resurser för att skynda på byggandet av studentbostäder. Men barnperspektivet hörs inte i den politiska debatten. Statsrådet Lars-Erik Lövdén svarar på mina frågor om att öka tillgängligheten på ändamålsenliga bostäder för barnfamiljer och att ge barnfamiljer reell möjlighet att välja

boendeform. Men svaret visar tydligt den regionala klyvningen i landet, med svårigheterna för barnfamiljer i tillväxtområdena att välja boendeform. Samtidigt är det i tillväxtområdena som jobben finns.

Boverkets uppdrag att tillsammans med andra myndigheter utveckla metoder för hur barns och ungdomars inflytande ska förverkligas är positivt. Jag ser med förväntan fram mot regeringens beredning av detta. Den största orsaken till de nya klasskillnaderna handlar dock om möjlighet till arbete och att det finns hyresrätter att tillgå. Jag är något förvånad över att statsrådet inte berör bostadsbidraget, som tillskapades för att uppnå målet om goda och ändamålsenliga bostäder för alla. Halveringen av detta under en femårsperiod ger givetvis negativa konsekvenser. De mest härresande exemplen visades för familjer som fick lämna eget boende med lägre hyra för att flytta till en hyresrätt med mindre yta och med högre hyra.

Jag vill fråga statsrådet Lövdén: Anser statsrådet att det bostadspolitiska målet, investeringsbidraget för nybyggnad av hyresrätter och lagstiftningen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar är tillräckliga åtgärder för att minska klyftorna? Eller har regeringen accepterat att vart femte barn i Sverige lever fattigt?

Anf. 102 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Det är naturligtvis inte så att de åtgärder som regeringen har vidtagit räcker för att vi ska undanröja den bostadsbrist som finns. Det krävs också ett hårt engagemang från kommunalpolitiker runtom i landet för att bygga bort bostadsbristen.

Vi har ställt medel till förfogande med investeringsbidraget för hyresrättsproduktion. Jag kan konstatera att det är glädjande att ansökningarna för att komma i åtnjutande av det bidraget är så många som de är. Men jag efterlyser fler initiativ, framför allt i Stockholmsregionen. Det är här vi har den allra mest påtagliga bostadsbristen. Jag efterlyser fler initiativ från kommunalpolitikerna i Stockholmsregionen för att öka bostadsproduktionen från de nivåer som vi har i dag.

Vi har haft en väldigt stark inflyttning till Stockholmsregionen under andra halvan av 90-talet, och bostadsbyggandet har inte hängt med. Det är alldeles uppenbart. Många människor, barnfamiljer och ungdomar, har hamnat i kläm till följd av det. Nu måste vi undanröja bostadsbristen. Där finns ett delat ansvar mellan regeringen och de kommunalpolitiskt aktiva. Jag menar att regeringen har tagit sitt ansvar genom investeringsbidraget. Nu krävs det initiativ också från lokalpolitikerna. Politikerna i Stockholm kan ju resa ned till Skövde och titta på att det går att bygga, och det går att bygga till rimliga kostnader. Det gör det utmärkta företaget Skövdebostäder.

Det handlar också om att barnfamiljernas ekonomiska situation måste förbättras. Barnfamiljerna, och framför allt ensamstående med barn, fick ta väldigt mycket stryk ekonomiskt under det besvärliga 90-talet. Nu har regeringen vidtagit ett antal åtgärder som avsevärt stärker barnfamiljernas ekonomiska situation och därmed också möjligheter att välja bostad och efterfråga varierande boendeformer.

Det handlar om de höjda barnbidragen och maxtaxan i barnomsorgen, som Kristdemokraterna har varit så starka motståndare till, även om de förklarar att de inte tänker riva upp det om de mot förmodan skulle

hamna i regeringsställning. Maxtaxan i barnomsorgen tillsammans med de höjda barnbidragen och skattesänkningarna för låg- och mellaninkomsttagarna har nu stärkt barnfamiljernas ekonomiska situation avsevärt.

Det kan vi också läsa av genom att socialbidragskostnaderna nu minskar ganska kraftigt. Det har de gjort under en period på tre fyra år.

Att bygga mer lägenheter, att bygga bort bostadsbristen, och att se till att stärka barnfamiljernas ekonomiska situation är två saker som skapar bättre förutsättningar för barnfamiljerna att välja ett boende som passar deras behov.

Anf. 103 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Tack, statsrådet Lars-Erik Lövdén! Målet för bostadspolitiken är att *alla* ska ges samma förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar. Det är regeringens egna ord, och dem ställer vi upp på. Det är fina ord.

Men de är tydligen mycket svåra att leva upp till, om man ser till vad regeringen egentligen har lyckats åstadkomma. Det vore bättre att t.ex. 10 % av momsen återfördes generellt för nybyggnation av hyresrätter än att ha de godtyckliga investeringsbidragen, som inte är rättvist fördelade. Jag tycker att Lars-Erik Lövdén ska tänka om och se om inte det vore en bättre väg, som skulle kunna göras möjlig för all nybyggnation.

Jag är också imponerad av att Skövdebostäder kan bygga så bra i centrum. Men jag undrar om Lars-Erik Lövdén har följt det senaste, dvs. att Skövdebostäder nu vill sälja ut över 1 100 lägenheter av sitt bestånd till ett fastighetsbolag, Akelius AB. Man går ifrån ytterområden som inte är så attraktiva för hyresgästernas del.

Fastighetsägarna beställde en utredning av Institutet för bostads- och urbanforskning i Uppsala. Däribland fanns Skövde. Där visades vilka områden som man inte var så villig att betala hög hyra för, och där fanns t.ex. Tidan och Södra Ryd. Skövdebostäder har lämnat Tidan för ett tag sedan, och nu lämnar man halva Södra Ryd, Östermalm och Storegården utan att hyresgästerna har blivit tillfrågade. Jag är skeptisk. Fast jag är med i den borgerliga gruppen, och flera där har sagt ja till detta, så är jag tveksam till hur jag ska göra. Det är alltså både-och – ris och ros.

Jag vill ställa en fråga till statsrådet Lars-Erik Lövdén. Det gäller den förändring av bostadsbidragssystemet som skedde 1996 och som medförde att det blir svårare för makar och sammanboende att söka bostadsbidrag. I stället för den samlade familjeinkomsten som bidragsgrundande inkomst infördes en individuell prövning, som drabbar familjer med mer än en vuxen. De här följderna påtalade vi kristdemokrater på ett tidigt stadium.

År 1995 fanns det 550 000 hushåll som hade bostadsbidrag, men när systemet förändrades ändrades detta. 1995 var det 9,2 miljarder kronor och 2001 prognostiserades det hela till 4,1 miljarder. När jag nu läste redovisningen såg jag att det gick ned till 766 miljoner lägre än beräknat, dvs. drygt 3,9 miljarder kronor.

Detta gör att människor inte kan ha ändamålsenliga bostäder. De skulle ha kunna ha haft det på ett bättre sätt.

Jag vill fråga statsrådet Lars-Erik Lövdén vilka samtal bostadsmi-
nistern för med statsrådet Ingela Thalén. Bostadsbidraget är ju egentligen
det bästa selektiva stödet till barnfamiljer när det gäller att få en bra bo-
stad.

Vid utskottets hearing den 23 oktober förra året höll också Bengt
Turner från Uppsala universitet med om detta. Han uppmanade bostads-
utskottet att försöka ta tag i frågan en gång till och att ta upp den också
med Riksförsäkringsverket och Boverket. Jag tror på den idén.

Anf. 104 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag berömde Skövdebostäder för att man lyckades
bygga nytt till rimliga kostnader. Det berömmet innefattade inte försälj-
ningsplanerna; det kan jag försäkra Ulla-Britt Hagström om. Men det är
väl snarare ett problem för den borgerliga majoriteten i Skövde.

Investeringsbidraget för hyresrättsproduktionen har blivit en stor
framgång. Jag vill bestämt tillbakavisa påståendet att det är godtyckligt.
Det är inte godtyckligt. Det handlar om att vi vill stimulera en hyresrätts-
produktion till rimliga kostnader, som normala inkomsttagare kan efter-
fråga. Det har blivit en väldigt stor framgång.

Förslaget från Ulla-Britt Hagström om att i stället återföra 10 % av
momsen skulle inte ge samma effekter som investeringsbidraget när det
gäller normal hyresrättsproduktion. Det skulle inte ge samma ekono-
miska utdelning och inte medverka på det sätt som investeringsbidraget
har gjort till att öka nyproduktionen.

Jag har en kommentar till det här med bostadsbidraget. Det är riktigt
att det vidtogs åtgärder för regelförändringar när det gäller bostadsbidra-
get under 90-talet. Det gjordes som ett led i den besparing och den stats-
finansiella sanering som vi var tvungna att göra efter de borgerliga rege-
ringsåren.

Men den allra viktigaste förklaringen till att bostadsbidragen och sta-
tens utgifter för dem minskar och har gjort det under den senare delen av
90-talet och nu in på år 2000 och 2001 är att människor har fått jobb.
Reallönerna har förbättrats och därmed är man inte beroende av bostads-
bidrag i samma omfattning som man var under mitten på 90-talet. Det är
den väsentligaste förklaringen till att kostnaderna och utgifterna för sta-
ten för bostadsbidraget har minskat.

Anf. 105 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag håller inte med om den förklaringen. Sanningen är
att sysselsättningsökningen mellan 1997 och 2000 till 60 % i stället har
berott på ökad sjukfrånvaro. Den faktiska andelen sysselsatta i arbete
ökade bara med 8 ‰ mellan 1997 och 2000, och sjukfrånvaron fortsätter
att öka lavinartat.

Det som också gör att bostadsbidragen minskar är att många avstår
från att söka eftersom återbetalningsreglerna blev så svåra för många.
Endast ungefär 12 % har fått dispens från återbetalningen. Man gör också
olika vid de olika försäkringskassorna. Därför avstår t.ex. studenter som
vet att de kanske får ett jobb under nästa halvår från att söka. De vill inte
utsätta sig för risken att sätta sig i en ofrivillig skuld.

Vi har också ytnormerna, som ändrades för olika kategorier: 90, 110, 130, 150 och 170 kvadratmeter. Det gör att barnfamiljer inte kan ha tillräcklig yta, och det är därför trångboddheten har ökat.

Det finns väldigt mycket att diskutera när det gäller bostadsbidraget.

Investeringsbidraget är godtyckligt på det sättet att många går och väntar på det och ser om de kan få det eller inte. Man riskerar inte att börja bygga, utan man går och väntar ut bidraget. Därför vore det bättre med ett generellt system som skulle vara lika för alla parter. Det är ett förslag. Återför 10 % av momsen så blir det ungefär som det var 1991 före skatteuppgörelsen!

Anf. 106 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Investeringsbidraget har blivit en stor framgång, Ulla-Britt Hagström. Vi har fått en kraftig uppgång i hyresrättsproduktionen tack vare investeringsbidraget, precis som vi fick en kraftig uppgång i studentbostadsbyggandet till följd av det investeringsbidrag som vi införde för studentbostadsbyggandet. Det är alltså ett utmärkt sätt att stimulera en bostadsproduktion till rimliga kostnader.

Jag beklagar att Kristdemokraterna inte har varit beredda att tillstyrka investeringsbidraget. Man har ju varit med på studentinvesteringsbidraget, men inte på hyresrättsinvesteringsbidraget.

Vi behöver bygga fler lägenheter. Vi behöver bygga bort bostadsbristen, framför allt i tillväxtregionerna och i synnerhet i Stockholmsregionen. Det krävs att staten engagerar sig, men det krävs också engagerade kommunalpolitiker för att undanröja den bostadsbrist som finns, framför allt i Stockholmsregionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2001/02:100 till finansutskottet

2001/02:140 till skatteutskottet

2001/02:175 till arbetsmarknadsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till *torsdagen den 2 maj 2002*.

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Kulturutskottets betänkanden

2001/02:KrU15 Allmän kulturverksamhet

2001/02:KrU16 Teater, dans och musik

2001/02:KrU17 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Prot. 2001/02:96

16 april

Svar på

interpellationer

19 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 15 april

2001/02:374 av *Johnny Gylling* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Rättsliga åtgärder mot djurrätsaktivister

den 16 april

2001/02:375 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Särbehandling på arbetsmarknaden

2001/02:376 av *Göran Lindblad* (m) till socialminister Lars Engqvist

Ersättning enligt patientskadelagen

2001/02:377 av *Petra Gardos* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Undervisning i svenska språket

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 april

2001/02:1058 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Rekrytering av personliga assistenter

2001/02:1059 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ingela Thalén

Vård i annat EU-land

den 16 april

2001/02:1060 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Lars Engqvist

Funktionshindrades rättigheter

2001/02:1061 av *Marianne Andersson* (c) till utrikesminister Anna Lindh

EU:s associationsavtal med Israel

2001/02:1062 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Aktivitetsgarantin

2001/02:1063 av *Per-Samuel Nisser* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Omhändertagande av djur
2001/02:1064 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Konkurrensutsättning

Prot. 2001/02:96
16 april

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 april

2001/02:981 av *Ola Rask* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Statlig mark för friluftsliv och turism
2001/02:993 av *Rolf Olsson* (v) till socialminister Lars Engqvist
Läkemedel
2001/02:997 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Vårdgarantin
2001/02:1002 av *Kjell Eldensjö* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Utbyggnaden av riksväg 40 mellan Borås och Ulricehamn
2001/02:1004 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Britta Lejon
Hot mot demokratin
2001/02:1009 av *Margareta Cederfelt* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Ökande varsel
2001/02:1012 av *Rolf Gunnarsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Pensioner
2001/02:1013 av *Anders G Högmark* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Regionalflygets problem
2001/02:1023 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Ingela Thalén
Gravida kvinnors hälsa
2001/02:1027 av *Berit Adolfsson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Kvinnor i vård
2001/02:1039 av *Harald Nordlund* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Ökat antal dödsfall bland unga män

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 23 april.

Prot. 2001/02:96
16 april

---

22 § Kammaren åtskildes kl. 20.50.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.30,
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 87 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Svar på interpellation 2001/02:347 om beredskapen vid oljekatastrofer i Östersjön.....	1
Anf. 1 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	1
Anf. 2 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	2
Anf. 3 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	3
Anf. 4 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	4
Anf. 5 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	5
Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	6
Anf. 7 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	6
4 § Svar på interpellation 2001/02:353 om uppföljning av arbetsmiljölagen och skolan.....	6
Anf. 8 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	6
Anf. 9 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	8
Anf. 10 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	8
Anf. 11 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	9
Anf. 12 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	11
Anf. 13 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	11
5 § Svar på interpellation 2001/02:354 om maxtaxans effekter	12
Anf. 14 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	12
Anf. 15 MARIA LARSSON (kd)	13
Anf. 16 ANDERS SJÖLUND (m)	14
Anf. 17 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	15
Anf. 18 MARIA LARSSON (kd)	16
Anf. 19 ANDERS SJÖLUND (m)	17
Anf. 20 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	18
Anf. 21 MARIA LARSSON (kd)	19
Anf. 22 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	20
6 § Svar på interpellation 2001/02:356 om förutsättningarna för barnen i Ekeskolan	20
Anf. 23 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	20
Anf. 24 STEN TOLGFORS (m)	21
Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	22
Anf. 26 STEN TOLGFORS (m)	23
Anf. 27 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	24
Anf. 28 STEN TOLGFORS (m)	25
Anf. 29 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	26
7 § Svar på interpellation 2001/02:319 om de statliga bolagens företagsledningar	26
Anf. 30 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	26
Anf. 31 PER WESTERBERG (m)	27
Anf. 32 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	28
Anf. 33 PER WESTERBERG (m)	28
Anf. 34 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	29

Anf. 35 PER WESTERBERG (m)	30
Anf. 36 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	30
8 § Svar på interpellation 2001/02:341 om sjukförsäkring för personer med nystartade aktiebolag	31
Anf. 37 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	31
Anf. 38 PER WESTERBERG (m)	31
Anf. 39 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	32
Anf. 40 PER WESTERBERG (m)	33
Anf. 41 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	34
Anf. 42 PER WESTERBERG (m)	34
Anf. 43 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	35
9 § Svar på interpellation 2001/02:332 om E 45	35
Anf. 44 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	35
Anf. 45 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	36
Anf. 46 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	37
Anf. 47 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	38
Anf. 48 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	39
Anf. 49 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	40
Anf. 50 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	40
Ajournering	41
Återupptagna förhandlingar	41
10 § Svar på interpellation 2001/02:338 om mitträcken och jordbruket	41
Anf. 51 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	41
Anf. 52 BIRGITTA SELLÉN (c)	42
Anf. 53 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	43
Anf. 54 BIRGITTA SELLÉN (c)	44
Anf. 55 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	45
Anf. 56 BIRGITTA SELLÉN (c)	46
Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	46
11 § Svar på interpellation 2001/02:340 om utbyggnaden av bredband	47
Anf. 58 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	47
Anf. 59 SVEN BERGSTRÖM (c)	49
Anf. 60 JOHNNY GYLLING (kd)	50
Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	51
Anf. 62 SVEN BERGSTRÖM (c)	52
Anf. 63 JOHNNY GYLLING (kd)	53
Anf. 64 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	54
Anf. 65 SVEN BERGSTRÖM (c)	55
Anf. 66 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	55
12 § Svar på interpellation 2001/02:343 om det svenska företagsklimatet	56
Anf. 67 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	56
Anf. 68 ÅKE SANDSTRÖM (c)	57
Anf. 69 INGER STRÖMBOM (kd)	58
Anf. 70 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	59
Anf. 71 ÅKE SANDSTRÖM (c)	60

Anf. 72	INGER STRÖMBOM (kd)	61
Anf. 73	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	61
Anf. 74	ÅKE SANDSTRÖM (c)	62
13 §	Svar på interpellation 2001/02:346 om tjälsäkringen av vägarna i Norrland	62
Anf. 75	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	62
Anf. 76	MARIE-LOUISE RÖNNMARK (s)	63
Anf. 77	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	64
Anf. 78	ÅKE SANDSTRÖM (c)	64
Anf. 79	SVEN BERGSTRÖM (c)	65
Anf. 80	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	66
Anf. 81	MARIE-LOUISE RÖNNMARK (s)	67
Anf. 82	JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	67
Anf. 83	ÅKE SANDSTRÖM (c)	68
Anf. 84	SVEN BERGSTRÖM (c)	68
Anf. 85	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	69
Anf. 86	MARIE-LOUISE RÖNNMARK (s)	70
14 §	Svar på interpellation 2001/02:352 om Postens portopolitik	70
Anf. 87	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	70
Anf. 88	LENNART BEIJER (v)	70
Anf. 89	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	71
Anf. 90	LENNART BEIJER (v)	72
Anf. 91	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	73
Anf. 92	LENNART BEIJER (v)	74
Anf. 93	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	75
15 §	Svar på interpellation 2001/02:355 om Barsebäck och miljön i Skåne	75
Anf. 94	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	75
Anf. 95	INGER STRÖMBOM (kd)	76
Anf. 96	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	76
Anf. 97	INGER STRÖMBOM (kd)	77
Anf. 98	Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	77
Anf. 99	INGER STRÖMBOM (kd)	78
16 §	Svar på interpellation 2001/02:345 om barnfamiljers boende	78
Anf. 100	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	78
Anf. 101	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	79
Anf. 102	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	80
Anf. 103	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	81
Anf. 104	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	82
Anf. 105	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	82
Anf. 106	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	83
17 §	Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	83
18 §	Bordläggning	83
19 §	Anmälan om interpellationer	84
20 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	84

Prot. 2001/02:96
16 april

---

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	85
22 § Kammaren åtskildes kl. 20.50.	86

Elanders Gotab, Stockholm 2002